



Dél-Baranya
Határmenti Települések Egyesülete

DÉL-BARANYA HATÁRMENTI TELEPÜLÉSEK EGYESÜLETE

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2014-2020

Módosításokkal egységes



Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	5
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	10
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	13
4.1 Helyzetfeltárás.....	13
4.2.A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	19
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	21
4.4 SWOT	24
SWOT Mátrix:	25
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	27
5. Horizontális célok	29
5.1 Esélyegyenlőség.....	29
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	30
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	32
7. A stratégia beavatkozási logikája	34
7.1 A stratégia jövőképe	34
7.2 A stratégia célhierarchiája	34
8. Cselekvési terv	37
8.1 Az intézkedések leírása.....	40
8.2 Együttműködések	65
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei	67
8.4. Kommunikációs terv	71
8.5. Monitoring és értékelési terv	72
9. Indikatív pénzügyi terv	74
Kiegészítő információk	76
Mellékletek.....	76

Vezetői összefoglaló

Az EU 2014-2020-as időszakában fennmarad a KAP szabályozás, ennek keretében kerül sor a vidéki térségek agrárgazdaságának és népességének elkülönített pénzalapú támogatására. Ennek célrendszerében jelentős súllyal bír a fenntarthatóság mind gazdasági, mind környezeti értelemben, de a vidékfejlesztésben a társadalmi fenntarthatóság is valós szükséglet. A legnagyobb közös gondok a foglalkoztatás bővítésével oldhatók, ezért általános cél a beruházási célú támogatások növelése. A Vidékfejlesztés esetében ez azt jelenti, hogy a rendelkezésre álló források rendszerében is növelni szükséges a beruházások arányát, generális cél a források 70 %-nak megfelelő részesedés elérése.

A HACS területén a célrendszer megfogalmazása nagyban épít a 2007-2013-as ciklus eredményeire mind struktúrájában, mind humán erőforrásaiban. A 2007-2013-as programunk értékelése során megállapítottuk annak stratégiai célrendszerünkhöz illeszkedő hasznosságát, az eredmények pozitív hozzájárulását a térség elvárásaihoz, ugyanakkor látható az is, hogy mérhető érdemi változások a programozási időszakon túli időszámban, további koncentrációkkal érhető el. A tervezési munkában részt vevők aktivitása tükrözi a korábbi pályázati eredményességüket is. Ez kifejezi azt, hogy növekvő a programhoz való érdek-kötődés, illetőleg erősödik a pályázók szintjén is a ráépülés igénye.

A vidékfejlesztési alapelveknek is megfelelő szektorális és innovációnak tekintett ágazati közösségi tervezési alkalmakon keresztül mértük fel a térség jelen állapotát és határoztuk meg a fejlesztési irányokat. A nehezen megszólítható, hátrányos helyzetű csoportok bevonása külön elemként jelent meg, amiben a csoport sajátosságai is szerepet játszanak. E csoport markáns jelenléte adja a térség társadalmi besorolásának is valós alapját, ugyanakkor a fejlesztési program számukra kínálja a legkisebb közvetlen hasznót, melynek oka az, hogy a csoport nem tud alanya lenni a pályázatoknak.

A fejlesztési ciklusban rendelkezésünkre álló forrástömeg eleve nem teszi lehetővé jelentős számú munkahely létrejöttét vagy komplex térségi fejlesztés megvalósítását, továbbá a nagyszámú település kirekesztés-mentes részvétele főképp kisméretű projekteket prognosztizál. Más operatív programok segítségével megvalósuló fejlesztések jobbára a járásszékhelyekre vagy a turisztikailag prosperáló településekre irányulnak, így a forráskoordinációt és hatás-elvárást is ezekhez kell illesztenünk.

A HFS célrendszerében két markáns átfogó cél fogalmazódik meg: a térség társadalmi-gazdasági kétpólusú jellegének oldása és a turisztikai magterületeken kívül turisztikát serkentő fejlesztések révén az idegenforgalmi tevékenység kiszélesítése. Az ezeket segítő intézkedésekkel a jelenlévő társadalmi és gazdasági differenciáltságot próbáljuk feloldani a valós kitörési lehetőséget kínáló, kihasználatlan kapacitásokkal rendelkező idegenforgalmi tevékenység aktivizálásával és minél nagyobb területi kiterjesztésével.

A HACS területén élő lakosság rossz társadalmi-gazdasági jellemzői még a XX. század elejétől alapozódtak meg. Az elzárt határmenti állapot délről és a megyeközponttól illetőleg a fővárostól való távolság, a sajátos, kiemelkedő termékstruktúra hiánya, a legújabb-kori gazdasági válsághelyzet tartósan periférikus állapotban tartja a térséget, ez tetéződik a munkaerő és fiatalok nagyszámú elvándorlásával. Jelentős a térség belső periferizálódása azáltal, hogy a népesség jelentős hányada él alacsony lélekszámú kistelepülésen, melyek a településszerkezet sajátosságai, a tömegközlekedési lehetőségek miatt távol vannak a térség belső munkalehetőségeit koncentráló központjaitól. Ugyanakkor a térség jó termőhelyi adottságokkal rendelkezik, néprajza, építészeti múltja, jó néhány közismert idegenforgalmi attrakciója, természeti értékei kitörési lehetőséget jelentenek.

Az adottságokra épült vállalkozások működő beruházásai, (szállodaipar, borászat, agrárgazdaság), az ehhez kapcsolódó fejlesztések (wellness, borgasztrónómia, Vár) és kiemelt programok (Ős-Dráva Program) formálódó rendszere is erősíti a kitörési lehetőséget.

Törekszünk a vidéki területeken történő változások támogatására, a gazdálkodási tevékenységek nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálására és a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztésére oly módon, hogy az lehetőség szerint kapcsolódjon a térségi turisztikai hasznosuláshoz.

Ebben jelentős szerepet szánunk a civil szervezetek szerepvállalásának a helyi értékeink mentén azok megőrzésében és gondozásában, céljaink szerint üzleti hasznosításában is. A térség idegenforgalmát segítő gazdaságában ezáltal a civil szervezetek - főként a kultúra illetőleg a térségi összetartozás növelése és a társadalmi aktivitás növelése területén - valós közösségi gazdasági tevékenységet végezhetnek.

A helyzetfeltárás során kiderült, hogy a lehetőségeink, kitörési pontjaink belső menedzselés nélkül spontán módon nem használhatók ki, az elért eredmények a külső versenytársak következtében veszíthetnek is értékükből. Eszközeinkkel segítenünk kell a hasznosulást, ösztönözni a továbblépésre az aktív területeken is. Ehhez szükséges a közvetlen résztvevők befogadó készségének növelése a segítség és az új segítő partnerek felé, illetőleg a segítségben résztvevők képességeinek növelése.

A társadalmi, gazdasági szempontból kétpólusú akcióterület olyan beavatkozásokat igényel, amelyek egyrészt csökkentik az életminőségbeli különbségeket, másrészt működőképes hálózatokat hoznak létre a centrum és periféria települések között mind piaci, mind közösségi értelemben.

- vállalkozói és civil szféra munkahelyteremtése

- idegenforgalomhoz kapcsolódás a térségi szolgáltatási csomagok bővítése területén

- élelmiszer és kézműves termék ellátásban részvétel

Mindezek során érvényesülő hatások: Turisztikára épülő (azt segítő) fenntartható tájhasználat; egymást segítő belső gazdaság; térségi brandhez hozzájáruló elemek; perifériák felzárkóztatása; tradicionális tudásanyag feltárása és felhasználása.

Ezekkel az elemekkel növekszik a helyben tartott pénz tömege, ebből eredően növekszik az életszínvonal, a szociális együttműködés növelése hozzájárul az előbbiekből kimaradó népességhányad életkörülményei javításához - összességében életminőség javulás következik be.

Környezeti fenntarthatósághoz hozzájárul a program azáltal, hogy a térséget egészében készíti a vendégfogadásra, ez az általános igény emelkedését vonja maga után. Ehhez eszköz a civil tevékenységek aktivitásának növelése (helyben igényelt eszközfejlesztés, zöldterületi rekreációs fejlesztések).

Innovációs elem a közösségi feladatellátásban részt vevő társadalmi szolgáltatásokat vagy hatósági munkát végzők bevonása már a tervezéstől kezdődően, illetőleg az eltérő fejlesztéseket megvalósító, eltérő szektorok szereplőinek későbbi együttműködésekben való ösztönzése. Itt az igény régóta kimondott, alapvetően az azonos tevékenységet célzók (pl. turizmus) szakmai együttműködési igényét jelenti, szándékaink szerint az ágazati eredményesség növeléséhez az ágazaton kívüli alaptevékenységű partnerekkel közös hálózatot szükséges kialakítani az eredményesség fokozásához. Ehhez segítségképp hasznosítjuk a korábban létrehozott „Vidékünk kincsei” hálózati kezdeményezésünket.

Célrendszerünkben a helyi termékekre (1) és helyi értékekre (2) épülő gazdaságfejlesztés, értékeink összegyűjtése és népszerűsítése (3), tradicionális és fenntarthatóság kapcsolódása az innovációhoz (4) és a szegénység ellen az életmód változtatással (5) irányai köré szervezzük 14 db intézkedésünket. Ezek keretében növeljük a bevonható és összességében a piaci koncentrációt elérő termékek (élelmiszer, kézműves) mennyiségét és választékát, a térség tradicionálisát vagy egyediségét jelentő értékek bemutathatóságát, előállításvagy fenntartásukban részt vevő egyes helyszíneket látványossággként mutathatjuk be, az ágazati stabilitást eredményező több szereplő közti üzleti együttműködések ösztönözzük.

A forrásfelhasználáshoz tartozó döntési felhatalmazások és helyi legitimáció kifejeződik az akciócsoport szervezeti keretében, mely lefedi a teljes térséget, összetételében megfelel a külső elvárásoknak, személyi összetételében kifejezi a tagság bizalmát, a közreműködők személyi kompetenciái mind az írott elvárásoknak, mind gyakorlati szempontoknak megfelelnek. A megvalósító munkában a munkaszervezet személyi állománya 2012-től változatlan, megfelelő kapcsolatokkal rendelkezik a volt pályázók, döntéshozók és a pályázati generáló tevékenységbe bevonható ügyfélkör felé.

Az indikatív forrásfelhasználás az arányosítási elvével kifejezi a forrásgazdálkodás szándékát: több lépcsőben kívánjuk felmérni a valós és a térség számára leghasznosabb pályázatokat. Az első

pályázati ciklusokban túljelentkezésre számítunk, ami egyúttal szűrő is. A relatíve nagyobb számú kérelemből sikeresebben szűrhetők ki az értékesebbek, ugyanakkor az időszak második felében keletkező új ötletekre a korábbi visszamaradtak jobban kidolgozott változatai növekményként jelentkeznek. Forrásoldalról az első körökben támogatott, de meg nem valósuló lekötések felszabadulása forrástöbbletet eredményez. Várakozásunk szerint a valós forráslekötés több mint 50%-a várható a 2019-2020-as években, a tényleges eredmények zömében 2019-től jelennek meg. Ez összhangban van a 2007-2013-as ciklus tapasztalataival. A tervezett forrásfelhasználásban 60% gazdaságfejlesztés valósul meg, melyhez mintegy 20%-nyi bővülést jelent a civil szervezetek gazdasági téren is hasznosítható fejlesztési tömege, mely a közösségi gazdaság növekedési potenciálját mutatja.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kidolgozása az EU 2020 stratégiában rögzített stratégiai célkitűzésekből kiindulva a Partnerségi Megállapodás, valamint a Vidékfejlesztési Program vonatkozó ágárpolitikai és vidékfejlesztési céljaihoz igazodva történt. A HFS biztosítja az EU 2020 öt céljához való hozzájárulást az alábbiak szerint.

Foglalkoztatás. Kiemelt figyelmet fordít a foglalkoztatás ösztönzésére, a helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdasági hatású tevékenységek támogatásával.

Kutatás és fejlesztés. Előnyben részesíti az innovatív megoldásokat, teret ad a helyi társadalom innovációs kezdeményezéseihez specifikus területi szükségletek kezelésében.

Fenntarthatóság. A HFS figyelembe veszi az éghajlatváltozással járó kötelezettségeket, előnyben részesíti a megújuló energiaforrások bevonását és az energiahatékonysági szempontokat.

Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen. Lokális célközösségek partnerségben további külső erőforrások felhasználására életmód- és életkörülmény változtatás érdekében életre hívott együttműködések.

Oktatás. A gyermek és ifjú korosztály belső elvárásait, motivációit érintő közösségi és mintajellegű akciók támogatása, mely hatást gyakorol az iskolázottságra és a későbbi életpályára, továbbá az aktív tevékenységet fenntartók gazdálkodási és piacszerzési kompetenciáinak növelése.

A Partnerségi Megállapodásban rögzített 11 tematikus célterület közül a HFS a következők eléréséhez járul hozzá.

A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése. A HFS megvalósítása a LEADER programon alapul, ezért a LEADER alapelveknek megfelelően olyan integrált, újszerű megoldásoknak ad lehetőséget, amelyek mintaként szolgálhatnak más közösségek számára is.

A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági, a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének javítása. A stratégia a helyi gazdaság és foglalkoztatás fejlesztését a működési terület belső munkamegosztásának megvalósításával ösztönzi, mely során az elmaradottabb, periférikus területek produktumai piacra találnak a centrumtelepüléseken.

Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban. A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása. A HFS a helyi termékekhez és szolgáltatásokhoz kapcsolódó megújuló energiaforrások bevonását és az energiahatékonyság növelését előnyben részesíti.

A társadalmi együttműködés erősítése és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem. Az érintett közösségek segítséget kapnak az életkörülményeiket megváltoztató kezdeményezések megalapozásához, valamint támogató partnerek bevonásához, mely eredményeként célzottan és szinergikusan hasznosulnak a befektetett források.

Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében. A HFS közvetett módon járul hozzá a

célterülethez a fiatal korosztály belső elvárásaira, motivációira hatást gyakoroló tevékenységek támogatásával, amelyek tanulásra épülő életminták segítségével mutatnak jövőképet.

A VP célrendszerén belül a HFS a 6. számú, társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása prioritáshoz kapcsolódik. A HFS célja, hogy a működési terület 88 településén hozzájáruljon a helyi termékeket – szolgáltatásokat preferáló gazdasági környezet, a köz- és civil szféra, valamint a mikro-vállalkozások fejlesztéséhez. A közösségek együttműködése és az egyének aktivizálása révén erősítse a lakosok kötődését a vidékhez. Óvja, és alkotó módon hasznosítsa az épített, a természeti és a kulturális örökséget. Ösztönözze az együttműködést, a jó példák megismertetését, más források elérését-bevonását. A VP és GINOP intézkedéseit kiegészíti azáltal, hogy a oda szükséges belépéseket elvárva teret nyit a főálláson kívüli és kézműves tevékenységek elindításának, segítve ezzel a másod-jövedelemszerzést és egyúttal növelve a kiegészítő helyi specifikus kínálatot helyi gazdasági rendszerbe szervezhető módon, hozzájárulva a szegénységtől sújtott célcsoport életkörülményeit javításához. Várt eredmény a fiatalokat itt tartó, letelepedésre ösztönző tiszta, szép környezet, az igényeiket kielégítő lakhatási lehetőségek elérése. A mikro-szintű vállalkozások fejlesztése, tevékenység- és kapacitásbővítése elősegíti új munkahelyek létesítését, a magasabb jövedelemszint kialakulását. Ehhez a VP 2-6.3, VP 2-4.1, VP 3-4.2, VP 6-7.4, GINOP 1.2.2, TOP 1.1.3 kiírásait figyelembe véve ajánl kiegészítő támogatásokat.

A HFS a VP a 19.2 alintézkedésben felsorolt legfontosabb célok megvalósulását is figyelembe veszi.

- **A vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartását** a helyi termékek és szolgáltatások piacrajutásának és marketingjének támogatásával /4,5,6,7,11. számú HFS intézkedés/
- **a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítását** a társadalmi gazdasági helyzetében kétpólusú térség fejlesztésével /12. , 13. , 14. számú intézkedés/,
- **a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképeségének erősítését** helyi értékek feltárásával, hozzájuk kapcsolódó fejlesztésekkel, a helyi identitástudat növelésével, turisztikai szolgáltatások és attrakciók fejlesztésével a magterületeken kívüli a periférikus térségekben, valamint helyi termékkör bővítésével ellátási és turisztikában értékesíthető termékek létrehozásával /1,3,6,10,11. számú intézkedés/,
- **a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítését** szegénység elleni életmód változtatással, a fiatal korosztály belső elvárásai–motivációi formálásával tervezi megvalósítani /10. sz. intézkedés/.

A HACS tanácsadással segíti a projektek generálását megvalósulását, animációs tevékenységével segíti a hálózatosodást. Ösztönözzük az erős stratégiai kapcsolódású projektek kialakítását az előzetes értékelés és kiválasztás fázisában a HBB-n keresztül. A kritériumok alapja az objektivitás és mérhetőség. Többlépcsős projektkiválasztás szolgálja a projektek minőségi fejlődését, mert az első körben elutasított projektek újragondolás és a szükséges módosítások után újra benyújthatók, vagy más, a javasolt fejlesztésnek megfelelőbb támogatási forrás irányába terelhetők. A kiválasztás során a HACS feladata a pályázók hátterének feltérképezése annak érdekében, hogy kiszűrésre kerüljenek a meg nem valósulót.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

1. A tervezési folyamat a térség lakosságát általánosan képviselő önkormányzatok és a szűkebb érdekköröket kifejező civil szervezetek valamint a lakosság számára nyitottan történt. Egyesületünk a program címbirtokosa 2008 óta. A program során kialakultak a szereplők aktivitására épülő szervezeti együttműködések, kommunikációs és nyilvánossági formák. A partnerek érdeklődése és

bevonhatósága alapvetően vezetői szintű, ezért gyakorlatunk a szükség szerinti partner találkozók és egyedi konzultációk. A tervezési folyamat során felkerestük partnereinket és a térségben működő társadalmi szolgáltatásokban részt vevő hivatalokat is. Nehézséget a szervezeti kommunikációban a fejlesztéspolitikai és a hatósági szemlélet közti különbözőség jelentett.

A szervezet honlapján (www.dbhte.hu/strategia/HFS2014-2020) jelenítek meg a HFS-hez kapcsolható aktualitásokat. Rendezvényeinkre a meglévő partneri címlista alapján célzottan hívtuk meg partnereinket. A nagyobb aktivitással részt vevő partnerek körében megjelent az egyéni érdekek menedzselési igénye is, melyet moderálással oldottunk fel.

A lezajlott rendezvények után a HACS visszacsatolást kért a legaktívabb résztvevőktől annak érdekében, hogy közös egyetértésen alapuljon a HFS-be kerülő szakmai tartalom. A térségi párbeszéd kialakulását nemcsak a HACS aktív kezdeményezése, hanem a korábbi HVS megvalósítása során kialakult bizalmi partneri hálózat alulról induló megkeresései is szolgálták. A tervezési folyamat információinak áramlását a HACS munkaszervezete fogta össze.

2. A TKCS feladatkielölésének megfelelően megtartásra kerülnek a fő szférák képviselői és kisebb érdekcsoportok számára szakmai és intézményi konzultációk, melyeken tematikus munkacsoportként az ágazatok kapcsolódásai kerültek megbeszélésre. A folyamat az IH által kiadott dokumentumok és a korábbi tájékoztatók alapján indult. A stratégia víziójával kapcsolatban fontos, hogy az Akciócsoport önkéntes tevékenysége több elemével is a jelenlegi programozási időszakra készült.

A szakmai és intézményi konzultációkon az általános helyzetelemzést követően TKCS által a HVS megállapításain és a program eredményein alapulóan megvitatott problémák és megoldások kerültek megvitatásra.

Az egyesület tagságát tömörítő szférák önálló rendezvényein került sor a térség helyzetfeltárása megvitatására. Az önkormányzati érdekkör fórumán érintésre került a városok és kistéleplések illetőleg a két eltérő adottságú járás közös jövőkép értelmezése is. A civil szektor rendezvényén a szervezetek eltérő tevékenységi irányai, tagságuk eltérő aktivitása, a vállalkozói rendezvényen az általános rossz gazdasági körülmények fenyegető hatása, az összefogások és érdek egyeztetések igénye került megvitatásra. Több szűkebb érdekcsoport szakmai és intézményi konzultációja történt, melyeken a munkaszervezet moderálásával a térség helyzetelemzéséből ismert problémák megoldására, lehetőségek kihasználására kerestünk megoldásokat. A sokféle érdekkör közös nevezőjeként a turisztikához kapcsolódóan lehet legnagyobb eséllyel segítenünk a jövedelmi viszonyok és a látható településképp javulását, a közösségek fejlődésében az értékelvűség tudatosítása tudja leginkább növelni a belső kohéziót és befogadóképességet.

A csoportok képviseleti aktivitásában legerősebb az önkormányzati szektor, ugyanakkor erőforrással differenciáltan rendelkezik, belső együttműködése intézményi szintű. Jelentős erővel Selye, mint a leghátrányosabb helyzetű járás székhelye, Harkány, mint legjelentősebb idegenforgalmi központ önkormányzatai bírnak. Esetükben mögöttes csoportérdekek koncentrálnak: az ormánsági gazdasági szereplők pozíciókeresése és a nagy tömegű leszakadó népcsoportok felzárkóztatási igénye; illetőleg az idegenforgalmi vállalkozások eredményessége és eltartó képessége fokozása. A civil szektor kiemelkedő képviselővel nem bír, ellenben több szervezeti vezető vállal aktivitást a csoport érdekérvényesítésében. A fő érdekképviselők interaktív módon vettek részt a rendezvényeken és a konzultációkon. Mindhárom érdek azonossága a helyi gazdaság erősödésében van, melynek alapja a minőség, értékalapúság és az együttműködések adta garanciák. A nehezen elérhető csoportok érdekkörében térségünkben egy fókuszcsoporthoz került meghatározásra. Szervezeti testet nem ölt, a szegénység és cigány etnikum terjedése pozitív korrelációjaként a hátrányos helyzetű településeken általános, belső szegregálódást eredményezve. Informális képviseletük tervezési és döntéshozatali szinten is biztosított.

3. A tervezési munka megkezdését megelőzően az Egyesület elnöksége meghatározta végrehajtását szabályozó eljárást. Ennek értelmében az elnökség TKCS feladatot lát el, a munkaszervezet annak részeként operatív és előkészítő munkát végez.

A TKCS tagjai 2008 óta vezetik az Egyesületet. Összetételében érvényesül a szektorok közti elvárt egyensúly, személyükben a térséget ismerő, minden esetben szervezeti vagy üzleti vezető beosztású személyek. Jellemző, hogy a HACS-ban besorolt tagsági kötődésük mellett más szektor tevékenységében is gyakorlattal, sok esetben döntési kompetenciákkal rendelkeznek.

A térség helyzete és problémái szempontjából releváns szakterületeik illetőleg kompetenciáik a következők: Orsokics István – 8 éven át nagyközség polgármestere, horvát nemzetiségű, több IPA projekt megvalósításában vett részt; Nagy Attila – járásszékhely település és a sellyei kistérségi tanács vezetője; Bogdán Gábor – agrárgazdasági cég tulajdonos-ügyvezetője, cigány nemzetiségű, kistelepülési vezető, kisebbségi civil szervezet informális vezetője, szociális szövetkezet vezetője; Bónis Gyuláné és Bónis Imre kistelepülési polgármesterek, aktív mezőgazdasági és iparos tevékenységgel; Erdeiné Cs. Teodóra német nemzetiségű, nemzetiségi kulturális egyesület elnöke, óvodavezető; Beregszászi Józsefné ormánsági kulturális egyesület elnöke, kiskereskedelmi vállalkozó. Személyükben a TKCS-ban megfelelően reprezentáltak a kistelepülések, a térség nemzetiségei, a cigány kisebbség és hátrányos helyzetű csoportok, a komplex fejlesztésre kijelölt járás érdekkörei; a munkaszervezet korábbi munkatársai - szakmai kompetenciáik képzettségük és a programban szerzett gyakorlatuk mellett kiegészülnek civil szervezeti tagsággal. A TKCS tagjai az Akcióterület lakosai.

A tervezés alapvető szakmai felelőse a munkaszervezet. A munkatársak önálló részfeladatokat látnak el: a tematikus fórumok és rendezvények fő levezetője Szarkándi Lajos munkaszervezet vezető, de ebbe a munkában részt vett Vida Balázs pályázati referens is, aki több alkalommal önállóan is eljárt. Szpisják Pál pályázati referens a hálózati partnerek, korábbi ügyfelek körében végzett egyéni konzultációkat, a beérkező projektterveket dolgozza fel, munkája részeként a korábbi ötletgazdákat is felkeresi. Szabó Erika PR-referens az egyesület marketing és önadminisztrációs tevékenységeit végzi, melynek keretében a partnerek hálózatba szervezését, az egyesület külső kommunikációját segíti.

A Leader program iránt érdeklődők a konzultációkon, projektötlet gyűjtési folyamatban és a hirdetett rendezvényeken körvonalazódtak. Az egyes érdekcsoportokat menedzselő vélemény vezérek interaktív konzultációin kialakult a térség helyzetére alapozódó szükségletek irányai, és az egyes csoportok hozzájárulási képessége alapján a fejlesztési szükségletek. A nagyobb aktivitást vállaló partnerek esetében projektszintű gondoltok is megvitatásra kerültek a stratégiai kapcsolatok értelmezése és az szándékolt együttműködés-fejlesztés felé korrigálva az egyéni érdekeket.

4. A tervezésbe bevont közösség részvétele a kezdeményezések megjelenésén túlmenően hozzájárult a 2020-ig tartó támogatási időszak eljárásrendjei, kritériumai és korlátai megismertetéséhez is. A potenciális projektgazdák egymás érdekeit, szükségleteit, kínálatait és nézőpontjait is megismerhették, információkat kaptak fejlesztési elképzeléseik megvalósításának kereteiről. Korábban nem létező informális kapcsolatok alakultak ki a keresleti oldalt képviselő helyi turisztikai szolgáltatók és helyi termelők közt, melyek jövőbeli együttműködések alapjai. Az ágazatközi kezdeményezések külső támogatási források nélkül is a HFS integráltságát jelentik. A résztvevők HFS-hez tett javaslatai az akcióterület erősségeihez vagy lehetőségeihez kötődve saját szükségleteik kielégítéséhez kapcsolódnak. A tematikus megbeszélések hozzájárultak az adott téma és a közös jövőkép megformálásához, a célrendszer logikai láncolatának kialakításához, a későbbi intézkedések megfogalmazását segítették. Az egymáshoz kapcsolható kezdeményezések és projekttervek térségi hálózatosodásának elvárása megfogalmazásra került a HFS-ben.

Az idegenforgalmi adottságok jobb kihasználása turisztikai magterületen is és a perifériákon is kitorési lehetőséget jelent. A turizmus kiszolgálására létrehozott többlettermék és szolgáltatás jobb vendégellátást jelent, a választék bővülése a költséget növeli, az értékek és megőrzése és hasznosítása hozzájárul a térség brandje kialakításához. A HFS közvetve elősegíti az idegenforgalomhoz kapcsolódó kulturális ipar fejlődését. Tovább erősíti a térségi szintű hatást az egyes termelők, szervezetek integrációjának, hálózatosodásának elősegítése. A működési terület egységes arculatának megteremtése, a támogatott kedvezményezettek összefoglaló promóciója a HACS feladata, mely piacteremtő eszközként hozzájárul a megvalósult projektek nagyobb eredményességéhez.

Az önkormányzati, cigány képviseleti és ágazatközi konzultációk megállapításai a társadalmi-gazdasági helyzetében kétpólusú térség együttes fejlesztési lehetősége a helyi gazdaság fejlesztésén keresztül és a szegénységgel kapcsolatos megállapítások. A leghátrányosabb helyzetű csoportok lakhatási feltételeinek javítása és a felnövekvő fiatalok társadalomba lépési képességeinek fejlesztése közvetlen csoportcél. A társadalmi réteg vagyoni helyzete és készségei miatt közvetlen pályázati segítséget fogadni nem tud, a segítség eszköze a szolidaritáson alapul, igényli az öngondoskodás fejlődését is.

5. A munkaszervezet 2015-ös év végétől célirányosan több konzultációt bonyolított le rendezvényi keretek közt és partneri szintű egyéni találkozókra, hogy minél teljesebb képet kapjunk a térségi szereplők, a különböző ágazatok képviselőinek fejlesztési igényeiről, javaslatairól.

Intézmény/célcsoport:	Időpont:	Résztevők száma:
Duna-Dára Nemzeti Park Igazgatósága	2015.10.06.	1
Villány Város Önkormányzata	2015.10.09.	1
Vajszló Községi Önkormányzat	2015.10.12.	1
Siklós Város Önkormányzata	2015.10.14.	5
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	2015.10.15.	2
Harkány Város Önkormányzata	2015.10.15.	1
Civil szféra képviselői	2015.10.21.	5
Vállalkozói szféra	2015.10.21.	17
Önkormányzati szféra	2015.10.22.	10
Sellye Város Önkormányzata	2015.11.03.	1
Térségi borász vállalkozók	2015.11.05.	11
Ős-Dráva Program koordinátorai	2015.11.12.	3
Önkéntes mentőcsoport	2015.11.18.	18
Vallásturisztikai érdekcsoport	2015.11.25.	5
Családsegítésben résztvevő érdekcsoport	2015.11.27.	20
Máriagyűdi Plébánia	2015.12.02.	1
Méhészetben érdekelt vállalkozók, őstermelők	2015.12.02.	14
Kulturális foglalkoztatók	2015.12.10.	14
Katasztrófavédelem képviselői	2015.12.14.	2
Kulturális szervezetek	2016.01.12.	8
Térségi roma önkormányzatok	2016.01.12.	4
Horvát nemzetiségi vezetők	2016.01.13.	7
Önkormányzati konzultáció	2016.04.20	19
Turisztikai szakmai konzultáció	2016.05.12	4

Legfontosabb megállapítások a következők voltak: az alacsony foglalkoztatottságon belül kistelepüléseken nagyszámú közfoglalkoztatott bértömege a megélhetési szint alatti, alternatív vagy jövedelempótló tevékenységek alig vannak. A civil aktivitás csökken a kistelepüléseken, egyedüli társadalmi szervező erő az önkormányzat. Az önkormányzati feladatellátás csökkenésével helyi értékeink elvesznek, megtartó erejük elhal. Alig járulnak hozzá a helyi gazdaság produktumához, romló falukép sok településen szegregálódáshoz vezetett. A gazdaságban bekapcsolódási lehetőség a borászat és az idegenforgalom területén mutatkozik, mindkettőben erős térségen kívüli piaci verseny mutatkozik, ami az esélyeket rontja. A jövőkép víziója a belső erőforrások egymást segítő felhasználását látja a helyi gazdaság értékalapú és együttműködésekben keresztüli fejlődésében.

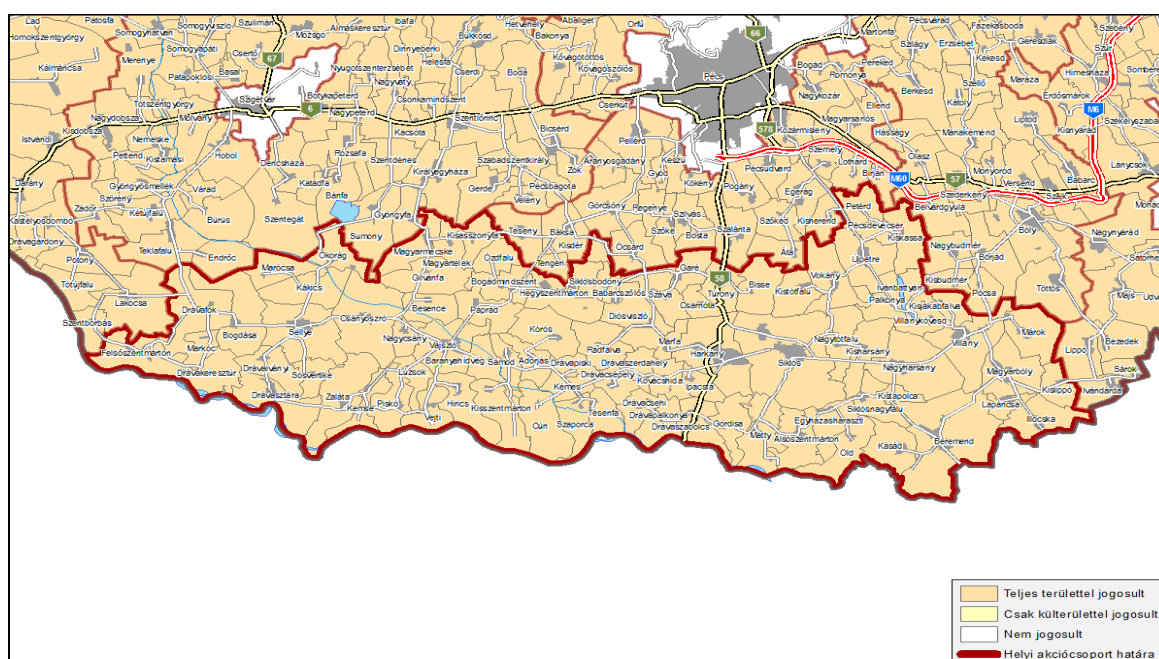
A nehezen elérhető csoportok érdekében a munkaszervezet Roma önkormányzati konzultáció tartott 2016.01.12-én. Vitaanyagként ismertetésre került 2013-ban készített önálló felmérésünk, amiben a rendelkezésre álló KSH adatok alapján vizsgáltuk az önmagát cigánynak vallók település belüli arányát, illetőleg ez alapján interpoláltuk a cigány népesség nagyságát, ami 5200 fő volt. A települési lakosságon belüli arány alapján 4 településre koncentrálódik 45%-uk. E települések más társadalmi-gazdasági adatai is rendkívül rosszak, ugyanakkor annak kimondása, hogy ez etnikai eredetű probléma, mégsem lehet, mert a kisebb cigány-arányú településeken is ismétlődnek a rossz társadalmi- gazdasági mutatók. Ugyanakkor ismert, hogy a korábbi VF-programban részvételi arányuk alulreprezentált, kifejezetten cigány közösség nem hajtott végre fejlesztést. Bogdán Gábor Kisszentmárton polgármestere, agrárvállalkozó, szociális szövetkezet elnöke, civil szervezet tagja látja el a réteg képviseletét a HACS elnökségében.

A konzultáció során kiderült, hogy a cigány etnikum kötődésében heterogén, képviseletében leképeződik a térségen kívüli szervezeti megosztottság. Térségen belüli aktív civil szerveződések csak kevés számban vannak, működési hatásuk települési szintű. Forrásszerző képességeik gyengék, országos program vagy országos roma szervezeti célokhoz kötődően vonódnak be térségen kívüli szervezetek partnerségével.

A helyzetelemzés részeként megállapításra került, hogy a réteg forrásigénye az életkörülmények javítására a legnagyobb. Tartós hatást a felnövekvő fiatalok körében a többségi társadalom elvárásainak megismertetését, az annak megfelelés minimális elvárásait nyújtó fejlesztésekkel lehet elérni. Így célmeghatározásként a fiatalok készségfejlesztés, eszközeiként a családsegítő helyi szakemberek bevonása jelent meg.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete 1116 négyzetkilométeres kiterjedésű működési területén 2013-ban lakóhellyel rendelkezők száma 48 786 fő. Összességében erőteljesen fogy a helyi népesség, mert ugyanezen adatot a 2000. évben vizsgálva még 54 018 főt találhattunk. Az időszakban több mint 5200 fő, a teljes lakosság közel 10%-a tűnt el a térségből. A vidékfejlesztési közösség a Sellyei és a Siklósi járás területéből 88 települést foglal magába, melyből 4 – Harkány, Sellye, Siklós és Villány - rendelkezik városi ranggal. A legnagyobb számban olyan aprótelepülésekről van szó, ahol a népesség nem haladja meg az 500 főt.



A térség Baranya megye déli részét, a Dráva-sík és a Villányi-hegység földrajzi táját fedi le. Délről a Dráva folyó, illetve Horvátország határolja. Kelet - nyugati kiterjedése nagyjából a Karasica folyótól egészen Somogy megyéig tart. A Dráva mentén található az ország egyik ismert tájegysége az Ormánság, mely Harkány – Siklós – Villány térségével egy vidékfejlesztési egységet alkot, ahol a földrajzi összetartozáson túl a közös történelem, a problémák és megoldásra váró feladatok is indokolják a szoros együttműködést. A múltban gyökerező déli határmentiségből periférikus állapot fakad, mely nem csak közlekedési, hanem gazdasági és társadalmi hátrányokat is felhalmozott. Megállapítható, hogy az összességében jó környezeti adottságokkal bíró térség eltartó képessége kicsi. A működési terület gazdaságilag és kulturálisan is sokszínű, nagy kiterjedésű térséget foglal magába. Adottságaiban és lehetőségeiben is változatos, de egymást kiegészítő elemek együttműködésén alapul, mely egységét az támasztja alá leginkább, hogy a HFS lezárása után változatlan településkörrel tervezi a HFS megvalósítását. A tervezési terület környezeti szempontból sajátos természeti és termőhelyi adottságokkal bír, melyek az erősségét képezik. Az ország legdélebbi fekvéséből adódó klímája, különleges élőhelyei, élővilága, a vizes élőhelyekben, termálvizekben, eredetvédett szőlőtermő tájban gazdag terület lehetőséget kínál magas minőségű táj-termékek előállítására és turisztikai vonzerőnövelésre. A Dráva teljes hullámtere a Duna-Dráva Nemzeti Park része. Az erdők és a mocsarak többsége, illetve a Villányi hegység vonulata Natura 2000-es terület. 4 település az Érzékeny Természeti Területek országosan kiemelt mintaterületéhez tartozik. A táj diverzitása nagy, de a rossz vízháztartás helyreállítása további javulást okozna. A holtágak elvesztették közvetlen kapcsolatukat a Drávával. A rossz folyószabályozás következtében a Dráva-sík egyre jobban kiszárad, csökken a vízkészlete. A folyamattal szembeni cselekvést jelent a Víz Keretirányelvnek megfelelő „Ős-Dráva Program” elindítása, melyhez szinergikusan tudnak kapcsolódni életminőség javító intézkedések.

A társadalom soknemzetiségű kultúrára épül. Együtt élnek az ormánsági magyarok, a Villány környéki németek, délen a szerb-horvátok, a sokácok és a romák. A tervezési területen a lakosság összlétszáma lassan, de folyamatosan csökken. Ez alól néhány kedvező adottsággal rendelkező vagy a roma lakosságot nagyobb arányban bíró település kivétel. A csökkenés oka a tartósan negatív vándorlási egyenleg és az alacsony születésszám. A népesség elöregedése igen komoly méreteket öltött az aprófalvakban. Elsősorban azok költöznek el a területről, akik a munkaerő piacán kedvező pozícióban vannak, míg a leghátrányosabb helyzetűek inkább helyben maradnak. A férfiak és nők lakosságon belül érzékelhető jelentős arányeltolódása elsősorban az elöregedő aprófalvakra jellemző. A női többséggel rendelkező települések száma jóval nagyobb, mint a férfi többségű. A 290/2014. (XI.26.) Kormány rendelet alapján komplex mutatóval számolva a társadalmi, demográfiai, lakás és életkörülményeket, a tervezési területhez tartozó Sellyei járás a komplex programmal fejlesztendő besorolást, míg a Siklósi járás a kedvezményezett besorolást kapta. A sellyei mutatószám a legrosszabbak között van.

A gazdasági helyzetet nagymértékben befolyásolja a földrajzi fekvés. Az Ormánság délről teljesen zárt, mert a Dráva folyón Drávaszabolcs és Barcs között több mint 60 km távon nincs semmilyen átjárási lehetőség Horvátország irányába. Az érintett térségben nem alakulhattak ki határon átnyúló kereskedelmi, turisztikai és kulturális kapcsolatok. A legközelebbi nagyvárosok 30-70 km távolságra vannak a falvak többségétől, ahol szinte kivétel nélkül foglalkoztatási gondokkal küszködnek. Az érintett járásokat jellemzően az agráriumra épülő gazdasági tevékenység jellemzi, különböző intenzitással, eredményességi mutatókkal. A legkevesebb megújulási készséget mutató Sellyei járás munkaerő-piaci szempontból a legrosszabb helyen áll Baranya Megyében, de a Siklósi járás adatai is riasztóak. A statisztikák szerint a legmagasabb munkanélküliségi mutatókat azok a települések adják, ahol a roma lakosság létszáma felülreprezentált. A közfoglalkoztatásnak köszönhetően a fő mutatók alapján az utóbbi években javultak a foglalkoztatási mutatók, de a jövedelmek az országos és a megyei átlag alatt vannak. A foglalkoztatottak nagy része a térségen belül helyezkedik el, azonban tendenciává vált a külföldi munkavállalás is. A térség gazdasági szerkezetére jellemző a mezőgazdasági vállalkozások magas aránya, ebből adódóan a foglalkoztatottság itt a legmagasabb,

miközben a növénytermesztés adottságai különösen a Sellyei kistérségben rosszak. A mezőgazdasági termékek feldolgozása mindkét térségben elmarad a megyei és országos arányoktól, a feldolgozás lehetőségeit – szőlő-bortermelés kivételével – a térségben nem használják ki. A térségben alacsony a gazdasági szolgáltatást nyújtó vállalkozások aránya. Kiemelendők a térségek turisztikai lehetőségei, különösen a Drávamenti és a Villány Borvidéki természeti adottságok nyújtanak jó lehetőséget a jövedelemtermelő-képesség javításához.

A térségen átívelő korábbi együttműködésre jó példa maga a Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete, mely 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy összefogja a térség település-, illetve területfejlesztési kezdeményezéseit, valamint közös projekteket valósítson meg az élhetőbb vidékért. 2007-ben két kistérség (sellyei és siklósi), 88 településének önkormányzatai, civil szervezetei, vállalkozói széles körű összefogása eredményeként helyi vidékfejlesztési közösség, majd LEADER helyi akciócsoport lett, továbbá megalkotta a működési terület helyi vidékfejlesztési stratégiáját. Alapvető céljai kiterjednek a vidéki területeken történő változások támogatására, a gazdálkodási tevékenységek nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálására és a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztésére. Tevékenységével hozzájárult a foglalkoztatás elősegítéséhez, a vidéki területeket vonzóbbá tévő beruházások támogatása révén a gazdasági és társadalmi visszaesés és a vidék elnéptelenedése felé mutató tendenciák visszafordításához. A 2007 – 2013-as fejlesztési ciklus zárása után a szervezet tud mutatni egy olyan információs hálózatot - Vidékünk Kincsei néven - amely egy platformra helyezte a térség kínálati oldalát a kereslettel való könnyebb kapcsolódás érdekében, ezáltal hozzájárul a helyi gazdaság fejlesztéséhez. A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítását változatlan működési területtel, szervezeti és személyzeti kapacitással tervezik elérni a helyi szereplők. Kiadványok készültek a sikeres projektekről, tájházakról, turisztikai szolgáltatókról, valamint helyi termékekről. A térségi marketing erősítése jegyében az egyesület 2012-óta minden évben, változó helyszínen megszervezi a „Vidékünk Kincsei” nagyrendezvényét, ahol megmutatkozhatnak a helyi kulturális, hagyományőrző fellépők, kistermelők és kézművesek, továbbá találkozhatnak a keresleti oldallal, piaci kapcsolatok alakulhatnak ki. A horvátországi LAG Baranja nevű LEADER HACS szervezettel együttműködve megalkották a határon átnyúló térség közös vidékfejlesztési stratégiáját. A szervezet a 2015. évben bekapcsolódott a Nemzeti Művelődési Intézet értéktár bizottságokat támogató munkájába, helyi szereplők együttműködésével megalakult az „Értéktár Kommandó”, amely egymás tapasztalatainak kicserélésén túl közös kezdeményezéseket valósít meg az érték alapú vidékfejlesztés területén. Korábbi sikeres együttműködések között említhető az Ormánsági Zöldút hálózat, mely környezetbarát közlekedési eszközökkel vezetett túrázási lehetőséget nyújt az ide látogatóknak. Gyógy- és fűszernövény integrációs projekt valósult meg a térségben, mely a gyűjtők, termelők és egy feldolgozó üzem bevonásával piacképes együttműködést hozott létre. A Dráva-mente rehabilitációjának érdekében évtizedes szervezői munka folyik Ős-Dráva Program néven. A kezdeményezés járási, megyei és ország határokon átnyúló együttműködések jegyében a vízgazdálkodás revitalizációjára alapozza a helyi életminőség javítását. Eddigi legnagyobb volumenű projektje az Ős-Dráva Látogatóközpont létrehozását szolgálta. Szakrális szempontból ki kell emelni az egyházi, önkormányzati és civil összefogással megvalósult Magyar Zarándokutat.

A HFS releváns erőforrásokon alapul, kritikus tömege a lefedett működési területen értelmezhető, amely összefüggő, és elegendő mérettel rendelkezik az emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások vonatkozásában egy életképes helyi fejlesztési stratégia támogatásához. A kritikus tömeg alapvetően a terület (fizikai, demográfiai és gazdasági értelemben vett) méretéből, valamint a helyi vidékfejlesztési csoport rendelkezésére álló (pénzügyi és emberi) erőforrásokból jön létre. A források „kritikus tömegére” van ugyanis szükség ahhoz, a stratégiában foglaltak valóban megvalósíthatók legyenek.

A stratégia megvalósításához elengedhetetlen a helyi közösség által elfogadott, hiteles emberi háttér. A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete két évtizedes stabil működésével és a sikeresen megvalósított Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával a háta mögött kompetens a mind az egyéni, mint a közösségi aktivitás fogadására. Az egyesület munkaszervezete olyan helyi lakosokból áll, akik

személyes életútjukkal ismertséget szereztek. A stratégia tervezése és megvalósítása során biztosítani tudják a személyes kapcsolattartást és segítségnyújtást annak érdekében, hogy a közös vidékfejlesztési munka alulról építkező, demokratikus legyen. Az egyesület döntéshozói szintjét olyan személyek képviselik, akik a lokális közösségükben, a helyi társadalomban elismertek. Ennek eredményeként a szervezet olyan helyi karakterként jelenik meg, amely pozitív hatást tud gyakorolni az itt élő emberek életére.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

Térszerkezeti adottságok

A Dél-baranyai Helyi Akciócsoport működési területére alapvetően jellemző az elzártság. Az ország legdélebbi vidéke, a fővárostól átlagosan 250 km távolságra található. Autópálya nem érinti, legközelebb Pécs-Pogánynál van csatlakozási lehetőség (15-25 km). A kelet – nyugati irányba húzódó Villány – Barcs közötti vasútvonalon 2007-ben végleg megszűnt a személyszállítás. A térség aprófalvakkal sűrűn átszőtt, az egyes falvak közti távolság alig néhány kilométer. A potenciális fejlesztési centrumokat térségen belül a járásközpontok, valamint a Harkány – Villány mikrotérsége jelenti. Térségen kívül a megyeszékhely domináns.

Környezeti adottságok

A tájban egymást kiegészítik a Dráva nedves ártéri síkja, illetve a Villányi-hegység szubmediterrán száraz lejtői; a szántóföldi gazdálkodás, illetve a szőlőművelés. A Villányi hegység karakterét összefüggő szőlői, a Dráva-síket mozaikos tájszerkezete, vizes jellege adja. A Dráva-síkon a talajféleségek mozaikos megjelenésűek, általában alacsony AK értékűek. A termőhelyi erőforrások használatában meghatározó a szőlőtermesztés, a szántóművelés, a kertészet és az erdőgazdálkodás. A táji értékek kiaknázásában – különösen a borvidéken – növekvő jelentőségre tesz szert a turizmus. Radikálisan visszaesett a gyümölcsészet, a vizes élőhelyek hasznvétele és az állattartás. Jellemző a vadászat, de a vadaknak a terület eltartó képességét meghaladó létszáma komoly károsító a mezőgazdaságnak és erdőszetnek. A déli fekvéséből adódó klímájában magas a napsütéses órák száma 2060 és az aktív hő összeg 3331 C, ami megújuló szolár energia hasznosítására ösztönzi a helyi szereplőket.

Kulturális erőforrások

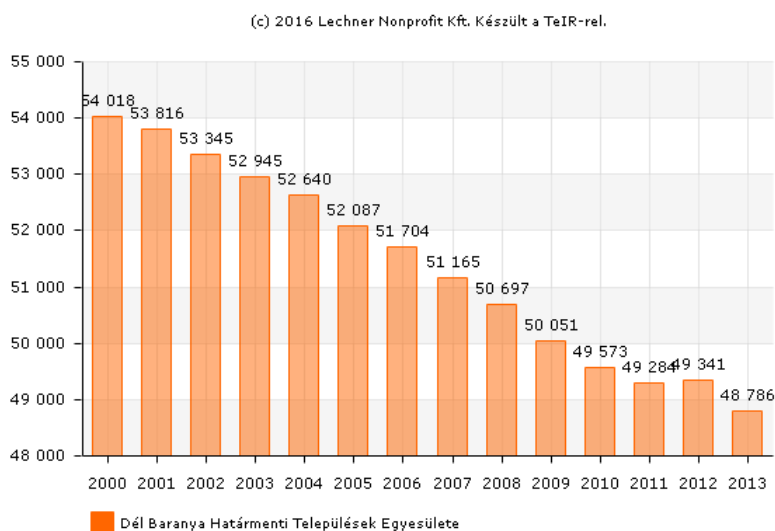
A térség erőssége, hogy sokszínű kulturális és építészeti adottságokkal rendelkezik. A vizes élőhelyeket, ormókat jól ismerő, a XVI. században református hitre térő ormánsági magyarok a török hódoltság időszakát nagy veszteséggel vészték át. Nyelvük, viseletük (bikla), szokásaik, gazdálkodásuk, talpas házaik, festett fakazettás templomaik olyan sajátos jegyeket mutattak, melyek alapján egyértelműen elkülönültek más népcsoportoktól. A megye más területéről ide áramlott más nemzetiségű telepesek (beás cigány) a XX. sz. elején megbontották az etnikai, vallási, kulturális egységet. A Villányi-hegység környékén oly mértékben megfogyatkozott a lakosság a török feletti győzelemig (nagyharsányi csata 1687), hogy sok falu, Mária Terézia rendeletei mentén települt újra. Ma is a német lakosság kultúráját, vallását és szokásait őrzi a táj keleti vége, míg nyugatabbra a szerb-horvát, sokác nemzetiség keveredik a magyar lakossággal. A nagyobb településekre zsidó kereskedők is letelepedtek, illetve a XX században felvidéki magyarokat telepítettek ide. A térség – soknemzetiségű kultúrája és a határmente zártsága miatt – ritka építészeti örökséggel bír. Műemlékeink: Sellyei Draskovich Kastély, Siklósi Vár, református festett kazettás templomok Drávaiványiban, Kóróson, Adorjáson és Kovácshidán, számos templom az Árpádoktól a XIX. sz-i körtemplomig. Helyileg és országosan védett népi műemlékek sokasága: magtár, malom, pincesorok

és prэшázak, tájházak, lakóházak. Jeles zarándokhely Máriagyűd. Védett arborétum található Sellyén, valamint védett gyümölcsös és tájfajta gyűjtemény Drávafokon, míg a Villányi borvidék eredetvédett szőlőtermő területekből áll. Országos jelentőségű rendezvények igazolják a kulturális igényeket: Ormánsági Dinnyefesztivál, Palkonyai Nyitott pincék, Harkányi Fürdőfesztivál, Villányi Borfesztivál, Ördögkatlan Fesztivál.

A társadalom állapota

Az Akcióterület demográfiai folyamatait jól jellemzi, hogy a KSH nyilvántartásai szerint 2013-ban lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma 48 786 fő.

Lakónépesség száma az év végén



Összességében erőteljesen fogy a helyi népesség, mert ugyanezen adat a 2000. évben még 54 018 fő volt. Az időszakban több mint 5200 fővel, a teljes lakosságra vetítve közel 10%-al csökkent a népesség. Területi megoszlásban a lakosság a térség négy városába összpontosul. A népességcsökkenés oka a tartósan negatív vándorlási egyenleg és az általánosnak tekinthető természetes fogyás. A lakosság összetétele is folyamatosan változik: a roma lakosság aránya nő (5,2% / 2001.év; 10,3% / 2011.év), (Alsószentmárton 98,6%, Siklónagyfalu 75,4%, Adorjás 72,4%, Drávaiványi 69,3%)(KSH 2013). Mind a magyar, mind a horvát lakosság folyamatosan öregszik, különösen az aprófalvakban. Elsősorban azok költöznek el a területről, akik a munkaerő piacán kedvező pozícióban vannak (fiatalok, viszonylag képzettek, társadalmi tőkével rendelkezők), míg a leghátrányosabb helyzetűek (képzetlenek, romák, idősök) inkább helyben maradnak. A térség lakosságának általános egészségügyi állapota sem mondható kielégítőnek. Az egészséges életmód, a tömeg- és szabadidős sportok iránt viszont folyamatosan növekvő igény mutatkozik, így a tendencia javulása várható.

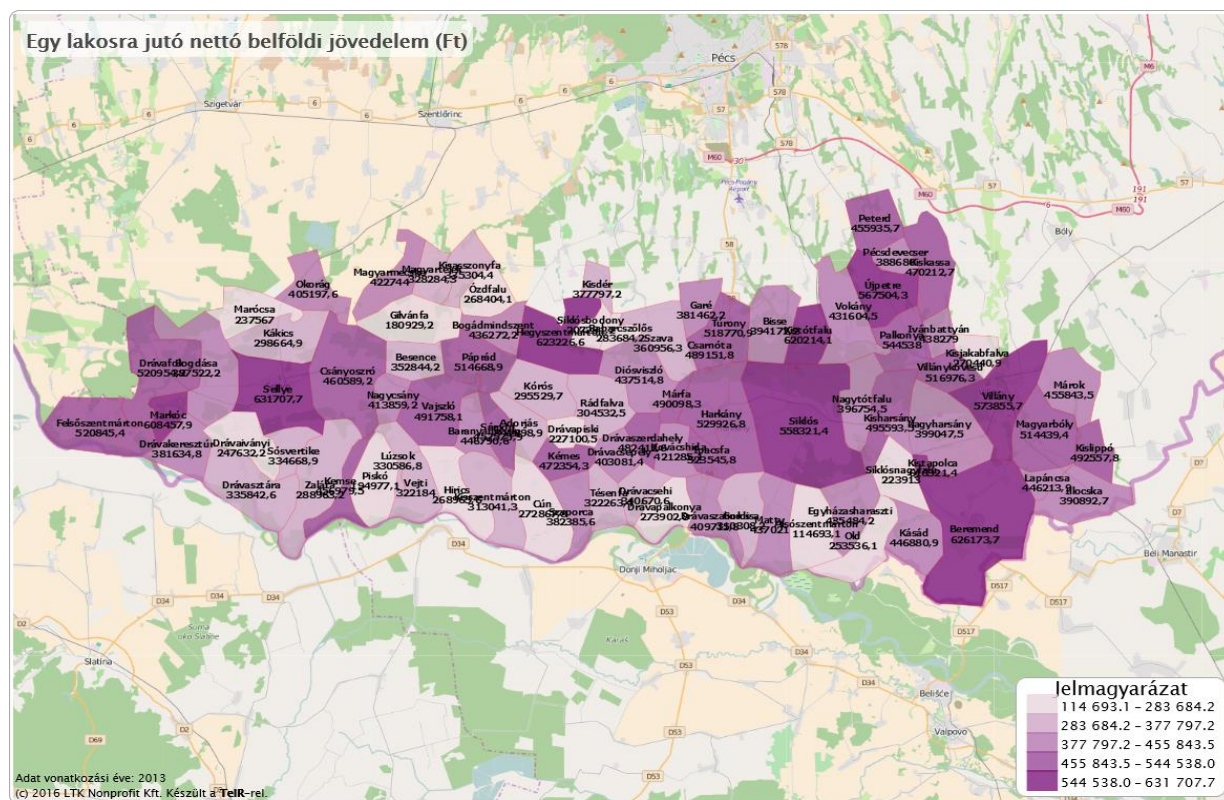
A lakhatási feltételek átlag alattiak. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2011-ben 17,8% volt, ami közel 7%-al magasabb az országos és megyei átlagnál. A területi megoszlást figyelembe véve a perifériális települések láncolata rajzolódik ki: Hirics 82,9%, Drávakeresztúr 80,4%, Vejtő 74,1, Kemse 73,9. (KSH 2013). A legmagasabb értékek az Ormánság déli határán mérhetők: a múlt század ötvenes éveitől a nyolcvanas évekig tartó időszakban ez a települési kör határzár alá esett és építési tilalom volt érvényben.

A képzettség mutatói is átlag alattiak. A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek aránya 2011-ben 34,6%-volt, ami az országos és megyei átlagot 10 %-al meghaladja. A járás székhelyeken a

legalacsonyabb ennek mértéke (Sellye 28,6%, Siklós 25,2%), mivel ezeken a településeken van középfokú oktatási intézmény. A mutatószám értéke évtizedes kitekintésben is közel állandó. A felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya növekedést mutat, 2001-ben 5,3% volt, 2011-ben 8,7%, azonban ez kevesebb, mint fele az országos átlagnak (19%). A legalább érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya is növekszik, de 2011-ben a maga 30,5%-os értékével az országos átlagtól 40%-al elmarad (50%). (KSH 2013). Az oktatási ellátottság fokozatosan leépülő. A nagy települések az országosan átkondicionált pályaaorientációs programok hatására nem képesek magukhoz hívni a más vidékek fiataljait a szakközépiskolai felkészítésükre. Az újratermelődő alacsony képzettség egyértelműen a kedvezőtlen földrajzi és egzisztenciális pozíció eredője. A helyzeten javítanak a felnőttoktatási programok. Kiemelten a vállalkozói szféra igényli a működéshez kapcsolható gyakorlatias képzések megvalósítását.

A közösségi és civil szerveződések bővülést mutatnak a működési területen. A regisztrált non-profit szervezetek 1000 lakosra jutó száma 2000 és 2013 között 5,6-ról 10,2-re nőtt, ami 80%-os emelkedés. (KSH 2013). Az országos átlagtól ez nem sokkal marad el. Ugyanakkor az egyesületi tevékenység minőségében még nem kielégítő, illetve a ténylegesen aktív egyesületek száma viszonylag kevés, eszközállományuk elavult, hiányos. Az önkormányzatok nem használják ki eléggé a civilek kapacitását, tevékenységükkel nem gyakorolnak kellő mértékű hatást a helyi társadalomra. Elsősorban a hagyományőrző és szabadidős sport tevékenységet végző civil szervezetek alapítására van további igény. A lakosság alulról építkező önszerveződése a társadalom egyre szélesebb körében népszerűek. 2008 után megjelentek a térségben az Integrált Községi és Szolgáltató Terek, amelyek komplex közösségi- vidékfejlesztési - kulturális feladat ellátási helyszínek az adott mikrotérségben. A Helyi Akciócsoport partnerséget alakított ki az IKSZT-ekkel. A Leader-szerű programokban a nagy létszámú, aktívan működő, általános tevékenységet folytató alapítványok, sportkörök aktívak.

A térség jövedelmi helyzete elmarad az átlagostól, az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem a 2013. évben 478 ezer Ft volt.



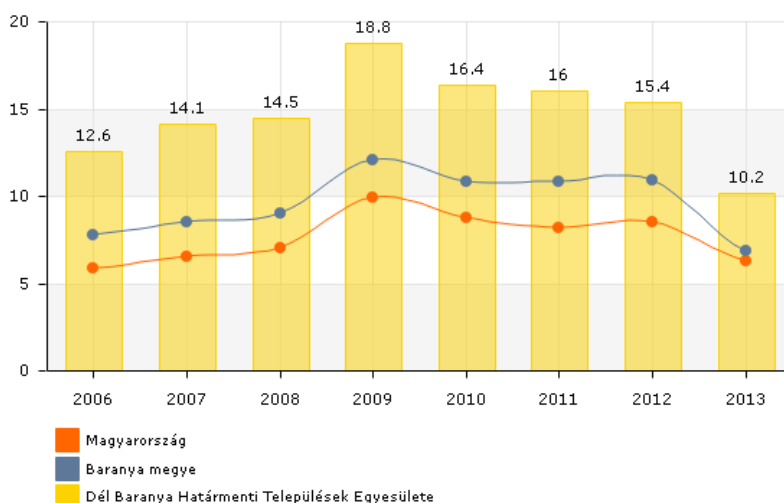
Az országos érték 719 ezer Ft. A települési megoszlást tekintve változatos a kép. A legnagyobb mutatószámot Sellyén mérték (632 ezer Ft), melyet Beremend követ (626 ezer Ft). Siklós csak a hetedik legjobb értékkel bírt (558 ezer Ft). Összességében kirajzolódik egy kedvezőbb jövedelmi környezet Siklós és a Borvidék környezetében, valamint az 5804 számú Harkány – Darány közötti tengelyében. A legrosszabb két adatot a cigány lakossággal felülreprezentált Alsószentmártonban (115 ezer Ft) és Gilvánfán (181 ezer Ft) mérték, ami egyértelműen mutatja a jövedelemszerzési lehetőségektől való deprivációt, megfosztottságot. A munkahelyektől való távolság, a rossz tömegközlekedés és a társadalmi be nem fogadás együttesen eredményezi az akcióterület differenciált foglalkoztatási – jövedelmi állapotát. Többgenerációs munkanélküliséggel küzdő családmokkellak alakultak ki, ahol sem az életkörülmény, sem a belső igény nem alkalmas a továbblépésre. A külső segítség elégtelensége tovább növeli a fizikai elzártságot, nehezíti az elsődleges munkaerőpiac elérését és konzerválja a társadalmi kirekesztettséget. Összegzésként megállapítható, hogy az egyének, családok és más társadalmi kategóriák helyzete a társadalomban jelentős különbségeket mutat. Az emberek több társadalmi rendszertől is kirekesztődhetnek. A jövedelemhiányon túl, jogokhoz, javakhoz, szolgáltatásokhoz, foglalkoztatáshoz való hozzáférés hiányt szenved, nem egyenlő a társadalmi tagság. Az akcióterület érintett a komplex programmal fejlesztendő és a kedvezményezett járárok körében, továbbá a Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, valamint a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések körében. A szegénységgel és társadalmi kirekesztéssel sújtott társadalmi csoportok helyzete nemcsak az országos, hanem a működési terület átlagától is kiugróan rosszabb. A társadalmi lecsúszás velejárója a fiatalok motiválatlansága, a minden korosztályra jellemző szkepticizmus és alacsony együttműködési készség. A perifériális településeken alacsony a társadalmi és gazdasági szolgáltatások színvonala, mely magával hozza a falukép és a helyi közösségi tér pusztulását, s mindez együtt jár egy általános, az utcaképet, épületeket érintő leromlással.

A gazdaság helyzete

A térség gazdasági életét jól jellemzi az itt élők foglalkoztatási helyzete, melyet alapvetően a földrajzi fekvés határoz meg. Az elzárt, nagyvárosoktól távol eső falvakban szinte kivétel nélkül minimális az elsődleges munkaerőpiac kínálata. A legnagyobb munkanélküliségi rátákat is az ilyen helységeken mérték a 2013-évből: Alsószentmárton 25,5%, Old: 22,2%, A működési terület átlagos mutatója 10,2%, ami az országos átlagot közel 60%-al meghaladja. Ez az eltérés az elmúlt tíz év adatait vizsgálva állandó.

Munkanélküliségi ráta (%)

(c) 2016 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.



A működési terület elzártságára és a nagyfoglalkoztatóktól való távolságára utal a naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak átlagos aránya, amely a maga 46,3 %-os értékével több, mint 10%-al meghaladja az országos és megyei értéket is. Ez a mutató egyes periférikus helyzetű településen – Márok, Lapáncsa – a 80%-ot is meghaladja. A fő mutatók alapján javultak a foglalkoztatási adatok, de az alacsony népességszámú periférikus területek romlásával összevetve a belső különbségek, a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység növekedése tapasztalhatóak. Egy 2006-os, 1000 főre kiterjedő kérdőíves felmérés során megállapítottuk, hogy a munkanélküli emberek álláskeresői készségei, ismeretei, önmenedzselési készségei hiányosak, magas a reményvesztettek, feladók aránya. A roma etnikumhoz tartozók nagy többsége (92%) megemlíti az etnikai hovatartozást, mint munkaerő-piaci hátrányt. A tartósan munkanélküli lakosok bizonytalan, kiszolgáltatott élethelyzete életmód, életviteli problémákat is indukál: míg a rendszerváltás előtt a háztáji termelés jövedelemkiegészítő tevékenységként szinte minden családnál jellemző volt, addig mára ez szinte teljesen felszámolódott, ezzel együtt elveszett a családok önfenntartó képessége.

Az érintett járásokat alapvetően az agráriumra épülő gazdasági tevékenység jellemzi, különböző intenzitással, eredményességi mutatókkal. Az ágazat termelékenysége elsősorban a termőföld és az éghajlat adottságaitól függ. A birtokszerkezet az elmúlt évtizedekben folyamatosan koncentrálódik. A mezőgazdasági termékek feldolgozása mindkét térségben elmarad a megyei és országos arányoktól, a feldolgozás lehetőségeit – szőlő-bortermelés kivételével – a térségben nem használják ki. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya 1990-ben még 14% körüli volt, 2014-ben már csak 4,6% (KSH). Az ágazat bevételi oldalán az Európai Unió csatlakozás után növekvő hányadot képeznek a Közöségi Agrárpolitika termeléshez kötött és vidékfejlesztési támogatásai, azonban ez a jelentős pénztömeg nem jelenik meg sem a foglalkoztatásban, sem a helyi életminőségben. Az Akciócsoport 2015-ben helyi termék kérdőívet juttatott el a működési terület fogyasztóihoz. Az adatok feldolgozásából kitűnt, hogy összességében is, de kifejezetten a nagyobb fizetőképes keresletet jelentő turisztikai magterületeken igény van több helyi termék megjelenésére a kínálati oldalon. A speciálisan a tájhoz kötődő, prémium minőségű helyi termékek piaci részesedésének növelése gazdaságfejlesztő hatással bír.

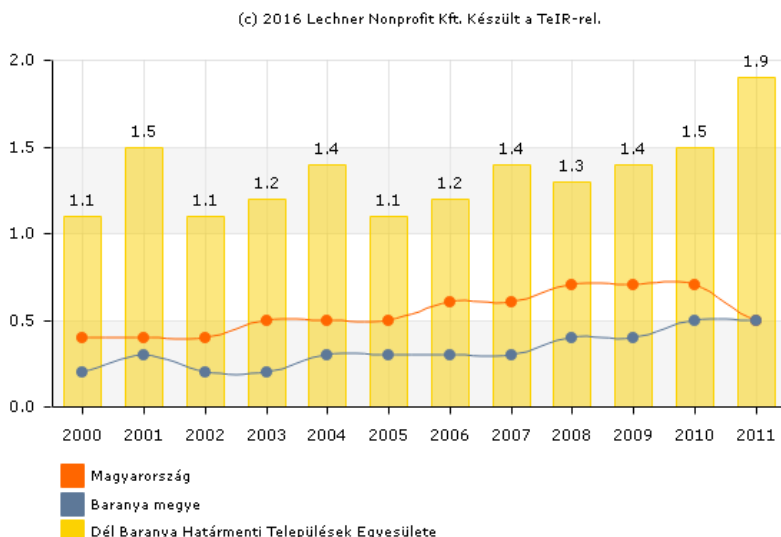


Forrás: Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete – Helyi termék felmérés, 2015

A regisztrált vállalkozások száma a megyei országos átlagot követi, azonban az őstermelők száma csökken, 2012 és 2013 között több mint 25%-al esett 3176 főről 2304 főre. (KSH 2013). Az őstermelőkkel együtt a kisgazdaságok száma is csökken, beolvadnak az életképesebb birtokokba. Ez több okra vezethető vissza: előregedés, pénztőke hiány, kiszorulás a pályázatok világából, kompetencia hiány, a piac hiánya. A tendencia nem kedvez a sokszínű, prémium minőségű helyi termékek kialakulásának. A helyben történő jövedelemszerzési lehetőségek kiszélesítéséhez alapvető fontosságú a kisgazdaságok számára is elérhető támogatások elindítása. A szolgáltató szektor kiterjedtebb, 2011-ben 2829 db ilyen vállalkozás működött és csak kettő hátrányos helyzetű településen nem volt megtalálható (Gilvánfa, Kórós). A vállalkozások foglalkoztatási mérete is kevés, 250 főnél nagyobb cég nincs a térségben és az 50 – 250 közötti kategóriában is csak 14 db van Sellyére és Siklóstra, a két járási székhelyre koncentrálódva.

Az akcióterületen a turisztikai ágazat magterületekre összpontosul: országos jelentőségű kínálatot jelent a Harkányi Gyógyfürdő, a Siklói Vár és a Villányi Borvidék. A Duna-Dráva Nemzeti Park közelségére épülő zöld turizmus szintén erősség, kiemelendő a szaporcai Ős-Dráva látogatóközpont. A jó turisztikai adottságok felhúzzák a térségi átlagot, az egy lakosra jutó idegenforgalmi adó (2011-ben 1900.- Ft), ami egyrészt évről évre lassan növekedik, másrészt az országos és megyei átlag közel négyszerese.

Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó (1000 Ft)



A turizmus fejlesztése tehát továbbra is kitörési lehetősége az iparban szegény Dél-Baranyának. Kedvezőtlen tendenciák is vannak, amelyek ellen fel kell lépni. A falusi és kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma 2008-tól vizsgálva folyamatosan csökken, 2013-ban előbbi 40%-os esés után 177 db, utóbbi egyharmados csökkenés után 3269 db volt. (KSH 2013). A legtöbb falusi szálláshely kategóriába sorolható férőhely Nagyhasznai községben, a Villányi Borvidék közepén található. Tendencia a vendégéjszakák számának emelkedése a kereskedelmi szálláshelyeken és csökkenése a falusi szálláshelyeken. A csökkenés hátterében az amortizáció és az alacsonyabb komfortfokozat állhat. Ezt a csökkenést kíséri az a tendencia is, hogy az átlagos tartózkodási idő a 2000. évtől vizsgálva több mint 40%-al csökkent mindkettő szálláshely típusban, 4,7-5 napról 2,7 – 2,8 napra. Ezzel az értékkel az országos és megyei átlagot érte utol a térség. A csökkenés oka a rosszul szervezett térségi programkínálat, a látogatók nem kapnak elegendő élményt a hosszabb itt tartózkodáshoz. A turisztikai magterületekről minimális a vendégáramlás az akcióterület többi részébe, például az Ormánságba. A térségi programkínálat erősítésére nagy igény mutatkozik. A turisztikai szolgáltatók jelzése szerint kevés a színvonalas, helyi termékekre, szolgáltatásokra, hagyományokra fókuszáló rendezvény, amely jelentős vendégforgalmat generálhatna nemcsak a centrumban, hanem a kisebb településeken is.

Az akcióterület kereskedelmi kapcsolatait meghatározza a periférikus helyzet: egyrészt a fővárostól való viszonylag nagy távolság (240 km), másrészt a szerb - horvát határ mentiség, ugyanakkor kihasználatlan lehetőség a Dél-baranyai turisztikai magterületek keresletéhez való kapcsolódás. A gazdálkodók támogatásával, a hálózatosodással, a közös feldolgozással előnyösebb gazdasági pozíció érhető el. Ugyan ez fogalmazható meg a termékek felvásárlásával és értékesítésével kapcsolatban is. A térségben jelenlévő vállalkozások a kistérségen kívül lévő piacokon értékesítik a megtermelt termékeiket. Az értékesítési csatornákra jellemző, hogy a multinacionális cégeken keresztül folyik a megtermelt termékek lakossági piacra történő juttatása. Piaci lehetőségeket jelentenek a határon átnyúló kapcsolatok. Kiemelhető ezen a téren a kölcsönös bevásárló turizmus, a borturizmus, a

zarándok-turizmus és a gyógy-turizmus. Feljövőben van a kerékpáros turizmus a Három folyó kerékpárútvonalnak köszönhetően.

A finanszírozási és az innovációs képesség visszaesése a világgazdasági válság tovagyrúzó hatásaira vezethető vissza. A pályázatos projektfinanszírozásra is negatív hatással volt ez a trend: egyrészt a szükséges önerő hányad, másrészt az előfinanszírozáshoz szükséges pénztömeg külső forrásból, hitelből való biztosítása szenvedett hátrányt, ami számszerűsíthető az elnyert, de meg nem valósított projektek adataiból.

Az akcióterület gazdasági együttműködései informális és szervezeti kerek között is működnek. A helyi szereplők együttműködési képessége alacsony, ezért jelenleg minimális a térségi hatása a partnerek tevékenységének. Az agráriumban kialakultak integrációnak nevezhető kezdeményezések, melyek a termeltetést szolgálják. A működési terület piacképes termékeit, szolgáltatásait a Helyi Akciócsoport szervezte egy információs hálózatba, mely piacteremtő eszközként működik. Projektszintű együttműködések is megvalósultak szektorok, nemzetiségek és országok között, azonban ezek többsége a pályázatok lezárulta után megszűnt. A turisztikai ágazatban kiemelhető a Villány Siklós Borút Egyesület, mely önszerveződő módon koordinálja a Villányi Borvidék marketingjét. Az akcióterületen egyetlen Turisztikai Desztinációs Menedzsment működik a Harkányi Turisztikai Egyesület keretében.

Összegezve elmondható, hogy az akcióterület térszerkezeti adottságát az elzártság, a nagyobb városoktól való távolság és a leépülő tömegközlekedés jellemzi. A kedvező környezeti adottságok változatos mezőgazdasági tevékenységet tesznek lehetővé. A termőhelyi erőforrások használatában meghatározó a szántóművelés, a szőlőtermesztés, a kertészet, az erdő- valamint a vadgazdálkodás. A térség erőssége, hogy sokszínű kulturális és építészeti adottságokkal rendelkezik, melyekhez kapcsolódni tud a turisztikai ágazat. A társadalom jelentős átalakuláson megy keresztül. A népesség erőteljesen fogy, mely nemcsak a természetes fogyás, hanem a magas elvándorlás miatt alakult ki. A közszolgáltatások a központi településekbe koncentrálódnak, a lakosoknak egyre többet kell utazni oktatási, egészségügyi, hivatali ügyek miatt. A lakhatási feltételek átlag alattiak. Kirajzolódik egy akcióterületen belüli centrum – periféria viszony a települések között. A perifériára szorult közösségek statisztikai mutatói kiugróan rosszabbak az átlagnál. A munkahelyektől való távolság, a rossz tömegközlekedés és a társadalmi be nem fogadás együttesen eredményezi az akcióterület differenciált foglalkoztatási – jövedelmi állapotát. A helyi gazdasági életet is alapvetően az elzártság határozza meg. Nincsenek nagyfoglalkoztatók, és a középvállalkozói szféra is minimális. Az elsődleges munkaerőpiacon a foglalkoztatást alapvetően a mikro- és kisvállalkozások látják el. Jellemző ágazatok: agrárium és turizmus. A vállalkozások tőkeszegény helyzetben vannak, az innovációhoz külső források bevonására van szükség.

4.2.A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2007-2013-as Helyi Vidékfejlesztési stratégia (továbbiakban HVS) főbb célkitűzései az alábbiak voltak:

1. Fenntartható tájhasználatra alapozott helyi élelmiszer és kézműves árualap létrehozása,
2. Turisztikai magterület központjaira koncentrálódó idegenforgalmi tevékenység kiterjesztése a környezetükre és az akcióterület társadalmi-gazdasági polarizáltságának csökkentése
3. Belső gazdasági kapcsolatok erősödése és a piaci részesedés növekedése
4. Egységes térségi arculati forma kialakulása
5. Periférikus településeken a lakóérték növekedése
6. A tradicionális tudásanyag megőrzése, átöröklése, a természeti-, kulturális-, épített örökség mentése, azok turisztikai vonzerejének fejlesztése

A HVS értékelését a feljebb ismertetett pontok kifejtése mentén végeztük el.

1. Fenntartható tájhasználatra alapozott helyi élelmiszer és kézműves árualap létrehozása

A helyi termékek támogatása működési területünkön kiemelt szerepet kapott a 2007-2013-as időszakban. Elsősorban a LEADER IV. tengely támogatási forrásai biztosítottak lehetőséget a helyi termékek körének bővüléséhez. A LEADER jogcím pályázatainak nagyjából 30 %-a irányult ilyen jellegű fejlesztésekre, ami kielégítőnek mondható, de a későbbiekben a termékkör további bővítése a cél. A 2013-as LEADER pályázati körben 15 projekt részesült támogatásban, amely speciálisan helyi termék előállításra irányult. Az akciócsoport által meghirdetett bemutató gazdaságok intézkedés (összesen 3 db ténylegesen megvalósult fejlesztés sorolható ide) a fenntartható tájhasználatot és a tradicionális termesztési módokat ötvözte a helyi, élelmiszer jellegű és kézműves termékek előállításával. A kezdeményezés sikeresnek ítélandó, de a létrehozott produktumok elsősorban prémiumterméknek minősülnek, amelyek nagyobb piaci részesedést nem képesek szerezni, illetve értékesítésük is esetleges. A következő uniós ciklusban a minőségi és mennyiségi bővülés a cél a helyi termékek vonatkozásában, tehát továbbra is kiemelt prioritást fog élvezni az ilyen jellegű fejlesztések támogatása.

2. Turisztikai magterület központjaira koncentrálódó idegenforgalmi tevékenység kiterjesztése a környezetre

Az illetékességi területünkhöz tartozó, egykori sellyei és siklósi kistérség közül egyértelműen az utóbbi tekintetében erősebb a turisztikai ágazat, kiépítettsége messze meghaladja az ormánsági régióét. A Dráva mente is rendkívül jó adottságokkal rendelkezik, amennyiben nem az élmény-, hanem inkább a természeti értékekre koncentráló programelemeket vesszük figyelembe. Fejlesztési szándékunk egyértelmű volt: valamelyest csökkenteni a két terület közötti egyenlőtlenségeket. Ebből következően megpróbáltuk a források felhasználását ösztönözni az ormánsági régióban, minél több projektet generálni. A célkitűzés úgymond részben valósult meg, ugyan sikerült a FATOSZ által minősített, falusi szálláshelyeket létrehozni a sellyei régióban (4 db), illetve Harkány, Siklós, Villány közvetlen környezetében (14 db), de még évtizedek kellenek ahhoz, hogy a mozaikszerűen életre jött beruházások mellé a kiegészítő szolgáltatások és infrastruktúra is rendelkezésre álljon, tehát a turisztikai tevékenység kiterjedjen a periférikus településekre is.

A 2014-2020-as időszak intézkedései által ösztönözni próbáljuk a gazdasági jellegű fejlesztéseket, erősíteni a turisztikai szolgáltatásokat a sellyei régióban, hogy a létrejövő munkalehetőségek által a lakosság, elsősorban a fiatalok elvándorlása mérséklődjön, a pályázatok pontozási rendszerében pedig a későbbiekben is előnyben részesítjük a hátrányos helyzetű településekről érkező projekteket.

3. Belső gazdasági kapcsolatok erősödése és a piaci részesedés növekedése

A fejlesztések által létrejött, helyi termékeket előállító és szolgáltatásokat nyújtó partnerek piaci részesedése növekvő tendenciát mutat, de az értékesítés volumene egyelőre mérsékelt (összesen 2 db piactér és 1 db helyi termékbolt valósult meg pályázati forrásból). A megfelelő árualap folyamatosan bővül, jelenleg is nagy igény mutatkozik a termék előállítást fókuszba helyező pályázati lehetőségek iránt. A következő időszak feladatai közé tartozik a hálózatosodás elősegítése, az együttműködések, piaci kapcsolatok erősítése. Az együttműködések ösztönzése fontos célunk, tekintve, hogy a 2007-2013-as időszakban egy integrációra irányuló projekt sem valósult meg. Akciócsoportunk a LEADER IV. tengely bizonyos jogcímeihez kötötten kötelezően előírta az információs hálózati tagság vállalását, amelynek célja a helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítése, továbbá, hogy együttműködések kialakítására ösztönözzük a piaci szereplőket, segítsünk a piac- és marketingstratégia kialakításában és megmutassuk a két kistérség legéletképesebb produktumait.

4. Egységes térségi arculati forma kialakulása

A minőségi helyi termékek, szolgáltatások számára elengedhetetlen az egységes marketingstratégia és arculat kialakítása. A LEADER IV. tengelyén belül 1 db pályázati szándék volt külső partnertől a térségi védjegy kialakítására vonatkozóan, de finanszírozás problémák miatt a projekt megghiúsult. A 2013-as LEADER körben az akciócsoportunk úgy döntött, hogy a védjegyet a jövőben saját hatáskörben hozza létre, de ez egyelőre távlati terv. A 2014-2020-as időszak egyik legnagyobb volumenű feladat a védjegy kialakítása, ezzel elősegítve a térségi gazdasági szereplők termékeinek népszerűsítését. A cél elérése érdekében a védjegy kialakítására vonatkozó intézkedést is nyitottá tettük külső partnerek számára.

5. Periférikus településeken a lakóérték növekedése

A térség periférikus településein túlsúlyban voltak az önkormányzatok által megvalósított fejlesztések, amik elsősorban a településkép javítását célozták, gazdasági szempontból csak kevés projekt említhető, mint például egy-két helyi termékbolt és falusi piac. A nagyszámú, főként a falumegújítás- és fejlesztés, illetve vidéki örökség megőrzése jogcímben felújított épület, köztér és játszótér alapvetően hozzájárult a településeken az élhető környezet fejlesztéséhez, a lakóérték növekedéséhez, de például munkahelyeket ezek a fejlesztések nem hoztak létre.

A konzekvenciák levonása következtében a HFS törekszik a nagyobb minőséget képviselő és élhetőbb településkép kialakítására, hogy a periféria települései is bekerülhessenek a turisztikai-helyi gazdasági vérkeringésbe. Emelett a fejlődő települések csökkenthetik az elvándorlás tendenciáját, a helyben elérhető munkalehetőségek javíthatnak a lakosság általános életkörülményeit.

6. A tradicionális tudásanyag megőrzése, átöröklése, a természeti-, kulturális-, épített örökség mentése, azok turisztikai vonzerejének fejlesztése

Intézkedéseink jelentős része törekedett a tradicionális tudásanyag, a természeti-, kulturális-, épített örökség megőrzésére. Nagyszámú fejlesztés valósult meg a vidéki örökség jogcímen belül, amelyek túlnyomó többsége az egyházakhoz kötődik, számtalan templom és vallási létesítmény újult meg, így látogatottságuk, turisztikai vonzerejük is nőtt (összesen 18 db ilyen jellegű fejlesztés valósult meg). A másik halmazba azok a projektek tartoznak, amelyek a kulturális-, természeti-, építészeti- értékeket és a tradicionális tudást kívánták oly módon támogatni, hogy azokat gazdasági jellegű fejlesztésekkel ötvözték (16 db megvalósult projekt). A turisztikai jogcímtől elkülönítve alacsonykategóriás szálláshelyeket támogattunk abban az esetben, ha a szálláshelyfejlesztés valamely térségi érték bemutatását célzó projekttel párosul (pl. tájház, parókia, kirándulóhely). (6 db megvalósult projekt) Ugyanezt az elgondolást követtük a bemutató gazdaság intézkedés esetében is, ahol kulcsot háló kialakítására volt lehetőség, amennyiben a fejlesztés a tradicionális népi építészetet és termelési módokat népszerűsíti és egyben legalább egyféle helyi terméket is előállít (3 db projekt). Összességében elmondható, hogy a különböző értékek megőrzését szolgáló fejlesztéseket sikeresen gazdasági jellegű projektekkel kombinálni. Az ilyen jellegű pályázati elképzelések megvalósításához több jelenlegi intézkedésünk is forrást biztosít, ami logikus válasz a felmerült igényekre, illetve szükséges is az 1. és 2. specifikus célban megfogalmazott stratégiai szándékaink elérése szempontjából.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A HFS illeszkedik az Európai Unió és magyarországi fejlesztési programok, koncepciók alkotta logikai sorba. Külső koherenciája a 2. pontban került bemutatásra. A nemzeti fejlesztéspolitikai rendszerben alapvető dokumentum az 1/2014. (I.3.) OGY határozat, melynek melléklete az Országos Fejlesztési és

Területfejlesztési Konceptióról (OFTK) szóló, 2030-ig célokat meghatározó Nemzeti Fejlesztési alapidokumentum. A benn foglalt átfogó célrendszer tovább specifikálódik területi és ágazati stratégiák megyei koncepciók rendszerében), forrását a hazai költségvetés és uniós támogatási alapok biztosítják.

A Kormány az 1600/2012. (XII.17.) Korm határozatában kijelölte 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokat, melyek alapján:

- jelentősen növelni kell a közvetlenül gazdaságfejlesztésre irányuló források részarányát (1.a)
- valamennyi elérhető forrásra tekintettel integrált módon kell a tervezést elvégezni (1.c)
- kevés prioritásra koncentrálva el kell kerülni a források szétaprózódását (1.d)
- korábban indult, de áthúzódó fejlesztések folytonosságát, valamint a sikeres konstrukciók folytatását biztosítani kell (1.e)
- a tervezési munkát a területiség elve mentén kell elvégezni (1.k)

ÚJ SZÉCHENYI TERV – 2010-2020 GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM (2011)

A terv kiemelt programjai és prioritásai közül különösen az alábbiak vonatkozásában rögzíthető Dél-Baranya érintettsége:

- 1. Egészségipari Program prioritásai, egészségiparra épülő turizmus - az egészségturizmushoz kapcsolódó minőségi, komplex turisztikai kínálatfejlesztés.
- 1.2. Termál-egészségipar, a termál- és gyógyvizek komplex hasznosítása.
- Dél-Baranya termál- és gyógyvízben gazdag, így a geotermikus energia hasznosítására széles körű lehetőség van. A meglévő fürdők szálláshely fejlesztéseivel, bővítéseivel kapcsolatban (pld. Harkány) komplexen megjelenik a kulturális, a vízi, a lovas, a kerékpáros és az ökoturizmus is. A zöld mintaprojektek eszközei között szerepelnek a tájgazdálkodáson alapuló, komplex gazdaságfejlesztési projektek támogatása. Dél-Baranya vonatkozásában kiemelt az Ős-Dráva Program, mely komplex módon valósítja meg a természetes élőhelyek rehabilitációját és ennek gazdasági hasznosítását.

A HFS figyelembe veszi a Nemzeti Vidékstratégia alábbi területét:

5. Hozzáadott értéknövelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac

A helyi feldolgozott termékek (szolgáltatások) helyi piacra juttatásával egyrészt csökken a térségből vételárként kiáramló összeg, másrészt a nagyobb helyi pénzbevételek többségében helyben kerül elköltésre, itt kezd gazdaságfejlesztő körforgásba. A HFS követi ezt a logikát és olyan beavatkozási irányokat határoz meg, amelyek segítenek a gazdaságfejlesztést összekapcsolni a szegénység elleni küzdelemmel.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kiegészíti a 2014 – 2020-as Operatív Programokat és elősegíti azok céljainak megvalósulását. Kapcsolódik a

- GINOP 1.2.2 (vállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása) kiíráshoz, mely a térség szabad vállalkozói zónába sorolt településein érhető el;
- TOP 1.1.3 (helyi gazdaságfejlesztés) kiíráshoz, mely a járásközponti illetőleg 10.000 főnél nagyobb vagy csomóponti települések agrárlogisztikai- begyűjtőponti fejlesztéseit támogatja
- VP 6.3.1 (mg-i kisüzemek fejlesztése), VP 4.2.1 (mezőgazdasági termékek értéknövelése) kiírásokhoz, melyek az agrár termelő és feldolgozó tevékenységet támogatják
- EFOP 1.7 Intézkedéshez, mely *egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló* területi folyamatok megtörését célozza.

Az Akcióterület Baranya Megye része így a megyei 2013. 01. 31-én elfogadott a Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió tervezési környezetébe tartozik. Baranya megye vonatkozásában 7 prioritás és azokhoz tartozó célok kerültek meghatározásra.

A dokumentum Akcióterületünkre vonatkozó legfontosabb megállapításai, illetőleg a megyei összevetésben érzékelt pozíciója:

- gazdasági elemzése alapján térségünkben aktív mezőgazdasági feldolgozóipart a borászat jelenti, mely leginkább Villányban összpontosul. Turizmus szempontjából a gyógyvízi adottságai alapján Harkány és a borgasztronómia területén Villány jelentős. A kulturális turizmus területén a vallási kapcsolódás alapok jók Siklóson.
- társadalmi elemzése alapján leszakadó vidéki térségnek tekinthető a kiemelkedően rossz mutatói miatt. Ennek egyik alapja a településszerkezetben érzékelhető aprófalvas dominancia, melyben a társadalmi és gazdasági problémák hatványozottan jelentkeznek.

Az Ormánságot magába foglaló Dráva-menti települések a megye legelmaradottabb területét képezik, Siklós körzete gazdasági fejlettségében két szint mutatkozik. Így a térség Nyugati fele egységes gazdasági zónát alkotva Sellye, Szigetvár körzetével – a megye válságos helyzetű, elmaradott, aprófalvas jellegű térsége. Keleti része fejlettebb, jelenleg kereskedelmi, idegenforgalmi, szolgáltató jellegű.

A megye övezetei tekintetében térségünkben az alábbi fejlesztési területek érvényesülhetnek:

IV. 3. Külső és belső perifériák, elmaradott térségek felzárkóztatása

IV. 5. A Határ menti területek együttműködésének erősítése

IV. 6. A Rurális (vidékes) térségek területileg integrált fejlesztési prioritásai

Preferálja helyi gazdaságra irányuló fejlesztéseket a fajlagosan nagy a foglalkoztatási képessége okán, mert hozzájárul a helyi életminőség javításához, a háztartások mindennapjainak jobbra tételéhez, felelős közösségek építéséhez, civil öntudatot erősítéséhez, a kulturális és táji örökségünket gondozásához.

A dokumentumban megfogalmazott területi célok:

- Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati felén (Ős-Dráva program)
- Helyi adottságokra, komparatív előnyökre és lehetőségekre épülő vidék- és gazdaságfejlesztés kiemelten Mohács és Siklós térségében
- Baranya megye horvát határmenti térsége határon átnyúló kapcsolatainak javítása elsősorban közlekedési, gazdasági téren.

A HACS működési területén Siklós és Sellye városok, mint járásközponti rangú települések és Villány valamint Harkány városok helyezkednek el. E településeken él a tervezési terület lakosságának 40 %-a, a gazdasági aktivitások is ezekre koncentrálnak.

A járásszékhelyi rangú városok rendelkeznek Integrált Területfejlesztési Programokkal, melyek figyelembevétele lehetséges és szükséges is Siklós és Sellye esetében.

Az OTFK pólus-fejlődési logikája alapján a területi települési központok fejlődési potenciálja nagyobb, mint az alacsonyabb funkciójú településeké. Társadalmi-gazdasági problémák megoldásában szerepet játszó fejlesztések pénzügyi méretéből, külső műszaki infrastruktúra- és humán igényeiből adódóan a nagyobb méretű, városi rangú településeken jobban megoldható. A térség városainak fejlesztési szándékai, jövőképe épp ezért meghatározó a környezetük számára is.

Siklós ITS

A stratégiában megfogalmazott legfontosabb feladat a város pozicionálása a versenyképessége érdekében, ehhez képest másodlagosan jelennek meg a környezete számára hasznosítható előnyök.

Siklós a turizmus területén látja jövőképét, elköteleződik az idegenforgalmi fejlesztések felé. Ugyanakkor a környező települések leszakadásának mértéke, a lakosság belső migrációjából és kapcsolataiból eredő kedvezőtlen hatások érződnek. Gazdasági potenciálja jelentős a szőlőművelés területén, a borászati tevékenysége és a hozzá kapcsolódó gasztronómiai ágazat viszont kiépületlen.

Szükséges a városi lakosság helyi identitástudatának erősítése, ez a vendégfogadás, környezeti törekvések befogadása, a helyi lehetőségek kihasználása érdekében is. Ennek célterületei a szabadidős szolgáltatások fejlesztése. Társadalmi téren aktív kapcsolódású a járási esélyegyenlőségi program, melynek célja a települési szegregáció térségi szintű csökkentése, a munkahelyteremtések másodlagosan érintik a környező települések lakosságát.

Sellye ITS

A város települési környezetével fenntartott kapcsolata alapvetően a Közös Hivatalhoz Sellye főképp az intézményi foglalkoztatása alapján a térség nagy foglalkoztatójának minősül, ez is mutatja a térség jövedelemtermelő képességét. Jelentős a szociális foglalkoztatás. A város stratégiájában megjelennek a térség adottságaiból eredő fejlesztéspolitikai feladatok is, úgymint a közösségi közlekedés fejlesztési igénye és a helyi autonóm ellátási és energetikai rendszerek ösztönzése, értelmiség helyben tartásának segítése. A város tervezett intézkedései közt agrárfeldolgozó kapacitások létrehozását, a környező településeken megtermelt őstermelői-kistermelői piaci környezet javítását valamint a természetközeli élőhelyi vadállományra alapozott vadászati turisztika fejlesztéseit támogatja. Annak ellenére, hogy a turizmus kitörési esélyt nem ad, a termálfürdő hasznosításához kapcsolatosan megjelenik a városban a rekreációs és a szelíd turizmust támogató jövőkép.

A HFS megvalósítására hatással vannak térségi programok, szolgáltatások. A turisztikai irányú fejlesztési célok az Ős-Dráva Programhoz kapcsolódóan a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósághoz kapcsolódnak, míg a Harkánya koncentrálnó idegenforgalmi kapacitások kihasználása érdekében a TDM szervezet tevékenykedik.

A Bejárható Magyarország Program természetjárás, kerékpározás, lovaglás, túrakenu jármódjai érintik a térséget. Jelölt lovas túrútvonalak nem érintik a térséget. A Dráva folyó vízi turizmusa a Nemzeti Parkhoz kötött, korlátosan igénybe vehető. Gyalogos túrútvonalak az Ormánságban és a Villányi hegységben vannak. A jármódokhoz tartozó útvonalakra jellemző, hogy az országos főútvonalai rendszerek nem vezetnek át területünkön, azok általában Pécs és a Mecsek. A kerékpáros turizmus a Három Folyó Kerékpárút a Dráva-töltés igénybevételével aktív a térségben. Pécs és a térség összekötésére a TOP keretein belül tervezett fejlesztés Komló-Sellye és Pécs-Vokány-Siklós szakaszok kiépítésével.

Nemzetközi összekötési elemek is megvalósulnak térségünkben: kerékpáros útvonal összekötés Eszék felől és a zarándokturizmushoz kapcsolódóan Siklós-Máriagyűd bekötése Mária Úttal Esztergom-Medjugorje szakasz kiépítésével.

4.4 SWOT

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
- Számos országosan és nemzetközileg is ismert természeti érték található a térségben (harkányi gyógyvíz, érintetlen Dráva folyóvízi-környezet, sellyei arborétum) - Nagyszámú védett történelmi, egyházi és népi épített örökség (Siklósi Vár, Árpád-kori templomok, festett kazettás templomok, prэшázak, pincesorok) - A Három folyó kerékpárútvonalnak köszönhetően fellendült a zöldturizmus, a kerékpáros turizmus - Vallási turizmushoz és zarándoklathoz kapcsolódó programkínálat (máriagyűdi kegyhely és templom, Szent Márton útvonal) - nemzetközileg is ismert, eredetvédett borvidék (Villány)	- A régió elzártsága, viszonylagos nagy távolsága a fővárostól - Kevés a helyi termékek mennyisége és egységes arculat hiányában kis mennyiségben jutnak be az ellátó rendszerbe - gyenge és minőségében nem megfelelő civilszervezeti tevékenység - a gazdasági ágazatok szereplői között nincs együttműködés - a településeken nincsenek közterületi rekreációs helyszínek - a központokra koncentrálnó turizmus miatt a periféria településein kevés a vendégek számára az időtöltési-,

borvidék) - többnemzetiségű összetétel, színes nemzetiségi kultúra és hagyományörzés - jó termőföldi és éghajlati adottságok a termék előállításához és a megújuló energiaforrások hasznosításához (pl. napenergia) - nagy mennyiségű idegenforgalmi ellátó kapacitás (szálláshely és vendéglátás) - a HACs által elindított információs hálózat rendszerbe foglalja a helyi termékeket, szolgáltatásokat, értékeket - turizmust felkaroló szervezetek működése (Villány-Siklósi Borút Egyesület, harkányi TDM)	költési lehetőség - nagyszámú településen jellemző a leromlott utcakép, az ingatlanok állagmegóvása állandó probléma - képzetlen és motiválatlan hátrányos helyzetű csoportok tömegesedő jelenléte - szegregálódott települések - a lakosság általános egészségügyi állapota országos átlag alatti - keves számú, turisztikailag vonzerőt jelentő, helyi értékeket, termékeket népszerűsítő rendezvény - helyi értékek ismerete hiányos, gyenge identitástudat
LEHETŐSÉG - a lakosság helyi termékek iránti kereslete növekvő tendenciát mutat - növekvő igény mutatkozik az egészséges életmód, a hagyományörzés, a szabadidős- és tömegsportok művelése iránt - a nagyborászatoknál fejlődő ágazati és marketing profizmus - növekszik a vállalkozói szféra hajlandósága az innovációra, a hálózatosodásra, a gazdasági tevékenységet segítő készségfejlesztésre - Horvátország és Szerbia közelségéből adódóan gazdasági együttműködés lehetőségei határon átnyúló kapcsolatok építésével - A későbbiekben térségi TDM szervezet létrehozása, mely megvalósítja a valós térségi turisztikai együttműködést - civil szervezetek részvételi hajlandósága a térségi programokban - igény mutatkozik a háztáji gazdálkodás művelésére, az alternatív jövedelemszerző (pl. őstermelés, kézművesség) tevékenység végzésére - megyén belül működő, helyi termékekre specializálódó partnerek együttműködési szándéka (pl. szentlőrinci kistermelők háza)	VESZÉLY - növekszik a társadalomban élő elzárkózás a cigánysággal szemben - a térség leszakadása felgyorsul az öregedő népesség, az elvándorlás, a szegénység növekedése miatt - térségben új piaci munkahelyeket létrehozó beruházások nem jönnek létre - a jövedelmezőségi és hitelezési nehézségek miatt csökkenhet a pályázati hajlandóság - a partnerek a projekt megvalósítását követően nem működnek együtt a HACs-al, ami gátolja a HFS teljeskörű megvalósítását - Villányi borvidék megrekedése, lemaradása a környék borvidékeitől (Szekszárd, Pécs) - az állami támogatáspolitikai és igazgatási rendszer kistérségek társadalmi pozícióját csökkentő hatása - közellátások központokba szervezése következtében romló hozzáférési esély

SWOT Mátrix:

SWOT MÁTRIX	Belső erősség	Belső gyengeség
Külső lehetőség	Offenzív stratégiák A turisztikában érdekelt szervezetek tevékenységének erősödése, a hálózatosodás ösztönzése által elérhető, hogy a térség meglévő, turisztikai	Fejlesztő stratégiák A helyi termékek iránt növekvő igényekre, a háztáji gazdálkodás és az alternatív jövedelemszerző tevékenységek népszerűségére alapozva bővíteni a helyi termékkört, az egységes

	szempontból is hasznosítható értékei kitörési lehetőséget biztosítsanak a régió egészének / E1, E2, E3, E4, E5, E8, E10, L3, L4, L6/	arculat kialakításával növelni azok ismertségét, értékesítési lehetőségeit /L1, L8, Gy2, Gy11/ • Az egészséges életmód, a hagyományőrzés, a szabadidős- és tömegsportok művelése iránt növekvő igényekre alapozva erősíteni a civil szervezetek aktivitását, hozzájárulni az identitástudat erősítéséhez, az általános egészségügyi állapot javításához /L2, Gy3, Gy10/ • A regionális és határokon átnyúló együttműködések erősítése lehetőséget nyújt az elzártság enyhítésére, elősegíti a térség helyi termékeinek régióon kívüli népszerűsítését /L5, L9, Gy1, Gy2/ • Az aktívabbá váló civil szervezetek tevékenységükkel segíthetik a főként hátrányos helyzetű lakosság motiválását, képzését, az identitástudatának növelését, illetve önmagában a civilszervezeti tevékenység ösztönzését /L7, Gy3, Gy8, Gy9, Gy12/ • A hálózatosodás, az ágazatok közötti együttműködések elősegítik a régió periférikus településeinek bevonását a helyi gazdaság, turizmus vérkeringésébe, növelik az ott elérhető szolgáltatások mennyiségi és minőségi mutatóit /L3, L4, L6, Gy4, Gy5, Gy6/
Külső veszély	Védekező stratégiák • A soknemzetiségű térség kultúrájának, gazdag természeti kincseinek, épített örökségének népszerűsítésével hozzájárulni a lakosság térséghez való kötődéséhez, helyben maradásához, mérsékelni a hátrányos helyzetűekkel szemben jelentkező társadalmi elzárkózás tendenciáját /E1, E2, E6, V1, V2/ • A HACS által működtetett információs hálózat alkalmas a pályázati aktivitás erősítésére, a pályázati partnerek együttműködésének ösztönzésére, a projektek fenntartási időszakot követő életképességéhez, hozzájárulva a ezáltal a HFS hatékonyabb megvalósulásához /E9, V4, V5/ • Az E7, V3 párosításhoz kiegészítés. A jó termőföldi és éghajlati adottságok lehetőséget teremtenek a megújuló energia termeléshez, termék előállításához és feldolgozáshoz, ösztönözve a kistermelői-, vállalkozói tevékenységet, ezáltal csökkentve a munkanélküliséget /E7, V3/	Elkerülő stratégiák • A periférikus területek bevonása a helyi gazdaság, turizmus vérkeringésébe munkalehetőségeket teremt, az ott történő beruházások által fejlődik a településkép, a javítva ezáltal a helyben élők általános életkörülményeit (GY5, Gy6, Gy7, V2, V3, V7/ • Az innovációt előnyben részesítő, pályázati aktivitást mutató helyi gazdasági szereplők támogatásával ösztönözni a munkahelyteremtő beruházásokat /L4, V3/

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A társadalmi, gazdasági szempontból kétpólusú akcióterület olyan beavatkozásokat igényel, amelyek egyrészt csökkentik az életminőségbeli különbségeket, másrészt működőképes hálózatokat hoznak létre a centrum és periféria települések között mind piaci, mind közösségi értelemben.

A legmeghatározóbb probléma az alacsony jövedelmezőség és a hiányzó munkahelyek, amelynek okai a régió elzártsága, a munkaképes lakosság alacsony képzettsége, motiváltsága és a térségi foglalkoztatók kevés száma. Ebből következően az egyik alapvető fejlesztési szükséglet a munkahelyteremtés, melyhez részben a vállalkozói, részben a civil szféra megerősítésére van szükség. A nagyvárosoktól és nagyfoglalkoztatóktól való távolság miatt helyben kell munkahelyeket teremteni helyi adottságokra, értékekre épülve. A helyi élelmiszer és kézműves termékek mellett szolgáltatások, mikrovállalkozások és turisztikai fejlesztések támogatásával lehetőség nyílik a foglalkoztatás bővítésére. A helyi termékek mennyisége és minősége még nem megfelelő, így szükséges az egységes arculat és védjegy kidolgozása, az értékesítési lehetőségek bővítése. A termékek számára piacot főként a turisztikai magterület települései jelentik, ahol jelenleg kis számban vannak jelen a térségi produktumok. A térségen belüli értékesítés fizikai feltételei is tehát jelenleg szegényesek, több helyi termék boltra, vagy akár boltsarokra van igény. Ezen felül szükséges a gazdasági szereplők közötti olyan együttműködések létrehozása, illetve a meglévő kapcsolatok megerősítése, melyek az innovációs tevékenység generálása szempontjából pozitív hatással vannak a térségre. Ide sorolhatóak a szakmai hálózatok, termékpályát felölelő integrációk, beszállítói láncok és logisztikai központok. Ugyanígy fontosnak tartjuk, hogy a vállalkozásokra jellemző hiányos piacismereti kompetenciákat, készségeket fejlesszük.

Gondot okoz, hogy a helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek ismerete alacsony színvonalon áll, így népszerűsíteni kell a térség adottságait, hogy hozzájáruljunk azok piacosításához, értékesítéséhez. Ahhoz, hogy az információk eljussanak a fogyasztókhoz, megrendelőhöz, szükség van olyan fókuszált közösségi rendezvényekre, amelyek alapvetően a helyi értékek bemutatására jönnek létre, elsősorban nem külső, hanem helyi termékeket, szolgáltatásokat vonultatnak fel.

A korábbi időszakban kis számban valósultak meg olyan közösségi fejlesztések, amelyek hozzájárulnak a vidék népességmegtartó erejének fokozásához és a helyi közösségek megerősítéséhez. Az erős, aktív társadalom a jól működő helyi gazdaság alapját is jelenti, mely célok megvalósítása a civil és közszféra fejlesztési elképzeléseinek támogatása révén érhető el. Az identitástudat alacsony mértéke okán népszerűsíteni kell a kulturális sokszínűséget, a tradicionális értékeket, amelynek kiváló helyszínei lehetnek a helyi identitástudathoz és a hagyományőrzéshez kötődő gyermek és ifjúsági táborok. A közös történelmiség okán a helyi értékek kölcsönös megismertetése erősítené a térségi hatást mind a horvát Baranja, mind a hazai Baranya megyében, ezért szükség van a határon átnyúló akciók támogatására is.

A kétpólusú Dél-Baranyában a különbségek csökkentéséhez szintén hozzájárul az a beavatkozási irány, mely a kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítését, a hagyományőrzés népszerűsítését elsősorban a civil szféra támogatásával tervezi. Az irány gazdasági hatása a kulturális és turisztikai szolgáltatásokban jelenik meg, kiegészítő jövedelmet jelent a kis létszámú helyi civil szféra számára, ugyanakkor hozzájárul a hosszú távú fennmaradásukhoz. Hiány van a helyi értékekhez köthető tevékenységek eszközfejlesztéssel történő elősegítésében, például hagyományőrző egyesületek fellépő ruhái, hangszerei. A helyi értékek rendezvényein úgy tudnak minőségi szolgáltatást nyújtani helyi szervezetek, ha előzőleg megfelelő szakmai és infrastrukturális háttérrel tudnak felépíteni.

Bővülés mutat, de még mindig nem kielégítő mértékű a kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékeket bemutató gyűjteményes helyek száma. Ahhoz, hogy különböző tájházak, fizikailag létesített egyéb helyszínek jölessenek létre, szükséges a helyi értékek összegyűjtése, archiválása, feldolgozása.

Ezek a turisztikai látnivalót jelentő helyszínek alkalmasak a látogatók megállítására, helyben tartására és kapcsolt szolgáltatások (például alacsony kategóriás szálláshelyek) hozzákapcsolására.

A SWOT elemzésből megállapítható, hogy a térség turisztikai infrastruktúrája a magterületen (Harkány – Siklós - Villány) jól kiépített, míg a perifériákon perspektivikus. A periférikus településeken tehát hiány mutatkozik olyan kiegészítő szolgáltatásokból, rekreációs helyszínekből, amely vonzóvá teszi ezeket a falvakat a régióba érkező látogatók számára. Ebből következően támogatni kell olyan fejlesztéseket –beleértve a leromlott utcaképet érintőket is-, amelyek élhetőbbé teszik a kisebb falvakat is, hogy a magterületekre érkezők látogassanak el a térség többi részébe is, fogyasszanak és minél több időt maradjanak összességében az Akcióterületen.

Az Akcióterület földrajzi elzártsága, az ipar és a nagy forgalmú utak hiánya okán a környezeti-természeti adottságok jobbakként az országos átlagnál, ezért a HFS épít a fenntartható tájhasználat, tradicionális és újszerű, innovatív, a megújuló energiára alapozott termelési módok és gazdálkodás ösztönzésére annak érdekében, hogy továbbra is megmaradjanak ezek a helyzeti adottságok. A térségben egyre kevesebb a hagyományos termelési módokat és a tradicionális, térségre jellemző, gazdasági funkcióval rendelkező népi építészeti értékek megőrzését szolgáló gazdaság. Ezt az irányt a HACs preferálja oly módon, hogy forrást biztosít ún. bemutató gazdaságok létesítéséhez, ahol egyszerre valósul meg a népi, paraszti építkezéshez köthető értékmegőrzés és a helyi termék előállítás. Továbbá ösztönzi az ily módon támogatott gazdaságok kapuinak kinyitását, bemutathatóvá tételüket és ide is kapcsolódhatnak egyéb kiegészítő szolgáltatások, turisztikai jellegű beruházások támogatása (alacsony kategóriás szálláshely). A bemutató gazdaságok olyan, a gazdasági tradíciókat bemutató, gyakorlati oktatási helyszínek is lehetnek releváns képzésben résztvevők számára, amelyekből szintén hiány mutatkozik jelenleg.

Dél-Baranya természeti adottságai kedveznek a turizmusnak, melyhez kapcsolódóan a különböző (gyalogos-, kerékpáros-, lovas-, zárandok-, és vízi) túrákhoz kijelölésre kerültek útvonalak. Azonban ezen útvonalak nincsenek kellően menedzselve és összekötve külső csatlakozásokkal. Ehhez kapcsolódó turisztikai célú fejlesztési szükséglet forrásaként VP LEADER térségek közötti együttműködések intézkedése szolgálhat.

A térség az elhelyezkedéséből adódóan az aprófalvas térségek közé sorolható, ezeket a településeket infrastrukturális hiányosságaik révén fokozottan érint az elöregedés, elvándorlás és a munkanélküliség problémája. Ezen kedvezőtlen folyamatok mérséklését az innovatív aprófalvi komplex programhoz való kapcsolódás jelenti. A Helyi Fejlesztési Stratégiának hozzá kell járulnia a szegénység csökkenéséhez, az esélyegyenlőség növekedéséhez, valamint a társadalmi kirekesztettség megszüntetéséhez. A legalapvetőbb szükségletként az életkörülmények, életminőség javítása merült fel, melyet a fiatal korosztályok elérésével kell összekapcsolni. Kettő irányba lehet bontani a helyi elvárásokat. Az egyik a lakhatás hiányos körülményeinek orvoslása, a magán és a közösségi komfort feltételeinek javítása, a másik a belső motivációk kialakítása, követhető életpályákra való felkészítés. A gyermekek közti esélyegyenlőtlenség mértékét a szülők iskolázottsága és a család munkaerő-piaci helyzete határozza meg. Szoros összefüggés van a családok társadalmi hierarchiájában elfoglalt helye és a gyermekek iskolai teljesítménye – későbbi munkavállalása között. Az érintettek legnagyobb hátránya, hogy (anyagi, tudásbeli) helyzetüknél fogva nem tudnak projektgazdaként közvetlenül részesedni az Európai Unió fejlesztési forrásokból. Szükség van olyan összetett segítő kezdeményezésekre, amelyek ténylegesen elérik a célcsoportot és mérhető, valamint hosszú távon fennmaradó hatást gyakorolnak. A hátrányos helyzetű közösségekben is vannak olyan meglévő adottságok, külső-belső szereplők, melyeket integrálva hatékonyabban lehet eredményt felmutatni, mint egy direkt beavatkozással. Ezért a HFS ösztönözni kívánja a lokális partneri együttműködések alapuló kezdeményezéseket, illetve előkészíti külső források bevonásának lehetőségét.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A szegénység és a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem alapvető társadalompolitikai kérdés. A legfontosabb, hogy mozgósítani kell a helyi erőforrásokat az esélyegyenlőség megteremtése érdekében. A leszakadó rétegek, csoportok felzárkóztatásában a HFS meghatározó szerepet szán a foglalkoztatás bővítésének, de más területeken is fellép a vidéken élők hátrányos megkülönböztetés és a kirekesztés ellen. A helyi vidékfejlesztési politika egyik hangsúlyos eleme a szegénység elleni küzdelem. Nagyobb hangsúlyt kap a közösségvezérelt helyi módszertan, amely az összetett problémák megoldásának jó eszköze. Egyúttal elengedhetetlen, hogy a helyi közösségben az önkormányzatok mellett a civilek és a vállalkozók nagyobb súllyal legyenek jelen. A helyi és térségi gazdasági környezet és a vállalkozások fejlesztése, a foglalkoztatás növelése elősegíti, hogy az erőforrások felhasználása felelősségtudatosan és közösségi érdekek alapján történjen. A térség lakossága megélhetésének javítása, hozzájárul a szegénység leküzdéséhez és a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi felzárkóztatásához.

Az Akcióterület lakónépességének 62 %-a a települések 95 %-ban él, ami az aprófalvas térszerkezetre utal. A SWOT analízisben bemutatott társadalmi egyenlőtlenségek ezeken a településeken érvényesülnek, így válik dominánssá a terület kétarcúsága. Ugyanakkor a társadalmi szétválás és gazdasági differenciálódás érvényesül a városisodott települési központokban is (Siklós, Villány). Erre vonatkozó területi szintű közléseket a családsegítő szolgálatok és a katasztrófavédelmi hivatal adott intézményi konzultációk keretében. A lakónépesség területi eloszlása, koncentrációja a periférikus területeken felnagyítja a negatív társadalmi helyzeteket, a lakosság szintjén alig vannak tompító tényezők, néhány település esetében a szegregáltság megvalósul. A szolgáltatók jelzése alapján a probléma nem köthető a cigánysághoz, általános jelenség. Nem mondható el, hogy csak a cigányság a jellemzően leszakadó szegmens, ugyanakkor a nagy cigány-arányszámú településeken minden esetben nagy a társadalmi leszakadás mélysége. Az általánosan használt mutatók - munkanélküliség, fiatalodás, aluliskolázottság - a nagyobb arányban cigányok lakta településeken jellemzőbbek. A foglalkoztatási lehetőségek hiánya, a társadalmi szolgáltatásokhoz való hozzáférés (egészségügyi ellátó, iskola-óvoda, kulturális létesítmények, net) a rossz közlekedési viszonyok ösztönzik az őslakosság elvándorlását, így a népességcsere több évtizedes folyamata a társadalmi szegregálódás – nyomor – cigányosodás koncentrálódását eredményezi. Fontos körülmény az „önmagát cigánynak vallja” identitás-meghatározás okán, hogy nehezen hozható statisztikai összefüggésbe a társadalmi helyzet és az etnikai hovatartozás.

HACS-unk a társadalmi folyamatok segítéséhez a roma-cigány közösségekre szűkítést nem alkalmazza, előző programozási időszakban is szerzett tapasztalatainkat fenntartjuk: a nevesítetten roma közösségek javára célzott fejlesztések növelik a helyi közösségek szembenállását, a pozitív megkülönböztetés okán kirekesztőleg hatnak más közösségekre, melyet nem tud kompenzálni a kedvezményezettek körében elért eredmény. Az elmaradott, hátránnyal bíró helyi közösségek nem etnikai alapon szerveződnek, hanem társadalmilag keletkeznek. A célrendszerünkben a kulturális sokszínűség lehetősége minden szegmens számára nyitott, így a társadalmi hátránnyal rendelkező közösségek (jellemzően roma közösségek) számára is elérhető lehetőségek. A hozzáférés esélye pénzügyi-finanszírozási alapú, melyet általában a civil szervezetek önmagukban nehezen tudnak megoldani, ehhez rendszerint önkormányzati segítség szükséges. A helyi társadalmak feladata a nem többségi roma települések esetében is a szükséges integritás elérése, így az önkormányzati szintű feladattá alakul.

A térségben nagyobb roma közösségeket magukba foglaló településeken a korábbi időszakban több segítő, főleg TÁMOP program futott, melyek eredményeinek időbeli kihatása ma alig mutatható ki, a végső kedvezményezettek számára tartós változást nem eredményezett. A programokat menedzselő

intézményrendszerek nem voltak komplexitásra ösztönözve, egy projekt határáig jutottak el. A LEADER források ezekben a projektekben nem voltak alkalmazhatóak mind forráseredetükből adódóan (EMVA), mind az alkalmazandó eljárásrendek eltérősegei (működési jellegű költségek tiltása), mind pedig az elérhető projektméret miatt.

A HFS az esélyegyenlőséget területi és társadalmi vonatkozásban is biztosítja. A Helyi Akciócsoport működési területén a 290/2014. (XI.26.) Kormány rendelet alapján a Sellyei járás a komplex programmal fejlesztendő (népesség 27%-a), míg a Siklói járás a kedvezményezett besorolást kapott. A leghátrányosabb besorolású településeken élőkre jellemző, hogy közfoglalkoztatásból, alkalmi munkákból tartják el magukat, életminőségük kortól-nemtől-származástól függetlenül a tisztesszegénység és a mélyszegénység között mozog. Várható eredmények: lakosság aktivitása megmarad, motiválttá válnak az önfejlesztésre, a képzettségük révén növekszik az esélyük az elhelyezkedésre, vagy az önálló megélhetést nyújtó tevékenységekre. Erősödik a társadalmi tolerancia a hátrányos helyzetűek iránt. A fokozott együttműködés segíti a szakmai fejlesztő és érdekviselői tevékenységeket. A 2014-2020-as tervezési időszakban elfogadjuk azt az alapvető elvárást a végső kedvezményezettek részéről, hogy számukra ténylegesen fontos szükségletek kielégítésére irányuljon a fejlesztési segítség. A hátrányos helyzetű közösségek tagjai önmagukban is hátrányos helyzetben lévő emberek, körükben általános az alacsony presztízsű munkahelyek elérése (közmunka), a több gyermek megléte. Alapvetően nincs a családok körében felhalmozási lehetőség, így nem részesek az önerő igényes gazdaságfejlesztési és egyéb pályázatoknak. Mivel mások által megvalósított gazdasági fejlesztésektől is távol vannak, így munkahelyi előnyeik sincsenek. Az elvándorlás számukra nem releváns lehetőség, mert munkapiaci esélyeik a napi közlekedési lehetőségeken kívül (elköltözés, hetes munkavállalás, külföldi munkavállalás) korlátosak. Az ilyen családok egyes tagjai családalapítás előtt külföldi munkát gyakran vállalnak, a családok megélhetése így részben segítséget kap, de tartós és jelentős javulás nem áll elő. Ezekből a adódóan a lakáskörülményekhez tartozóan a lakóházak műszaki javítása lehet egy segítség, mely mozgósító erejű lehet.

A HFS-ben megfogalmazott intézkedések közvetlen hozzájárulásai az esélyegyenlőség megteremtéséhez. A 4., 5., 6., 7. és 11. számú gazdaságfejlesztő intézkedések esetében pontozási szempont a foglalkoztatás bővítése, ezen belül kiemelten a hátrányos helyzetű munkavállalók alkalmazása. A 2. számú intézkedés esetén többletpontot kap az a pályázó, amely roma, nemzetiségi szervezet, további előnyt jelent a hátrányos helyzetűekhez kapcsolódó tevékenység. A 10. számú intézkedésben pontozási kritérium a képzési programba bevont cigány nemzetiségűek aránya valamint az együttműködő települések cigány népességének aránya az akciócsoport átlagához képest.

Az esélyegyenlőségi szempontok monitoringjának alapja a LEADER Intézkedések feltételrendszere lesz, mely a megvalósítási időszak meghatározott egységeire vonatkozó vállalatokat és azok nem teljesítéséhez kapcsolódó szankciókat ír elő a pályázóknak. A monitoring folyamatának lebonyolításában a Helyi Akciócsoport tanácsadó és segítő szerepet vállal, mert a beküldött adatok feldolgozása, esetleges szankcionálása külső szervezet kompetenciája. A HACS munkaszervezet ingyenesen hozzájárul ahhoz, hogy a projektgazdák tudjanak a tennivalókról, határidőre és szakszerűen teljesítsék a kötelező adatszolgáltatási tevékenységeket.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete LEADER HACS Helyi Fejlesztési Stratégiájának célkitűzései szoros, egymásra épülő kapcsolatban vannak egymással, a lakosság életminőségének javításához a vállalkozások fejlesztése, munkahelyek teremtése és megtartása mellett, elengedhetetlen a térség természeti kincseinek, a helyi kultúra épített örökségének és hagyományainak megőrzése, amely nemcsak a helyi lakosok identitástudatának megőrzéséhez járul hozzá, hanem a turisztikai fejlesztések nélkülözhetetlen elemeként is megjelenik. A helyi termékek

helyi fogyasztását és helyi piacára helyezését gazdasági eszköznek tekintjük a helyi lakosság életminőség-javulásához. A „helyben cselekvés” – a tájból érkező közvetlen visszacsatolások által – a helyi erőforrások tartamos, fenntartható használatára készíti a lakosságot. Ez hatással van a jövő generációk életminőségének megalapozására, a népességfogyás csökkenésére és az élhetőbb vidéki környezet kialakítására. A fenntartható tájhasználat megoldási javaslataival a környezeti és közösségi-kulturális értékeket rehabilitálja, kiaknázza és fejleszti az erőforrásokat, szépíti a tájat, növeli a táji diverzitást, csökkenti az éghajlat és vízháztartás szélsőségeit.

A HFS tervezése során a helyi önkormányzat, civil és vállalkozói szféra környezeti szempontjai megfogalmazódtak a szükségletekben, célokban és intézkedésekben. A térségi kultúra és hagyományok sokféleségének megőrzését, a kulturális örökség részét képező építészeti, néprajzi, és táji értékek fennmaradását célzó fejlesztések megvalósítását, az egészséges életmód feltételeinek biztosítását kifejezik az 1,2 és 3. számú intézkedésekben megfogalmazott fejlesztési témák. A 7. számú intézkedés az egészséges termékek előállítását, a helyi élelmiszer termékekkel kapcsolatos fogyasztói magatartás javítását, a térség biológiai sokféleségének megőrzését, és a szolgáltatások javítását szem előtt tartó fejlesztéseket célozza meg. A tovaggyűrűző negatív hatások minimalizálása érdekében olyan mintagazdaságok létrehozását támogatja, ahol a tradicionális agrárgazdasági technológiák alkalmazásával, a fenntarthatóság, környezetvédelem kiemelt figyelembevételével folyik a növénytermesztés és állattenyésztés, emellett a működés bemutatásának és az alkalmazott módszerek kipróbálásának lehetősége is biztosított. Ezen intézkedés egyben szálláshelyek létrehozásával, kiegészítő turisztikai szolgáltatások fejlesztésével elősegíti a természeti értékek fenntartható hasznosítását. A 8. számú intézkedésben foglalt fejlesztési témák támogatják a természeti értékek, a megújuló energiagazdálkodás érvényre juttatását a helyi adottságoknak megfelelően. A 4. és 5. számú intézkedések a helyben foglalkoztatással létrehozott, magas hozzáadott értéket képviselő, egyedi minőségű termékek előállítását, helyi piacra jutását fogalmazzák meg. Hozzájárulva a helyi vállalkozások fejlődéséhez, családi, kisközösségi gazdálkodási formák elterjedéséhez, a közösségi önellátáshoz, amellyel teljesül a „Termelj helyben, fogyassz helyben” elv. Elősegíti az integrált termékpolitika megvalósítását, amely az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag és energia szegény, inkább helyi tudás és kultúra alapú termelés és fogyasztás irányába hat. Alapja a falusi életmód, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerésének. A 9. és 10. számú intézkedések a helyi adottságok feltárására, a cselekvőképesség növelésére a vidéki életkörülmények javítását célzó kompetencia alapú képzések megvalósítását teszi lehetővé, amelyek a helyi és aktuális helyzetképnek és térségi szükségletnek megfelelő fejlesztési irányvonalat tárják fel és melynek során a térség lakossága képessé válik a szakmai feladatok eredményes elvégzésére. Hozzájárul a közösségek sokszínűségéhez, a hagyományokon alapuló életformák térnyeréséhez.

A HFS-ben megfogalmazott intézkedésekben értékelési szempontot jelentenek a környezeti vállalatok. A 4. számú intézkedésben előnyt jelent, ha a fejlesztés keretében megvalósított építési beruházás tartalmaz megújuló energiát hasznosító elemet. A 5. számú intézkedésben többletpontot ér a környezetbarát beruházási elem betervezése. A 6. számú intézkedésben pontozási szempont, hogy a pályázat energiahatékonysági fejlesztési elemet tartalmaz-e. A 7. és 11. számú intézkedésben vizsgálendő, hogy energiahatékonysági fejlesztési elemet tartalmaz-e.

A környezeti szempontok monitoringjának alapja a LEADER Intézkedések feltételrendszere lesz, mely a megvalósítási időszak meghatározott egységeire vonatkozó vállalatokat és azok nem teljesítéséhez kapcsolódó szankciókat ír elő a pályázóknak. A monitoring folyamatának lebonyolításában a Helyi Akciócsoport tanácsadó és segítő szerepet vállal, mert a beküldött adatok feldolgozása, esetleges szankcionálása külső szervezet kompetenciája. A HACS munkaszervezet ingyenesen hozzájárul ahhoz, hogy a projektgazdák tudjanak a tennivalókról, határidőre és szakszerűen teljesítsék a kötelező adatszolgáltatási tevékenységüket.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Helyi Fejlesztési Stratégia a működési terület olyan szükségleteire fókuszál, amelyeket a rendelkezésre álló eljárési és finanszírozási keretek között kezelni képes. A térség differenciáltsága, a centrum – periféria közötti társadalmi – gazdasági távolsága olyan integrált beavatkozásokat indokol, amelyek túlmutatnak a pontszerű eredményességen, hatáson. A meg lévő jó turisztikai adottságokra épülve kapcsolatot lehet generálni egyrészt az akcióterület fejlettebb és elmaradottabb mikrotérségei, másrészt a kínálatot és keresletet felmutató gazdasági ágazatai között. A helyi gazdaság erősítése - a külső beszállítókkal szembeni konkurenciaként való megjelenéssel - a térségen belüli áruforgalom növelésével érhető el. A Helyi Fejlesztési Stratégia ehhez az alapfolyamathoz kíván támogatásokkal gazdaságfejlesztési ösztönzést nyújtani, melyhez szervesen tud kapcsolódni az életminőség javítás, a szegénység elleni küzdelem, a fenntarthatóság és a helyi identitástudat erősítése.

A HFS intézkedései összefüggenek egymással és erősítik a térségi hatást. A HACS külön intézkedés keretében támogatni kívánja a helyi értékekhez kötődő hagyományőrző civil szervezetek tevékenységét szolgáló eszközök beszerzését. A non-profit szféra ilyen jellegű erősítése gazdasági hatással bír, mert turisztikában hasznosítható kínálatot generál. A vállalkozói szféra önálló intézkedésben támogatást kap helyi termékek előállítására, valamint marketingjére annak érdekében, hogy bővüljön termékek / szolgáltatások köre és javuljon a minősége. Az intézkedésekhez közvetlenül kapcsolódik a helyi értékek népszerűsítésére fókuszáló rendezvények támogatása, amely esetében elvárás a többségében helyi (működési területen belüli) termék és szolgáltatás igénybevétele. Egyrészt a rendezvények lebonyolításához igénybe vett támogatás a résztvevő, fellépő helyi gazdasági és non-profit szereplőkhöz kerül vissza, másrészt a programelemek hozzájárulnak a helyi szereplők és értékek térségen túlmutató marketingjéhez. A bemutató gazdaságok hagyományos termelési módokat és a tradicionális, térségre jellemző, gazdasági funkcióval rendelkező népi építészeti értékek megőrzését szolgáló, akár turisztikai beruházásokat is magukba foglaló projektek, melyek külön intézkedés keretében támogathatók. A helytörténeti gyűjtemények, kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek bemutatását célzó fejlesztések, külön intézkedést képeznek. A fentieket egészíti ki a helyi termékek piacra jutását segítő helyszínek támogatása, valamint a térségi gazdasági hálózatosodás elősegítése, integrációk, szakmai, beszállítói láncok létrehozásának támogatásával. A működési terület speciális helyi termék és szolgáltatás kínálatának definiálásához, marketingjéhez elengedhetetlen védjegy kialakítása, melyhez szintén támogatást kínál a HFS egyes releváns intézkedéseken belül.

A stratégiai célok szegénységre gyakorolt hatása egyrészt a helyi gazdaság fejlődéséből következik, másrészt direkt intézkedések irányulnak a hátrányos helyzetű lakosság szociális hozzáállásának fejlesztésére, társadalmi együttélés ismereteinek bővítésére, befogadás segítésére, életkörülményeinek javítására. A beavatkozások elvárják az érintettek és az állami szervezetek, szolgálatok kooperációját. A HFS az akcióterület szegénységgel érintett mikrotérségeiben jelenleg is meglévő de külön – külön működő szférák, valamint a maga a célcsoport együttműködésre ösztönzésével tervez eredményeket felmutatni oly módon, hogy a kezdeményezéseket a Vidékfejlesztési Program LEADER támogatásai alapozzák meg és Kormányzati, valamint EFOP források egészítsék ki. A helyi identitástudat erősítését, de akár gazdasági kimenetet is jelenthet a kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek, ismeretek összegyűjtésének, archiválásának támogatását szolgáló intézkedés, mivel olyan tudástár létrehozását eredményezi, amely idegenforgalmi jelentőségű eredményeket is feltárhat. Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik továbbá a rendezvényeket, bemutató gazdaságokat, valamint az értéktárakat támogató intézkedésekhez.

A Dél Baranya Határmenti Települések Egyesülete Helyi Akciócsoport a HVS LEADER-programjához kapcsolódóan 2011-ben elindította az ún. Információs Hálózatot, amely egy egységes adatbázisba gyűjti a helyi termékeket/szolgáltatásokat és kulturális értékeket. A HFS megvalósításában innovatív

elem, hogy a pályázóknak kötelező vállalás az Információs Hálózatba belépés. Az így egységesülő helyi termék/szolgáltatás adatbázis azért létfontosságú, mert a térségbe érkező turisták vagy helyben élők néhány kattintással, könnyedén jutnak információhoz: hol, mikor és mennyiért tudnak vásárolni minőségi helyi termékeket, igénybe venni helyi szolgáltatásokat. Az Akcióterület belső gazdasága fejletlen, a kereskedelmi tevékenység révén alapvető áru és szolgáltatási hiány nem áll fenn, így módon a gazdasági szereplők általában telített piacon működnek. A piacon érvényesülő versenyben a gazdasági eredményességük érdekében innovatív új termékekkel piaci rést szükséges keresniük. Ennek érdekében külön intézkedés szolgálja a helyi innováció támogatását. Ezen túl több intézkedés értékelési szempontrendszerében is megjelenik a tematika preferálása. A 4., 6., 7. és 11. számú intézkedések esetében előnyt élvez az a projekt, amely tartalmaz innovációnak minősülő fejlesztési elemet.

A tervezési folyamat metodikája is tartalmaz újszerű elemeket. Az akcióterület releváns érdekcsoportjai bevonása érdekében a meglévő érdekkörök körében szervezett fórumokon, találkozókön gyűjtjük be a közvetlen információkat, és a csoportok jövőképehez tartozóan a projektötletek alapján azonostjuk be a fejlesztési jövőképet. Az így szerzett információkat alapvetően a munkaszervezet állítja össze program-javaslattá, melyet az elnökségi és aktivitást vállaló tagok alkotta tervezést koordináló csoport véleményez, tárgyal meg és javaslatára kerül a közgyűlés elé. A programozási feladatban megítélésünk szerint a nagyszámú, sok érdekcsoportra kiterjedő közvetlen információgyűjtés újszerű mozzanat. A korábbi tervezési időszakokban szűkebb csoport végezte a tervezői munkát, gyakran a csoporton belüli erőviszonyok felmérése és az erőn alapuló fejlesztési szándék-dominancia ütközései voltak jellemzőek. A jelen módszer alkalmazásával a csoporton belüli versengést kizárjuk, ugyanakkor a szakmai vezetés felelősségévé emelkedik a csoportok közti összhang megteremtésének felelőssége. Ezt azzal kívánjuk elérni, hogy a kiscsoportos munkán megfogalmazódó, óhatatlanul projektessé váló jövőképeket visszavezetjük a motiváló célra, így általánosítunk. Az egyes csoportokból kihozott általánosítások a komplexitást fejezik ki, ehhez vizsgáljuk a forrásajánlatot. A munkának természetesen része az össz-érdekű kontroll, amit a TKCS-feladatokat ellátó érdek-semleges elnökség és bővítményeként szereplő érdek-aktivisták „dokumentum elővizsgálata” és a közgyűlés jelent. További innováció, hogy az érdek-fórumokat a társadalmi-gazdasági életre hatással bíró intézményekkel is lefolytatjuk (családsegítés, katasztrófavédelem, munkaügyi hivatal).

A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósításának elvei

A korábbi fejlesztési programok tapasztalatai azt mutatták, hogy a kedvezményezettek által megvalósított fejlesztések társadalmi és gazdasági hatása kevésbé érvényesült térségi szinten, pontszerű maradt, vagyis az adott beruházás pozitív hozadékaiból csak a közvetlen környezete részesült. A beruházások hatásai kiterjesztése érdekében a Helyi Akciócsoport olyan HFS elveket állított fel a pályázók számára, melyek önkéntes vállalása előnyt jelent a projektek értékelésében, a vállalatok teljesítése pedig hozzájárul a stratégiai célok megvalósításához. Az elvekhez való illeszkedés gazdaságfejlesztési és közösségi célú pályázatok esetén is vizsgálható.

Gazdaságfejlesztési elvek:

1. A termék feldolgozottsági fokának emelése, termékkör növelése, a kibocsátás volumenének bővítése. Elvárt hatás: a keresleti oldal igényeihez való alkalmazkodással jobb piaci pozíciók elérése.
2. A vállalkozások közti együttműködések fejlődése, hálózatosodás, termékpályák szereplőinek összekapcsolódása. Elvárt hatás: az egymást erősítő szinergikus kapacitások kiaknázása, a kiszorító és konkurens tevékenységek elkerülése.

3. Off-farm innováció: a térség egészéhez való innovációs hozzájárulás. Elvárt hatás: az akcióterületen újnak számító jó példák, gyakorlatok, technológiák elterjesztése.
4. Belső erőforrások felhasználása. Elvárt hatás: emberi, természeti, pénzügyi és gazdasági helyi erőforrások bevonásával a hozzáadott érték növelése, a kihasználatlan kapacitások visszaszorítása.
5. A fejlesztés a helyi / lokális gazdaságban hiányt tölt be. Elvárt hatás: az akcióterület periférikus településein növekedjen a szolgáltató képesség, jelenjenek meg azok a tevékenységek, amelyek a centrum településeken már elérhetőek. A térség kétpólusú differenciáltsága csökkenjen.
6. Foglalkoztatottság növelésének vállalása. Elvárt hatás: a helyi életminőség javítása, a helybenmaradás és életlehetőségek támogatása.

Közösségi célú elvek:

1. Hátrányos helyzetű célcsoportokat érintő fejlesztés. Elvárt hatás: a szegénység és társadalmi kirekesztettség visszaszorítása, az esélyegyenlőség javítása.
2. A térség értékeinek (kulturális, néprajzi, történelmi, stb.) megmentése, hagyományok továbbvitele. Elvárt hatás: identitás tudat, turisztikai vonzerő erősítése. Az idegenforgalom helyi gazdaságot erősítő szerepének növekedése.
3. Az egészséges életmódra való tevőleges ösztönzés. Elvárt hatás: a tömeg- és szabadidős sportok iránti növekvő igény kielégítése.
4. Közösségi cél érdekében tett együttműködés. Elvárt hatás: konkrét feladat megvalósítására szerveződött civil szervezetek és vagy önkormányzatok és vagy egyházi szervezetek közötti dokumentált összefogás.
5. Centrum-periféria közti társadalmi – gazdasági távolság csökkentése. Elvárt hatás: az akcióterület centrum településein (Harkány, Siklós, Villány) kívüli térségében megvalósított fejlesztések száma gyarapodik.
6. Szolgáltató képesség növelése. Elvárt hatás: a működő vagy induló pályázó szervezetek új szolgáltatásokat vállalnak fel, melyekkel a működési területükön hiányt pótolnak.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

A cél egy olyan stratégia megalkotása és végrehajtása, amely által a lefedett térség fejlettségében eltérő két régiója közti különbség jelentős mértékben csökken, a helyi termékeken, szolgáltatásokon és tradicionális értékek megőrzésén, azok turisztikai hasznosításán alapuló gazdaság megteremti a minőségi élet alapjait, gátat szab a népességfogyásnak és elvándorlásnak, felzárkózási lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű célcsoportok számára is, az élénkülő gazdasági partnerségi kapcsolatok tovább erősödnek, valós gazdasági eredményeket felmutatva hozzájárulnak a célok megvalósításához.

7.2 A stratégia célhierarchiája

X Jövőkép

A cél egy olyan stratégia megalkotása és végrehajtása, amely által a lefedett térség fejlettségében eltérő két régiója közti különbség jelentős mértékben csökken, a helyi termékeken, szolgáltatásokon és tradicionális értékek megőrzésén, azok turisztikai hasznosításán alapuló gazdaság megteremtési a minőségi élet alapjait, gátat szab a népességfogyásnak és elvándorlásnak, felzárkózási lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű célcsoportok számára is, az élénkülő gazdasági partnerségi kapcsolatok tovább erősödnek, valós gazdasági eredményeket felmutatva hozzájárulnak a célok megvalósításához.

35

	Átfogó cél(ok)
1.	társadalmi gazdasági helyzetében kétpólusú térség fejlesztése
2.	turizmus érdekében történő helyi gazdaságfejlesztés

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése	Rendezvények/programok által elért látogatók száma	5000 fő
2.	Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés	Fejlesztett termékek, szolgáltatások száma	20 db
		Új, teremtett munkahelyek száma	5 db
		Szolgáltatásból származó árbevétel növekmény	7 200 000 Ft
3.	A hátrányos helyzetű célcsoportok helyzetének javítása	Elért hátrányos helyzetű lakosság száma	300 fő
		Képzés tartása	1 db
4.	Nagyobb minőséget képviselő és élhetőbb településképp kialakítása	Létrejött szolgáltatásokkal elért lakosságszám	500fő
5.	Regionális és határon átnyúló együttműködések kiépítése	Az együttműködések keretében lebonyolított rendezvények által elért lakosságszám	500 fő

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹					
		1.	2.	3.	4.	5.	
1.	Helyi értékeket, termékeket, szolgáltatásokat bemutató fesztiválok támogatása	X					

¹ Egy intézkedés több célhoz is hozzájárulhat. Jelölje X-szel!

2.	Kulturális, hagyományőrző és sporttevékenységet végző civil szervezetek támogatása	X			X		
3.	Értéktárak kialakítása és animálása	x	x				
4.	Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása		x				
5.	Helyi termékek piacra jutásának támogatása		x				
6.	Térségi üzleti típusú együttműködések		x				
7.	Bemutató gazdaság létrehozása, fejlesztése		x				
8.	Megújuló energiahordozók előállításának és piaci értékesítésének támogatása		x				
9.	A szegénységgel sújtott közösségek motiválása	x		x			
10.	Rászorulóknak életkörülményeinek javítása			x			
11.	Helyi gazdaságot kiegészítő szolgáltatások és kapcsolódó támogatása		x				
12.	Horvát – magyar határon átnyúló együttműködések erősítése		X			x	
13.	Térségek közötti LEADER együttműködések támogatása		x			x	
14.	Helyi termékek és szolgáltatások számára védjegy kialakítása		x				

Az átfogó és specifikus célok indoklása:

Az átfogó célok megválasztását az indokolja, hogy a lefedett illetékességi területet alapvetően kétpólusú, gazdasági-társadalmi fejlettségében eltérőek. Ezt a különbséget célirányos fejlesztéspolitikával csökkenteni kell. Amíg a Siklói járás településein a turisztikai ágazat komoly hagyományokkal bír, logisztikai kiépítettsége kielégítőnek mondható, addig a Sellyei járás és összességében az Ormánság eddig még kiaknázatlan, turisztikai szempontból hasznosítható lehetőségekkel rendelkezik, tehát a gazdasági fejlődés motorja lehet.

1. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése:

A térség gazdag kulturális, természeti értékeire, épített örökségére és soknemzetiségű jellemzőire alapozva kívánjuk elérni, hogy a helyi identitástudat erősödjön. Ezzel megvalósítható a lakosság helyi kötődésének erősítése, amely mérsékelheti a népességfogyás, az elvándorlás tendenciáját. A nemzetiségi kultúrákban rejlő értékek kölcsönös felismerésével a hátrányos helyzetű csoportok – beleértve a roma lakosságot is-társadalmi befogadása gyorsítható.

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés:

Szükség van a minőséget képviselő, egységes arculatú helyi termékek előállításának támogatása, amely alternatív jövedelemszerző lehetőséget kínál a munkanélküliséggel kiemelten súlytott régióknak. Ugyanezen okból támogatni szükséges az újszerű megoldásokra, a készségfejlesztésre és együttműködésre nyitott, foglalkoztatás bővítésre képes vállalkozásokat. A turisztikai ágazat további erősítésére van szükség, amely ágazat fokozott kiterjesztése a periférikus településekre további jövedelmhez juttathatja a helyi lakosságot, bővítheti a térségi kínálatot, csökkentheti a régió elzártságát, növelheti ismertségét.

3. A hátrányos helyzetű célcsoportok helyzetének javítása:

Szükséges a motiválatlan, képzetlen, többségében munka nélkül tengődő hátrányos helyzetű csoportok számára olyan példákat állítani, amely feltárja előttük egy minőségibb élet lehetőségét. Ennek a célnak az elérésében kiemelten számítunk a civil szervezeti kezdeményezésekre, amely szervezetek projektgazdaként részt vehetnek a hátrányos helyzetűek képzésében, felzárkóztatásában, a szegregáció megállításában.

4. Nagyobb minőséget képviselő és élhetőbb településkép kialakítása:

A minőségibb életkörülmények kialakításához szükséges javítani a településekre jellemző leromlott utcaképen, orvosolni az ingatlanok állagmegóvásának problémáját. A lakosság általánosan rossz egészségügyi helyzetében változás állhat elő, ha rekreációs lehetőségek bővülését támogatjuk és ösztönözzük az egészséges életmódhoz kapcsolódó tevékenységek végzését. A fejlődő, érdemi időtöltési lehetőséget nyújtó települések vonzóbbá válhatnak a térségbe érkező látogatók számára is, amely hozzájárul a turizmus fejlődéséhez, ezáltal bevételt generál.

5. Regionális és határon átnyúló együttműködések kiépítése:

A regionális és határon átnyúló kapcsolatok több szempontból is előnyt jelentenek a térségnek. A tapasztalatcsere, a fejlesztések releváns elemeinek összehangolása, a gazdasági-társadalmi – kulturális kapcsolatok növelése kölcsönösen erősítik az együttműködésben érdekelt feleket. Ezáltal csökkenthető az illetékeségi területünk elszigetelődése, elzártsága és kiemelt célként elérhető a régió kívüli piacépítés megvalósítása, a térség termékeinek, szolgáltatásainak szélesebb körben való értékesítése.

8. Cselekvési terv

Fogalomtár:

Alaptermék: elsődleges termelésből származó termékek, beleértve a termőföldből, állattenyésztésből, vadászatból és halászatból származó termékeket

Annex I. termék: az EK Szerződés 32. cikkében hivatkozott listán szereplő termékek

Attrakciós helyszín: az adott megvalósítási helyen idegenforgalmi haszonvételre alkalmas helyi értékek gyűjteménye

Bemutató segítő eszköz: Adott helyszínen meglévő érték megismertetését szolgáló technikai feltételek (információs pult, tároló, vetítő, stb.)

Boltsarok: kiskereskedelmi üzlet árusító terének azon része, ahol helyi termék elkülönített értékesítése történik.

Borterasz: mezőgazdasági őstermelő saját borának helyben történő kóstoltatására létrehozott kistermelői egység

Egyéb szálláshely: a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről szóló 239/2009. (X.20.) Kormányrendeletben szabályozott szálláshely típus

Együttműködés: legalább öt, a támogatási kérelem benyújtásakor jogilag és gazdaságilag egymástól független kedvezményezett által közösen végrehajtott beruházás (konzorcium), a résztvevők hatékonyságának és versenyképességének javítása érdekében

Feldolgozás: Annex-I termékkörbe eső alapterméket lényegesen megváltoztató bármely tevékenység, beleértve a melegítést, füstölést, pácolást, érlelést, szárítást, marinírozást, kivonást, extrudálást, hideg vagy meleg sajtolást, hőkezelést (pl. pasztörizálás), savanyítást vagy e folyamatok valamely kombinációját

Gyakorlati alkalmazás: a projektgazda meghirdeti a minősítési eljáráshoz szükséges minimális részvételi lehetőséget.

Helyi érték: az akcióterület legalább 3 településén megtalálható kulturális-, néprajzi-, természeti-, vallási- történelmi sajátosság, mely tudományos műben, országos nyilvántartásban beazonosítható vagy a megyei értéktárban nyilvántartásba vételre került.

Helyi értékek gyűjteményes bemutatása: településen a térség jelentős részére jellemző helyi érték reprezentatív megjelenítése tematikus módon

Helyi fellépő: a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező, tradicionális értékek megőrzését, hagyományőrzést folytató civil szervezetek.

Helyi gazdaság: térben lehatárolt akcióterületen működő szervezetek gazdasági kapcsolatai

Helyi szolgáltatás: a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén működő szolgáltató által végzett tevékenység, beleértve a tradicionális érték, hagyományőrzés ápolását végző civil szervezeteket is.

Helyi termelő: helyi termék előállítását és/vagy értékesítését végző, a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén székhellyel, telephellyel, lakhellyel és értékesítő rendelkező előállító

Helyi termék: Alaptermékből a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén feldolgozott, élelmezési és takarmányozási célú termék, és előállított kézműves termék, amely termék előállítása során a feldolgozási folyamat befejező eleme a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén történik

Idegenforgalmi desztináció: turisztikai fogadó területen tudatosan hálózatba szervezett szolgáltatások turisztikai és iparágon kívüli összessége

Idegenforgalmi hasznosulás: idegenforgalmi ágazat bevételeit eredményező tevékenység

Idegenforgalmi infrastruktúra: vendégkör fogadásához és ellátásához szükséges feltételrendszer önálló egysége (pl. megközelíthetőség, közművek, szálláshelyi szolgáltatások, vendéglátás, szakember háttér, nyelvtudás, kiegészítő szolgáltatások, irányító és regisztráló rendszerek, koordináció, kínálati csomagok)

Idegenforgalmi kapcsolódás: az idegenforgalmi tevékenységcsoport összteljesítményéhez közvetlenül vagy közvetve hozzájáruló gazdasági partnerség

Információs hálózat: A LEADER HACS által működtetett adatbázis, amely a helyi termékek, szolgáltatások, tradicionális értékek, civil- és sportegyesületek összegyűjtése és piacra jutása és népszerűsítése érdekében működik. Az információs hálózathoz való csatlakozás és a tagság feltételeit a www.videkunkincsei.hu oldalról letölthető dokumentum tartalmazza.

Ismeretterjesztő leírás: a fejlesztés szerinti helyi érték tudományos bemutatása, mely tartalmazza az általános jellegzetességeket, a településre vagy térségre vonatkozó részleteket, archív fotókat, történelmi beágyazottságát kézirati formában

Kézműves termék: emberi erővel és kézi vagy kisipari szerszámokkal, természetes eredetű alapanyagokon végzett forma átalakító tevékenységgel létrehozott termék

Kiegészítő kínálat: lakossági vagy idegenforgalmi ellátásban az alapvető élelmiszereken és szállásszolgáltatáson kívüli termék és szolgáltatás

Öngondoskodásban elvárható: az ingatlantulajdonostól elvárt minimális javítási munkák, mellyel az építményei használhatóságát fenntartja

Öngondoskodást segítő munkavégzés: programterv alapján nyújtott segítő közreműködés

Szabadidős sport: az egészségmegőrzés, egészségvédelem, az egészséges életmód kialakítása céljából végzett sporttevékenység, amely aktív pihenést, felfrissülést, felüdülést, örömeleményt jelent az egyén számára

SZVZ települések: A 27/2013 (II.12.) Korm. rendelet alapján meghatározott szabad vállalkozói zónává kijelölt települések

Termelési ismeret: termék előállításához szükséges eljárási, anyag- és eszközigény tudása

Térségben meghatározó aktív gazdasági ágazat: akcióterületen az össz-foglalkoztatásban a KSH vagy a TEIR utolsó adatai alapján legalább 10%-ot elérő gazdasági ágazat

Térségi hatás: a projekt megvalósulásával létrejövő, legalább 5 településen kimutatható mérhető eredmény- vagy érzékelhető körülményváltozás

Többségében helyi termék: a forgalmazott áru fajták legalább 50%-a helyi termék

Tradicionális eszköz vagy eljárás: adott tevékenység vagy mesterség időben régebbi eljárásaihoz tartozó eszköz vagy alkalmazási lépések sora. Eszköz esetében ma csak korhű másolatként vagy eredeti (javított) régi eszközként szerezhető be

Tradicionális érték: A LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén meglévő, néprajzi-, gasztronómiai-, kulturális-, vallási-, történelmi-, építészeti-, természeti érték

Turisztikai magterület: Harkány, Siklós, Villány települések közigazgatási területe

Útvonal: településen belüli vagy települések közti, legalább 3 különböző építészeti-, kulturális-, néprajzi, vallási, táji- természeti-, történelmi érték hely (vonzerő) fizikailag járható jelölt összekötése;

Útvonal jelölés: A Magyar Turisztikai Szövetség szabványa szerinti jel- és táblarendszer

Védjegy: a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén vagy ezen belül kisebb területi egységében fellelhető helyi termékek és szolgáltatások eredetvédelmére létrehozott védjegy

Viszontértékesítő: termék értékesítését végző kiskereskedelmi egység

8.1 Az intézkedések leírása

1. Intézkedés megnevezése:

1. Helyi értékeket, termékeket, szolgáltatásokat bemutató fesztiválok támogatása

2. Specifikus cél (ok):

1. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése

3. Indoklás, alátámasztás:

A térségben növekvő tendenciát mutat a helyi gazdasági szereplőkhöz kötődő szolgáltatások száma és a helyi termékkör. Ezekben az elemekben komoly gazdasági és turisztikai potenciál rejlik, ugyanakkor a helyi lakosság és a régióba érkező látogatók számára még viszonylag szűk körben ismertek a helyi termékek és szolgáltatások, hiányoznak azok a rendezvények, amelyek segítenek azok megismertetésében.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A régióban igény mutatkozik olyan rendezvények iránt, ahol a könnyűzenei és szórakoztató programok mellett a tradicionális értékek és a helyi termékek, a helyi fellépők, szolgáltatások kerülnek fókuszpontba. Az összességében nagyszámú látogatót vonzó rendezvények, fesztiválok kiváló alkalmat biztosítanak a helyi termékek és szolgáltatások megismertetéséhez, hozzájárulnak a marketingtevékenység erősítéséhez.

A térség lakosságán és a térségbe látogatókon kívül azok a viszontértékesítők, piaci szereplők is közvetlenül találkozhatnak ezekkel a termékekkel, szolgáltatásokkal, akik a későbbiekben együttműködéseket tudnak kialakítani a helyi termelőkkel, szolgáltatókkal, bővítve ezáltal a helyi gazdasági kapcsolatokat. A térség turisztikai gócpontjai (mint például Siklós, Harkány, Villány) kiváló helyszínei lehetnek a promóciós rendezvényeknek

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés olyan rendezvényeket, fesztiválokat kíván támogatni, amelyek nagyobb célközönséget vonzanak, és népszerűsítik a helyi termékeket, szolgáltatásokat és a tradicionális értékeket. A rendezvényen túlsúlyban vannak a tradicionális értékeket közvetítő produkciók. Elszámolhatóak az előadói díjakhoz, étkeztetéshez, eszközbérlethez, alapanyag vásárláshoz, tereprendezéshez kapcsolódó költségek, eszközbeszerzés, és marketing tevékenység. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A tervezett intézkedés esetében a kiegészítő jelleg, átfedés a VP egyetlen alintézkedése vonatkozásában sem áll fenn, így lehatárolás nem szükséges. Jelen intézkedés kiegészítő jelleget képez a 3. és 6. számú intézkedésünkkel, mivel a rendezvények fellépési, bemutatkozási lehetőséget biztosítanak a civil szervezetek számára és népszerűsítik a helyi termékeket.

6. Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai, civil szervezetei és bejegyzett egyházai.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel rendelkezik. Rendezvényt támogatást igénylő csak a székhelye szerinti településen valósíthat meg.
- A rendezvényen legalább három helyi fellépő szerepeltetése kötelező
- Pályázó ügyfél biztosítja legalább három helyi termelő rendezvényen való ingyenes kitelepülését
- Pályázó ügyfél legalább egy viszontértékesítővel szándéknyilatkozatot köt a rendezvényen való részvétel kapcsán
- Egy településről a 2014-2020-as ciklusban ügyféltípusú függetlenül egy kérelem részesülhet támogatásban
- Pályázó ügyfél a rendezvényen külön stand kialakításával népszerűsíti és promotálja a LEADER HACS tevékenységét

Minősítési szempontok:

- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- HFS elveihez való illeszkedés
- A rendezvényen résztvevő helyi fellépők száma
- A rendezvényen kitelepülő helyi termelők száma
- A rendezvényen résztvevő viszonteladók száma
- A rendezvény teljes időtartamán belül a helyi fellépőket bemutató programelemek összes időtartama
- A fejlesztésnek helyet adó település lélekszámának nagysága a legutolsó KSH statisztika szerint
- A rendezvény hányféle helyi érték bemutatására, népszerűsítésére fókuszál

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

55 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 85%, fejlesztendő járásbeli településeken 85%, kedvezményezett járásbeli településeken 85%, nem besorolt településeken 85%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

50 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

40 db önkormányzat, 7 db civil szervezet, 3 db egyház

42

1. Intézkedés megnevezése:

2. kulturális, hagyományőrző és sporttevékenységet végző civil szervezetek támogatása

2. Specifikus cél (ok):

1. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése
4. Nagyobb minőséget képviselő és élhetőbb településkép kialakítása

3. Indoklás, alátámasztás:

Az illetékességi területünkön a különböző, főként a hagyományőrzést, a kultúra ápolását, a sportolás népszerűsítését felkaroló civil szervezetek száma gyarapodást mutat. Ugyanakkor a tevékenységük minőségében még nem kielégítő, illetve a ténylegesen aktív szervezetek száma viszonylag kevés, eszközállományuk elavult, hiányos. A lakosság körében nagy igény mutatkozik a hagyományőrzésre, a szabadidős sportok űzésére, hiszen a tradicionális értékek ismerete hiányos, az identitástudat alacsony mértékű, a népesség általános egészségügyi állapota nem kielégítő. A meglévő szervezetek működésének ösztönzése mellett az új non-profit szervezetek alapításával is javulás érhető el a fent részletezett szempontok tekintetében. A térség összehangolt, a periférikus településekre is kiterjedő idegenforgalmi fejlődése érdekében szükséges javítani a települések megjelenésén.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A civil szervezetek a legalkalmasabbak arra, hogy a tradicionális értékeket, a hagyományőrző tevékenységet továbbörökítsék, megismertessék a térség lakosságával, az ide érkező turistákkal, az előadó művészeti tevékenység által bővítsék a régió rendezvényeinek programkínálatát, emeljék azok színvonalát, erősítsék a helyi identitástudatot. A szabadidős sporthoz kapcsolódó szervezetek tevékenysége által széles körben népszerűsíthető az egészséges életmód, javulás érhető el az életkörülmények tekintetében, amely tevékenység elősegítése érdekében szintén indokolt forrást biztosítanunk. Az intézkedés hozzájárul a települések vendégváró hangulatának emeléséhez.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés az akcióterületünkön székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkező működő vagy a pályázat benyújtásáig bejegyzett, a térség tradicionális értékeinek ápolását és a tömegsport, az egészséges életmód népszerűsítését végző civil szervezetek támogatását célozza meg. Támogatható a szervezetek eszközbeszerzése, a megfelelő színvonalú előadói művészeti tevékenység, szolgáltatási képesség érdekében. Marketing jellegű fejlesztések (önálló honlap létrehozása, bővítése, fellépésekhez kapcsolódó szóróanyagok, prospektusok) is támogathatóak. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés legfőbb célkitűzése speciális, de érintőlegesen a VP 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a fejlesztendő régió minden nemzetiségei számára –beleértve a területünkön nagyszámban jelenlévő roma népességet- lehetőséget nyújt a hagyományőrző, kulturális tevékenység ápolásához, értékeiknek, tradícióinak megőrzéséhez, megismertetéséhez, az egészséges életmódra törekvéshez és életkörülmények javításához. A támogatandó cél speciálisan az illetékességi terület értékeinek ápolásához kapcsolódik, a támogatás az illetékességi területen székhellyel vagy telephellyel rendelkező szervezetek számára érhető el. A kedvezményezett szervezetek –egyedi „LEADER-szerű” elemként- az információs hálózati tagság vállalása révén aktív együttműködésre kötelezettek az akciócsoporttal. Jelen intézkedés kiegészítő jelleget képez az 1. számú intézkedésünkkel, mivel a támogatott civil szervezetek bemutatkozhatnak a különböző rendezvényeken és táborokban.

6. Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület civil szervezetei.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkezik
- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely célnak
- Projektgazda vállalja az információs hálózathoz való csatlakozást, szolgáltatásait regisztrálja a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- projektgazda együttműködési szándéknyilatkozatban vállalja, hogy felkérés esetén –díjazás ellenében- a fenntartási időszakban évente legalább egy alkalommal részt vesz az akciócsoport által szervezett rendezvényen
- Sportegyesület csak akkor részesülhet támogatásban, ha a beszerzésre került eszközök szabadidős sport jellegű felhasználását is biztosítja a lakosság számára.
- Nem támogathatóak a TAO látvány – csapatsportok üzéséhez (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong, röplabda) kapcsolódó fejlesztések.
- A támogatást igénylő köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.

Minősítési szempontok:

- Előnyben részesül a fenntartási és üzemeltetési terv minősége
- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- A pályázó szervezet által tervezett projekt illeszkedik a HFS-hez
- pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett, részt fog venni a HFS megvalósításával kapcsolatos HACS által szervezett konzultációkon
- Előnyben részesül az alapszabály szerinti roma vagy egyéb nemzetiségi szervezet által benyújtott kérelem
- Előnyben részesül az a szervezet, amely alapszabálya szerint hátrányos helyzetű célcsoportokhoz kapcsolódó tevékenységet végez
- Előnyben részesül az a szervezet, amely a 2007-2013-as időszakban nem valósított meg ugyanerre a célra irányuló LEADER IV. tengelyből finanszírozott fejlesztést
- Előnyben részesül az újonnan alapított szervezet (1 éven belül)
- Előnyt jelent, ha a szervezet alapszabálya szerint hagyományőrző vagy szabadidős sport tevékenységet végez.

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás:

80 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 95%, fejlesztendő járásbeli településeken 85%, kedvezményezett járásbeli településeken 85%, nem besorolt településeken 85%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 10 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

16 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

16 db civil szervezet

1. Intézkedés megnevezése:

3. Értéktárak kialakítása és animálása

2. Specifikus cél (ok):

1. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése
2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

Akciócsoportunk illetékességi területén a kulturális-, táji- néprajzi-, történelmi- és vallási értékek nagyszámban fellelhetőek, néprajzi- kulturális örökség gazdagságát a nemzetiségi vegyes összetétel színesíti. Megjelenítésük, ismertségük mozaikszerű képet mutat, turisztikai szempontú hasznosításuk a valós desztinálódás eszköze. A látogatók többsége többnyire csak az olyan frekventált helyszíneket ismeri, mint a siklósi vár vagy a máriagyűdi templom és zarándokhely, a központi településektől távolabb eső térségben lévőket kevésbé vagy egyáltalán nem. A turisztikai szolgáltatók részéről igény mutatkozik az egyes programcsomagok összeállításban olyan megtekinthető, meglátogatható helyszínek iránt, amelyek színesítik a programkínálatot, hozzájárulnak a célközönség bővíthetőségéhez. Elsősorban az ormánsági régióban találhatóak olyan helyszínek (pl. az egyedülálló festett kazettás, református templomok, a Dráva holtágai és horgásztavai), amikben jelentős turisztikai potenciál rejlik, de kihasználtságuk szegényes. A 2007-2013-as ciklusban a vidéki örökség megőrzése és a LEADER jogcím lehetőségeit kihasználva sok előremutató fejlesztés valósult meg ilyen helyszíneken, további forrás biztosítása szükséges a turisztikai szempontból értéket képviselő emlékhelyek, templomok, természeti látnivalók méltó bemutatásához. A fenntarthatóság és látogatottság növelését elősegíti, ha ezen értékek közvetlen környezetében aktív foglalkozások helyszínei is kialakításra kerülnek, amely által a lakosság és látogatók programhoz kötötten több időt tudnak eltölteni a helyszíneken. Ez egyben növeli a helyben élők értékeikhez való kötődését.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés területünk kulturális-, táji- néprajzi-, történelmi- és vallási értékei megőrzését segíti, növelni azok ismertségét, látogatottságát, marketingjét, hozzájárulva ahhoz, hogy turisztikai hasznosításuk révén bevételt generáljanak az üzemeltetőknek. A jövőbeni projektek által az eddig „fehér foltnak” tekinthető tájegységek helyszínei is megnyílhatnak az ide látogatók előtt, szolgáltatásuk színvonala emelkedik, aktív részvétel lehetősége nyílik.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

A település vagy tájegység hagyományaira, jellemző néprajzi- kulturális- kultúrtörténeti- gazdálkodási érték látogatható bemutatását szolgáló helyszín értékmentő felújítása, bemutatásra kerülő és animációt szolgáló eszközállomány beszerzése, a vonatkozó ismeretterjesztő-ismertető leírással együttesen történő megjelenítése, turisztikai útvonalhoz kapcsolása. A fejlesztéssel látogatók fogadására alkalmas helyszín jön létre, melyen a hivatkozott érték bemutatását önálló fejlesztési elem valósítja meg. Támogatható tevékenységek: eszközbeszerzés, építés, tanulmánykészítés és marketing tevékenység. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy elősegíti az illetékességi területen fellelhető, kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetését, felújítását. Kiegészíti a VP 7.4.1 kiírást abban, hogy kifejezetten térségi relevanciával bíró érték megőrzését támogatja, lehetővé teszi a természeti érték helyek megújítását is, kötelezővé teszi az idegenforgalmi célzatú látogatók fogadását

6. Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai, civil szervezetei és bejegyzett egyházai.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkezik
- A támogatást igénylo köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.
- Kötelező ismeretterjesztő leírást tartalmazó tétel megvalósítása, legalább 1 db, a beruházáshoz kapcsolódóan
- Beruházás abban az esetben támogatható, ha az ügyfél az objektum népszerűsítése érdekében marketing költséget és bemutatást segítő eszközt is elszámol
- A település vagy tájegység hagyományaira, jellemző néprajzi- kulturális- kultúrtörténeti- gazdálkodási érték látogatható bemutatását szolgáló helyszínen a hivatkozott érték bemutatását önálló fejlesztési elem valósítsa meg.
- Amennyiben a településen van tájház, tájszoba, úgy ugyanarra az értékcsoporthoz támogatás nem adható
- Nyitva tartás és látogatók fogadásának vállalása egész évben.
- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely célnak

Minősítési szempontok:

- Fenntartási és üzemeltetési terv minősége

- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- A pályázó szervezet által tervezett projekt illeszkedik a HFS-hez
- pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett, részt fog venni a HFS megvalósításával kapcsolatos HACS által szervezett konzultációkon
- Előnyben részesül a turisztikai magterületektől távolabb (legalább 10 km) eső, kevésbé ismert helyszínek felújítását, kialakítását, bemutatását célzó fejlesztés
- Településen működik Értéktár bizottság (I/N)
- A projekt megelőző vidékfejlesztési programban (UMVP) megvalósult fejlesztésre épül
- A beruházás csatlakozik jelölt tematikus útvonalhoz (I/N-befogadó nyilatkozat)
- Közösségi szintér is létrejön (I/N)

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

90 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 95%, fejlesztendő járásbeli településeken 85%, kedvezményezett járásbeli településeken 85%, nem besorolt településeken 85%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

A támogatott helyi támogatási kérelmek száma 5-10 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

6 db önkormányzat, 3 db civil szervezet, 1 db egyház

1. Intézkedés megnevezése:

4. Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása

2. Specifikus cél (ok):

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

A 2007-2013-as időszakban bővülés figyelhető meg a helyi termékek körének vonatkozásában, de még mindig jellemző a megfelelő minőségű helyi termékek alacsony száma. Ugyancsak megfigyelhető a hatékony értékesítéshez szükséges marketing hiánya. Mindemellett a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi kézműves és élelmiszer jellegű termékek iránt növekvő igény mutatkozik, így indokolt további

támogatási források biztosítása az előállítás ösztönzése érdekében. A területi végjegyet és a boltsarkok, piacterek kialakítását megcélzó intézkedéssel összefüggésben jelen intézkedés lehetőséget kíván biztosítani a helyi termék előállításához kapcsolódó marketing jellegű tevékenységek támogatásához is, hogy a termékek piaci lehetőségei bővüljenek, hozzájáruljunk azok széles körben való megismertetéséhez.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A helyi termékek előállításában komoly gazdasági potenciál rejlik, a termelés és értékesítés növelése hozzájárul a helyi gazdaság erősödéséhez, munkahelyteremtésre ösztönöz. A kapcsolódó marketingtevékenység révén az intézkedés elősegíti a helyi lakosság tudatformálását, a rövid ellátási lánc szervezését, a helyben termelt élelmiszerek népszerűsítését, a fogyasztás növekedését. A termelési kapacitás bővítése és a minőségi termékek támogatása által a térség speciális, helyi termékei számára külső piaci lehetőségek is megnyílnak, ami további bevételt generál a termelők (őstermelő, egyéni vállalkozás, mikrovállalkozás) számára.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Támogatás vehető igénybe alaptermék termeléséhez vagy helyi termékek alaptermékéből való előállítására és hozzáadott értéket növelő sajátos terméké történő feldolgozására, vagy helyi kézműves termék előállításához és/vagy helyi termékek piacra jutását szolgáló kereskedelmi-, reklám célokat szolgáló tevékenységekhez. Támogatható tevékenységek a termék előállításához kapcsolódó építési, gép-, eszközbeszerzés, és marketing tevékenységek. Támogatás nyújtható tevékenységét kezdő, vagy meglévő bővítését, átalakítását végző ügyfél számára egyaránt. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás. Nem támogatható borászati tevékenységre irányuló fejlesztés.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Intézkedésünk a VP 4.2.1., és VP 4.2.2 alintézkedések céljait kiegészíti, illeszkedik a GINOP 1.2.2. felhívás céljaihoz is, de a hasonló fejlesztéseket támogató felhívásokban nyertes projektgazdákat jelen intézkedésből kizárjuk, illetve a tevékenységüket melléktevékenységként, nem főállásban végző termelők pályázhatnak Jelen intézkedés kiegészítő jelleget képez az 1., 7., a 8. és 9. számú intézkedésünkkel az alábbi indokok alapján: A helyi termékek megismertetését és értékesítését segítik a kialakítandó boltsarkok, a támogatott rendezvények, az egységes arculatot megcélzó védjegy és a térségi gazdasági hálózatosodás.

6. Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi területen székhellyel, telephellyel vagy lakóhellyel rendelkező mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelők (beleértve az őstermelőt is), mikrovállalkozásai (beleértve az egyéni vállalkozót is), természetes személyek, önálló tevékenységet végző magánszemélyek

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel vagy telephellyel rendelkezik
- Projektgazda vállalja az információs hálózatahoz való csatlakozást, termékeit regisztrálja a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- Projektgazda vállalja legalább egyféle helyi termék előállítását
- Az intézkedés keretében induló és már működő mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő, mikrovállalkozás, nem főállású őstermelő és a tevékenységét megkezdő természetes személy is támogatásban részesülhet

- Már működő mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő vagy mikrovállalkozás akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az a pályázat benyújtását megelőző teljes lezárt gazdasági év árbevételéhez vagy a pályázat benyújtását megelőző 3 teljes lezárt gazdasági év árbevételének átlagához viszonyítva legalább 10 %-os mértékben növekszik, de legalább eléri a nettó 3000 eurót
- Induló mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő, mikrovállalkozás, természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele eléri a nettó 3000 eurót vagy a mezőgazdasági termelő tevékenységből származó üzemmérete eléri a 3000 euro STE értéket
- Természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha az első kifizetési kérelem benyújtásakor őstermelői igazolvánnyal, egyéni vállalkozói igazolvánnyal vagy önálló tevékenységet végző magánszemélyként kézműves engedéllyel rendelkezik, tevékenységét foállásban vagy mellékállásban végzi, a fejlesztéssel érintett tevékenységet az utolsó kifizetési kérelemig a NAV felé bejelenti
- projektgazda együttműködési szándéknyilatkozatban vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente legalább egy alkalommal részt vesz az akciócsoport által szervezett rendezvényen
- Utolsó kifizetési kérelemhez csatolni szükséges a Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság kerületi Hivatala igazolását a kistermelői élelmiszer előállító hely nyilvántartásba vételéről vagy az üzemengedélyt.
- Projekt terv benyújtása

Nem nyújtható támogatás annak az ügyfélnek, aki támogatást nyert az alábbi felhívások valamelyikén:

VP2-6.3.1-16 - Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése

VP2-6.1.1-16 - A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás

GINOP-1.2.2-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása

GINOP-1.2.2-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása

Minősítési szempontok:

- Üzleti terv
- Települési besorolás a 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- HFS elveihez való illeszkedés
- Előnyben részesül a HACS által szervezett akciókban való részvétel
- A fejlesztés révén előállított új helyi termékek száma
- A fejlesztés keretében megvalósított építési beruházás tartalmaz-e megújuló energiát hasznosító elemet
- A Fejlesztés hozzájárul-e a foglalkoztatás bővítéséhez
- Megelőző UMVP projekthez való kapcsolódás

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

222 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 70%, fejlesztendő járásbeli településeken 60%, kedvezményezett járásbeli településeken 60%, nem besorolt településeken 60%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

40 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

20 db mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő, 10 db mikrovállalkozás, 10 db természetes személy

1. Intézkedés megnevezése:**5. Helyi termékek piacra jutásának támogatása****2. Specifikus cél (ok):**

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

A térség nem rendelkezik nagyszámú munkaerőt alkalmazó vállalkozásokkal, amelyek felszívják a munkanélküliséget, ezért helyi erőforrásokra lehet építeni a gazdaságfejlesztést. Az Akcióterület természeti adottsága és termelési kultúrája jó minőségű helyi termékek előállítását teszi lehetővé, melyek nem csak helyi lakosság, hanem a nagyszámú ide látogató turista asztalán is megjelenhetnek. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia több intézkedésével támogatja a helyi termékek előállítását, illetve a HFS is forrásokat biztosít ehhez a célhoz. A támogatott illetve önerőből megvalósított fejlesztésekből olyan árualap jön létre, mely teljesíti a piacra jutási feltételeket, azonban az értékesítési csatornák – különösen a turisztikai magterületen, ahol a legnagyobb a fizetőképes kereslet - szűkösek.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A helyi termékek előállításában komoly gazdasági potenciál rejlik, a termelés és értékesítés növelése hozzájárul a helyi gazdaság erősödéséhez, munkahelyteremtésre ösztönöz. A kapcsolódó piacra juttatási tevékenység elősegíti a marketing arculat kialakulását, a helyi lakosság tudatformálását, a rövid ellátási lánc szervezését, a helyben termelt élelmiszerek népszerűsítését, a fogyasztás növekedését. A helyi termékek elterjedése hozzájárul a helyi értékek megismeréséhez is-

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Támogatás vehető igénybe helyi termékek elkülönített árusítását biztosító bolt-sarkok vagy a helyi termékek árusítására fókuszáló termék boltok kialakítását, önálló bemutató vagy árusító pavilon létrehozását szolgáló építésre, az árusításhoz szükséges tárgyi eszközök beszerzésére. Támogatható a kapcsolódó marketing tevékenység. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a speciális, a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi

kézműves és. élelmiszer jellegű termékek értékesítését megvalósító objektumok támogatásával hozzájárul a Rövid Ellátási Lánc (REL) szervezéséhez, ösztönöz a helyben megtermelt élelmiszerek fogyasztására, termékek vásárlására. A térségben található kistermelőket, kézműveseket ösztönzi a termelési kapacitás bővítésére, ezzel erősíti a helyi gazdaságot, bevételt generál a piaci szereplők számára. A gazdasági jellegű intézkedés segítségével új munkahelyek hozhatóak létre, ami hozzájárul a szegénység csökkentéséhez. Az intézkedés összefügg a helyi termék előállítását támogató HFS intézkedéssel, az ott támogatott árualap piacra jutását segíti elő. Kapcsolódik a rendezvényeket támogató HFS intézkedéshez is, mert a fesztiválokon megjelenhetnek a helyi termék pavilonok.

A lehatárolást a TOP piacra jutást támogató intézkedéseitől az biztosítja, hogy jelen intézkedés speciálisan a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén megtermelt alaptermék-ből előállított feldolgozott, élelmiszer jellegű és kézműves termékek értékesítését megvalósító helyi termék boltokat, boltsarkokat támogatja. Információs Hálózati tagsági kötelezettséget ír elő.

6. Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelők (beleértve az őstermelőt is), mikrovállalkozásai (beleértve az egyéni vállalkozót is), természetes személyek.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A támogatást igénylő köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.
- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkezik
- Az intézkedés keretében induló és már működő mikro- és kisvállalkozás is támogatásban részesülhet.
- Projektgazda vállalja, hogy bolt, boltsarok és egyéb értékesítést szolgáló létesítményben a - termékleltárban szereplő árucikkek fajtája, típusa alapján legalább egyféle helyi terméket árusít.
- Projektgazda vállalja, hogy a fizikai befejezésig csatlakozik az akciócsoport által létrehozott Információs Hálózathoz, a kialakított termékértékesítő objektummal megjelenik a www.vidékunkkincsei.hu weboldalon és fenntartja tagságát az üzemeltetési időszakban.
- Működő pályázati ügyfél akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele a pályázat benyújtását megelőző teljes lezárt gazdasági év árbevételéhez vagy a pályázat benyújtását megelőző 3 teljes lezárt gazdasági év árbevételének átlagához viszonyítva legalább 10 %-os mértékben növekszik, de legalább eléri a nettó 3000 eurót.
- Induló pályázati ügyfél akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele eléri a nettó 3000 eurót vagy a mezőgazdasági termelő tevékenységből származó üzemmérete eléri a 3000 euro STE értéket.
- Természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha az első kifizetési kérelem benyújtásakor őstermelői igazolvánnyal, egyéni vállalkozói igazolvánnyal rendelkezik, tevékenységét főállásban vagy mellékállásban végzi, a fejlesztéssel érintett tevékenységet az utolsó kifizetési kérelemig a NAV felé bejelenti.
- Projekt terv benyújtása.

Minősítési szempontok:

- Előnyben részesül az üzleti terv minősége
- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- A pályázó szervezet által tervezett projekt illeszkedik a HFS-hez

- pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett, részt fog venni a HFS megvalósításával kapcsolatos HACS által szervezett konzultációkon
- A projekt által bevont helyi terméket előállítók száma
- Megújuló energiára épülő beruházási elem van tervezve
- Új munkahely létrehozása, ezen belül hátrányos helyzetű munkavállaló alkalmazása
- Tevékenységét újonnan (12 hónaponál nem régebben) indító projektgazda
- A fejlesztésnek helyet adó település lélekszámának nagysága a legutolsó KSH statisztika szerint

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

40 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 70%, fejlesztendő járásbeli településeken 60%, kedvezményezett járásbeli településeken 60%, nem besorolt településeken 60%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 10 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

A támogatott helyi támogatási kérelmek száma 4-8 db

10/b. Támogatott kedvezményezettek száma:

6 db mikrovállalkozás 2 db természetes személy

1. Intézkedés megnevezése:

6. Térségi üzleti típusú együttműködések

2. Specifikus cél (ok):

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

Akciócsoportunk illetékességi területén a gazdasági termelő folyamatok egyedi üzemi tevékenységekben minimális feldolgozással történnek inhomogén területi eloszlásban, alacsony integrációs szinten. A gazdálkodók fejlesztési motiváltsága alacsony, nincsenek piacvezérelt vagy önkéntes tudatos szerveződések. Az agráriumban jellemző a trendekhez igazodó alapanyag tömegtermelés, a könnyűiparban az eseti megrendelésre termelés. E hatások alapján alacsony a térség mezőgazdasági és ipari foglalkoztatottsága. E mellett a jó pozíciót jelentő idegenforgalom kapacitás kihasználtsága 30-50% közötti, melynek növeléséhez belső tartalékot jelent a valós desztinációvá szerveződés. A helyi gazdaságban főként két területen releváns: idegenforgalmi magterületeken kívüli szolgáltatók és szolgáltatásban vonható helyszínek integrálása a magterülethez; másrészt a vendéglátásban működő étkeztetési vállalkozások beszerzési-ellátási

együttműködése helyi beszállítókkal. A helyi gazdaságban a piacszerzéshez és a tartós piaci stabilitáshoz és a tervezhetőséghez a vállalkozások beszerzési-ellátási együttműködése szükséges, ennek eszköze a piacvezérelt irányított szerveződések létrejötte, rajtuk keresztül a periférius települések értékesítési aktivitást kapnak.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés a területünk periférius részein működő gazdasági szereplőket bevonja a térség hasznosítási rendszerébe, belső termelő-felhasználó üzleti együttműködéssé fejleszti. Hozzájárul a periférius településeken megtermelt áruk értékesítésének növekedéséhez, és a valós desztinálódás folyamatához. A vendégellátás tervezhető volumene erejéig piaci részesedést szerez helyi termelők részére, melynek eleme a beszállítói garanciák biztosítása is. E mellett az alapanyagok piaci pozicionálása megtörténik, melyre feldolgozó kapacitásfejlesztés épülhet.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Támogatásra kerülhetnek a szerződött partnerek közös céljait szolgáló, partnereket kedvezményező kisértékű infrastrukturális és arculati elemek (irányító rendszer, táblák, kártyarendszer); telephely és üzemi fejlesztés (logisztikai központ, elsődleges és másodlagos feldolgozó, tárolótér, karbantartó funkció); eszköz és gépfejlesztés; termék- és/vagy szolgáltatás megjelenés (tábla- és jelölésrendszer, marketing elemek, applikáció). Rendezvény tartása. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás. Annex I. listán szereplő termék előállítás és elsődleges feldolgozása.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Kiegészítő jellege a VP, TOP és GINOP fejlesztéseihez a közvetlen helyi gazdasági érdeket megtestesítő, a partnerek közti együttműködésen alapuló tervezési-, termelési- és marketing koordináció megvalósulása. Az intézkedés lehetőséget nyújt az eltérő szervezeti formájú és gazdasági profilú partnerek egymást erősítő tevékenységére.

Az intézkedés a TOP 6. prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy elősegíti az illetékességi terület periférius részein az idegenforgalomhoz és a vendéglátás beszállítói rendszeréhez kapcsolódás révén a jövedelemszerzést, kiterjeszti az idegenforgalmi ágazat hatását e területekre, hozzájárul a helyi értékek hasznosítása révén azok megőrzéséhez. Illeszkedik a REL tematikus alintézkedéshez azáltal, hogy a térségen belüli gazdasági együttműködések alapulóan rövidítse a partnerek közti közvetítői láncot. Lehatárolása a TOP 1.1.3-tól, hogy körzetközponton kívüli településeken is teszi lehetővé a fejlesztést és nem vehet részt önkormányzat a fejlesztésben, engedi az élelmiszerek feldolgozását, a VP 4.2-től eltérően a fő pályázó lehet induló vállalkozás is.

Nem nyújtható támogatás annak az ügyfélnek, aki támogatást nyert az alábbi felhívások valamelyikén:

- VP2-6.3.1-16 - Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése
- VP2-6.1.1-16 - A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás
- GINOP-1.2.2-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása
- GINOP-1.2.2-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása

6. Jogosultak köre:

Egyéni cég, őstermelő, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, betéti társaság, szociális szövetkezet, egyéni vállalkozó, adószámmal rendelkező magánszemély, egyéb egyesület, egyéb önálló vállalkozó, egyéb alapítvány, kamara, nonprofit korlátolt felelősségű társaság.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a fejlesztés HACS területen történik
- Legalább 5, a térségben székhellyel vagy telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkező, független partner konzorciumi szerződésben foglalt együttműködése
- Projektterv benyújtása
- Működő pályázati ügyfél akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele a pályázat benyújtását megelőző teljes lezárt gazdasági év árbevételéhez vagy a pályázat benyújtását megelőző 3 teljes lezárt gazdasági év árbevételének átlagához viszonyítva legalább 10 %-os mértékben növekszik, de legalább eléri a nettó 3000 eurót
- Induló pályázati ügyfél akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele eléri a nettó 3000 eurót vagy a mezőgazdasági termelői tevékenységből származó üzemmérete eléri a 3000 euro STE értéket
- Projektgazda vállalja az információs hálózathoz való csatlakozást, termékeit regisztrálja a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- Egy támogatást igénylő konzorcium vezetőként egy értékelési szakaszban egy támogatási kérelmet nyújthat be.

Minősítési szempontok:

- üzleti terv minősége
- partnerek járási elhelyezkedése
- HFS elveihez való illeszkedés
- Előnyben részesül a HACS által szervezett akciókban való részvétel
- Előnyben részesül az új szolgáltatás létrehozása
- Hoz-e létre új munkahelyet
- 2007-2013-as időszakban UMVP-ből megvalósult fejlesztéshez kapcsolódik
- Van-e innováció a fejlesztésben (I/N)
- Megújuló energiával kapcsolatos fejlesztési elemet tartalmaz-e (I/N)

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

50 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 70%, fejlesztendő járásbeli településeken 60%, kedvezményezett járásbeli településeken 60%, nem besorolt településeken 60%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

A támogatott helyi támogatásio kérelmek száma 3-5 db

10/b. Támogatott kedvezményezettek száma:

2 db civil szervezet -3 db mikrovállalkozás

1. Intézkedés megnevezése:

7. Bemutató gazdaság létrehozása, fejlesztése

2. Specifikus cél (ok):

1 Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

A sokszínű örökségünk részeként nagyszámban találhatóak a tradicionális népi, paraszti építészeti megtestesítő objektumok, melyek gyakran kapcsolhatók mezőgazdasági vagy iparos tevékenységekhez, összességükben alkalmasak a hajdanvolt életformák megismertetésére. A térség etnikai sokszínűségéből következően ezek az építészeti emlékek rendkívül változatos képet mutatnak, a magyar parasztságra jellemző építkezési módok mellett jelen vannak a sváb, horvát, szerb, roma nemzetiségek sajátos architektúrái is. A főként gazdasági funkciót betöltő épületek tradicionális termelési ismeretekkel együttesen komplex megőrzése és kapcsolása a modern gazdasági tevékenységekkel segíti az értékek megmentését és üzleti hasznosulását. Szükséges az épületek értékmentése mellett a gazdasági tradíciók és előállítási módok megőrzése, egykori gazdálkodási helyszínek revitalizálása, új hasznosítási formákkal ötvöztetése. Az életformát is bemutató aktív gazdasági tevékenység az értékmentés mellett egyúttal turisztikai látványosság is, aktív látogató és vendégfogadó célpont és foglalkoztatási lehetőség jön létre. Hagyományaink megtartása szükséges a belső kötődésünk erősítéséhez.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés kötelezően előírja legalább egyféle helyi termék előállítását az érintett gazdaságon belül, ezzel növekszik a helyi termékkör. A tradicionális építészeti emlékek felújításával az intézkedés hozzájárul a térségi tradíciók, értékek megőrzéséhez. Ösztönzőleg hat a fenntartható tájhasználat alkalmazására, népszerűsíti a hagyományos termelési és gazdálkodási módokat.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja legalább egyféle helyi termékhez kapcsolódóan az akciócsoport területén korábban ismert, alkalmazott, más vidékektől elkülönítésre is alkalmas mezőgazdasági termelési vagy kézműves-kisiparos mesterség és életforma bemutatását szolgáló épületrészek hagyományőrző felújítását, a tradicionális eszközállomány gyűjteményes bemutatását, a választott termék előállításához szükséges modern eszközállományt, valamint a bemutatáshoz szükséges látogatókat szolgáló építmények kialakítását. Támogatható a bemutató gazdaság területén belül szálláshely kialakítása. Támogatható az építés, gép- és eszközbeszerzés, marketing tevékenység. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás. Nem támogatható borászati tevékenységre irányuló fejlesztés.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a speciális, a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi termékek előállításával és piacra juttatásával hozzájárul a REL tematikus alprogram céljaihoz, egyben

ösztönöz a helyi termékek fogyasztására. VP 4.1 (állattartó telepek korszerűsítése) intézkedéstől eltér abban, hogy induló tevékenységként és nem főállású tevékenységként is igényelhető, továbbá kézműves- és szállás-tevékenységek is engedettek. További lehatároló tényező, hogy kizárólag az illetékességi területen fellelhető építészeti tradíciókhoz, termelési és gazdálkodási módokhoz kapcsolódó fejlesztés támogatható, illetve a 4 napraforgós minősítésnél alacsonyabb kategóriás szálláshely hozható létre.

Új funkcióként biztosítani kell az érdeklődők fogadását, mely az 5, 6, 15 intézkedések résztvevői számára oktatási jelleggel is történhet.

6. Jogosultak köre:

Egyéni cég, őstermelő, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, egyéb szövetkezet, szociális szövetkezet, betéti társaság, egyéni vállalkozó, egyéb önálló vállalkozó, adószámmal rendelkező magánszemély, adószámmal nem rendelkező magánszemély.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Az intézkedés keretében induló és már működő mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő, mikrovállalkozás, nem főállású őstermelő és a tevékenységét megkezdő természetes személy is támogatásban részesülhet
- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel telephellyel . vagy fiókteleppel rendelkezik
- Projektgazda vállalja az információs hálózatahoz való csatlakozást, termékeit regisztrálja a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- Legalább egyféle új helyi termék előállítás vagy új szolgáltatás végzése
- Természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha az első kifizetési kérelem benyújtásakor őstermelői igazolvánnyal, egyéni vállalkozói igazolvánnyal vagy önálló tevékenységet végző magánszemélyként kézműves engedéllyel rendelkezik és tevékenységét főállásban vagy mellékállásban végzi, a fejlesztéssel érintett tevékenységet az utolsó kifizetési kérelemig a NAV felé bejelenti. Szálláshelyre irányuló fejlesztés esetén a tevékenység folytatható önálló tevékenységet végző magánszemélyként is.
- Induló mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő, mikrovállalkozás, természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele eléri a nettó 3000 eurót vagy a mezőgazdasági termelő tevékenységből származó üzemmérete eléri a 3000 euro STE értéket
- Már működő mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő vagy mikrovállalkozás akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele a pályázat benyújtását megelőző teljes lezárt gazdasági év árbevételehez vagy a pályázat benyújtását megelőző 3 teljes lezárt gazdasági év árbevételeinek átlagához viszonyítva legalább eléri a nettó 3000 eurót
- Új funkció létrehozása minimálisan látogatók fogadása révén
- Projekt terv benyújtása

Nem nyújtható támogatás annak az ügyfélnek, aki támogatást nyert az alábbi felhívások valamelyikén:

VP2-6.3.1-16 - Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése

VP2-6.1.1-16 - A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás

VP6-6.4.1.16 - Nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása

GINOP-1.2.2-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása

GINOP-1.2.2-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása

Minősítési szempontok:

- Üzleti terv
- Települési besorolás a 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- HFS elveihez való illeszkedés
- Előnyben részesül a HACS által szervezett akciókban való részvétel
- Létrehozott helyi termékek és szolgáltatások száma
- Megújuló energiával kapcsolatos fejlesztési elemet tartalmaz-e (I/N)
- Hoz-e létre új munkahelyet (I/N)
- Képzéshez kapcsolódás (előszerződés oktatási- vagy képzőhellyel)
- Látogathatóság mértéke (vállalt-"nyitva tartás")
- A projekt komplexitása

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

40 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 70%, fejlesztendő járásbeli településeken 60%, kedvezményezett járásbeli településeken 60%, nem besorolt településeken 60%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

3 – 4 db

10/b. Támogatott kedvezményezettek száma:

2 db mikrovállalkozás, 2 db természetes személy

1. Intézkedés megnevezése:

8. Megújuló energiahordozók előállításának és piaci értékesítésének támogatása

2. Specifikus cél (ok):

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

Az intézkedés hozzájárul a növényi eredetű biomasszától eltérő helyi természeti erőforrások felhasználására irányuló megújuló energia előállítás és hasznosítás üzemi fejlesztéséhez. A helyi termékek és megújuló energiaformák választékának és mennyiségének, piacra jutásának segítéséhez, termelés-szervezést, előállítást segítő hálózatok kialakításához, gazdálkodási és életforma tradíciókhoz való kötődés erősítéséhez. A megújuló energiaforrások növelésére Dél-Baranya a számottevő környezetvédelmi és klímavédelmi hasznok mellett, mint a gazdasági fejlődés egyik kitörési pontjára is tekint.

Az Intézkedés a Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program 5. számú prioritásához / Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása/ kapcsolódik. Ezen belül az 1. Intézkedés releváns. Hálózatra termelő, nem épülethez kötött megújuló energiaforrás alapú zöldáram-termelés elősegítése. Az intézkedés által elvárt eredmény a megújuló energiaforrások termelésének növelése és a nagyobb mértékű hálózatra történő integrálásuk megteremtése. A megújuló energiaforrások fokozott alkalmazásának köszönhetően csökken az ország szén-dioxid kibocsátása, energiaimport-függősége és a környezetterhelése, mérséklődnek a felhasználók energiaköltségei, valamint bővül a vidéki foglalkoztatás.

Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns.

1. Intézkedés megnevezése:

9. A szegénységgel sújtott közösségek motiválása

2. Specifikus cél (ok):

1. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése
3. A hátrányos helyzetű célcsoportok helyzetének javítása

3. Indoklás, alátámasztás:

A térségben növekszik a települési szintű társadalmi-gazdasági különbség, szoros összefüggést mutatva a helyben elérhető munkalehetőségek és a munkanélküliséggel nagyobb mértékben, érintett főként növekvő cigány népességi arányú kistélepléseken. A többgenerációs munkanélküliség eredményeképp települési szegregáció és növekvő mikro térségi periféria-képződés zajlik. A szegénységben élők, nagyrészt cigány fiatalok szocializációja a halmozottan hátrányos társadalmi és anyagi helyzet miatt mélyülő hátránnyal történik, a társadalmi szokványok befogadásához szükséges látásmód hiányosan alakul ki. Növekszik a korai iskolaelhagyás és alulképzettség; korai szülések szaporodása. A káros és növekvő társadalmi leszakadás csökkentése, a társadalmi integritás képessége megőrzése érdekében a szocializációs képességek fejlesztése szükséges. Az érintettek körében ismert, velük bizalmi kapcsolatban lévő családsegítő szolgálatok bevonásával fenntartott program révén mélyszegénységben élő családok gyermekei külső segítség nyújtásával megszerzik a kor elvárásainak megfelelő szocializációs alapismereteket. Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns. Az intézkedés finanszírozásának forrása: EFOP 1.7.

1. Intézkedés megnevezése:

10. Rászorulóknak életkörülményeinek javítása

2. Specifikus cél (ok):

1. A hátrányos helyzetű célcsoportok helyzetének javítása

3. Indoklás, alátámasztás:

Az akcióterület lakónépességének 40%-a él 4 városi rangú településen. A periférikus települések központoktól való távolságának növekedésével arányosan romlik a népesség általános gazdasági helyzete. A családsegítő szolgálatok és a katasztrófavédelem információi szerint a lakosság gazdasági helyzete nem homogén, a jól prosperáló településeken is jelen van a szegénység. A szociális intézmények és a hatóság látókörébe került családok lakáskörülményei általában rosszak, a családok jövedelmi viszonyai nem teszik lehetővé az általában szükséges karbantartási munkákat sem. A romló műszaki állapot kihat az általános utcaképre, nő a települési szegregálódás veszélye. A lakók közvetlen bevonása nem lehetséges, szükséges a társadalmi szolidaritás növelésével a közvetett, működő önkéntes közösségi tevékenységhez csatlakoztatásuk a társadalmi kihatású problémáik megoldásához. E körben jellemzőek a régi építésű lakóházak, melyekhez még régebbi gazdasági épületek tartoznak. Sok esetben általánosan alkalmazott építőanyag a vályog, e családok esetében elfogadható a rossz műszaki állapot feljavítása a kritikus építészeti elemek szakszerű javításával.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A térség szegényedő népessége életkörülményei javításához a jövedelmi viszonyaik nem elégségesek. Az intézkedés az elvárható öngondoskodás keretében, közösségi együttműködés alkalmazásával nyújt támogatást. Az intézkedés megvalósításában csoport alakul ki, mely a támogatással megvalósuló képzés keretében a vályog építőanyagok felhasználásához kap ismereteket. Az így létrejött segítő csoport közreműködésével és szociális szolgálati mentorálással a segítséget kérők saját öngondoskodásuk keretében elvárható javító munkákat saját ingatlanukon elvégzik. Az intézkedés hatására a térség több településén reprezentatív módon elindulnak a leromlott lakások és gazdasági épületek állapotjavításai, ezzel jó gyakorlatok jönnek létre. A támogatott civil szervezet, a családsegítő szolgálat és a hátrányos helyzetű családok közti közösségi kapcsolatok erősödnek, az intézkedés révén ágazatok közti partnerség jön létre.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Meglévő, vályog építőanyag és technológia ismeret tananyagának adaptációja, erre alapuló önkéntes munkát vállaló csoport képzése, segítő munkavégzéshez szükséges eszközállomány beszerzése annak érdekében, hogy a saját munkát és költségeket vállaló partner munkáját segíteni tudja. Támogatható tevékenységek: gép- és eszközbeszerzés, képzéshez kapcsolódó költségek, tanulmány készítése, rendezvény tartása, projek-előkészítés és megvalósításhoz kapcsolódó tevékenységek. Támogatható továbbá a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

EFOP 1.3.1 (cselekvő közösségek) együttműködési projekt, mentorálás és közösségépítési tevékenységeket támogat. Az intézkedés önkéntesek szakmai felkészítését és a szükséges technikai eszközállomány létrehozását és térítéses közösségi használatát támogatja.

6. Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület nonprofit szervezetei.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel vagy telephellyel rendelkezik
- Legalább 3 település együttműködése
- 40 órás OKJ-n kívüli képzés lebonyolítása
- településenként legalább 1-1 fő önkéntes bevonása
- Projekt terv benyújtás

Minősítési szempontok:

- Együttműködésben résztvevő települések száma
- Résztvevő települések 105/2015 Korm. r szerinti besorolása
- HFS elveihez való illeszkedés
- Előnyben részesül a HACS által szervezett akciókban való részvétel
- Az együttműködéssel lefedett települések összes népességében a cigány nemzetiség aránya
- Bevont önkéntesek szám
- Képzési programba bevont cigány nemzetiségűek aránya

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

10 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm. rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 95%, fejlesztendő járásbeli településeken 85%, kedvezményezett járásbeli településeken 85%, nem besorolt településeken 85%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 3 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

3 – 5 db

10/b. Támogatott kedvezményezettek száma:

3 - 5 db civil szervezet

1. Intézkedés megnevezése:

11. helyi gazdaságot kiegészítő szolgáltatások kapcsolódó támogatása

2. Specifikus cél (ok):

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

A térségben az idegenforgalmi ágazat nyújtja a kitörés lehetőségét, az itt felhalmozott kapacitások ehhez megfelelő alapot nyújtanak. Az ágazat teljesítőképessége a vendégéjszakák száma alapján 30% körüli, az idegenforgalmi potenciál növelésével az ágazat teljesítménye térségi szinten nem fokozható, a meglévő vendégek itt tartózkodási idejét, visszatérő hajlandóságát és magasabb költségét kell elérni. Ehhez szükséges bővülnie a turisztikai magterületen kívüli, vendégek kiszolgálásához kapcsolódó feltételrendszer teljesítőképességének is. Ez a vendégek fogadását biztosító magterületekről elérhető szolgáltatói helyszínek kínálatának bővülésével, változatosabbá válásával, a vendégközpontokba bejuttatható, környékben előállított fogyasztási és élvezeti cikkek kínálatának bővítésével érhető el. Egyrészt növelni szükséges a vendégek költségét realizálni képes termékek és szolgáltatások körét, a meglévők minőségét, másrészt az ellátásba bevonható helyi partnerek számát.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés során létrejövő fejlesztésekkel meglévő szolgáltatások színvonala emelkedik, új tevékenységek létrehozásával új szolgáltatási formák jönnek létre. Az intézkedés nem specifikálódik kifejezetten helyi értékek hasznosításához, de prémium jellegű szolgáltatási bővüléssel a térség turisztikai brandjéhez is hozzájárulunk. Összességében a vendégek helyben költési lehetősége, a lakossági ellátás és az ágazati össztermékben a helyi gazdaság részesedése növekszik.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Telephelyi fejlesztések működő szolgáltatási tevékenység modernizálására, új szolgáltatások létrehozására a vendéglátási, szabadidős- egészségturisztikai- szépségápolási, alacsony kategóriás szálláshelyszolgáltatási, kiskereskedelmi, utazásszervezési- személyszállítási, programszervezési- előadóművészeti, kiadvány és média szolgáltatási, takarítási- zöldfelület kezelési, elektronikai- háztartási és kisgépjavítási tevékenységekhez kapcsolódóan. Támogatható tevékenységek: építés, gép—és eszközbeszerzés, marketing tevékenység. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a gazdaságilag elmaradott térségben helyi kisvállalkozások bővülését segíti. Az intézkedés eltér a VP- 6.3 (kisüzem) VP-4.1 (kertészet) kiírásától annyiban, hogy kezdő és a tevékenységet nem főállásúként végző ügyfél is jogosult, 3000 eume alatti méretű gazdaság is igényelheti; alaptermék és annex-I termék előállítására csak abban esetben adható támogatás, ha az társul a fejlesztést szolgáltató jellegű értékesítési tevékenységgel. GINOP-1.2.2 től eltérően természetes személy vagy induló vállalkozás is igényelheti, mezőgazdasági tevékenységet végző is igényelheti

Nem nyújtható támogatás annak az ügyfélnek, aki támogatást nyert az alábbi felhívások valamelyikén:

[GINOP-1.2.1-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásainak bővítése](#)

[GINOP 1.2.1-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásainak bővítése](#)

[GINOP-1.2.2-15 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása](#)

[GINOP-1.2.2-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása](#)

[GINOP-1.2.3-8.3.4-16 Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása kombinált hiteltermék keretében](#)

[GINOP 1.2.5-15 Logisztikai szolgáltató központok fejlesztéseinek támogatása](#)

[GINOP-2.1.7-15 – Prototípus, termék-, technológia- és szolgáltatásfejlesztés](#)

[GINOP-5.2.3-16 Fiatalok vállalkozóvá válása - Vállalkozás indítási költségeinek támogatása-](#)

[VP6-6.4.1-16 Nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása](#)

6. Jogosultak köre:

Adószámmal nem rendelkező magánszemély, őstermelő, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, egyéb szervezet, betéti társaság, egyéni vállalkozó, egyéni cég, egyéb önálló vállalkozó, adószámmal rendelkező magánszemély, sportegyesület, polgárőr egyesület, nemzetiségi egyesület, egyéb egyesület, egyéb alapítvány, szociális szervezet.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén lakóhellyel, székhellyel vagy telephellyel rendelkezik

- Leader információs hálózati tagság vállalása
- Meghatározott tevékenységek támogathatók
- Projekt terv benyújtása
- Már működő mikro-vállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő vagy mikrovállalkozás akkor részesülhet támogatásban, ha vállalja, hogy az üzemeltetési kötelezettség végére az árbevétele a pályázat benyújtását megelőző teljes lezárt gazdasági év árbevételéhez vagy a pályázat benyújtását megelőző 3 teljes lezárt gazdasági év árbevételének átlagához viszonyítva legalább 10 %-os mértékben növekszik, de legalább eléri a nettó 3000 eurót.
- Természetes személy akkor részesülhet támogatásban, ha az első kifizetési kérelem benyújtásakor ostermelői igazolvánnyal, egyéni vállalkozói igazolvánnyal vagy önálló tevékenységet végző magánszemélyként kézműves engedéllyel rendelkezik, tevékenységét foállásban vagy mellékállásban végzi, a fejlesztéssel érintett tevékenységet az utolsó kifizetési kérelemig a NAV felé bejelenti. Szálláshelyre irányuló fejlesztés esetén a tevékenység folytatható önálló tevékenységet végző magánszemélyként is.
- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely tevékenységnek, célnak.

Minősítési szempontok:

- Üzleti terv minősége
- Előnyben részesül a területi különbségek csökkentéséhez való hozzájárulás, települési besorolás a 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- HFS elveihez való illeszkedés
- Előnyben részesül a HACCS által szervezett akciókban való részvétel
- Létrehozott új munkahelyek száma
- Ráépülő fejlesztésnek minősül-e, UMVP programot vizsgálva
- Van-e innováció a fejlesztésben (I/N)
- Energiahatékonysági vagy megújuló energiához kapcsolódó fejlesztési elemet tartalmaz-e (I/N)
- Előnyben részesül az új szolgáltatás létrehozása

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

100 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 70%, fejlesztendő járásbeli településeken 60%, kedvezményezett járásbeli településeken 60%, nem besorolt településeken 60%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 10 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017.II félév – 2020. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

A támogatott helyi támogatási kérelmek száma 10-20 db

10/b. Támogatott kedvezményezettek száma:

10 db mikrovállalkozás, 9 db természetes személy, 1 db civil szervezet

62

1. Intézkedés megnevezése:

12. Horvát – magyar határon átnyúló együttműködések erősítése

2. Specifikus cél (ok):

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

5. Regionális és határon átnyúló együttműködések kiépítése

3. Indoklás, alátámasztás:

Horvátország a LEADER program megvalósítását később kezdhette el, a kezdeti stádiumban lévő tervezésből adódóan a horvát partnereknek szükségük van a magyar gyakorlati tapasztalatokra. A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete HACS a területileg legközelebb található „Baranja LAG”-al (LAG – Local Action Group) együttműködést tervez kiépíteni. A tapasztalatcserén túl fontos a partnerek vidékfejlesztési stratégiáinak összehangolása a szinergiák feltárása érdekében. A területi egymásmelletti lehetőség a fejlesztési elképzelések egymásra építésére. Projektszintű együttműködés realizálódhat mind térségi turisztikai, mind pedig kulturális-hagyományőrző területen. A jövőbeni együttműködést folytatva a cél, hogy a két akciócsoport - a két szomszédos régió - mintaprojektjei, helyi értékei, termékei és szolgáltatásai együttesen érvényesüljenek a határ mindkét oldalán.

Támogatandóak a helyi vagy regionális szinten kezdeményezett projektek. Ezen projektek célja a tapasztalatcsere, mely során meghatározzák az egyes kiemelt témákban bevált gyakorlatokat és a megvalósításukhoz új eszközöket és megközelítéseket alakítanak ki. Ebben a kategóriában a projektek megvalósulhatnak az Interreg IIIC-ben megismert „egyedi projekt”, „hálózat” és „regionális keretművelet” jelleggel.

Az intézkedés az Interregionális Együttműködési Programból (INTERREG IVC) finanszírozható, mely célja, hogy növelje a regionális fejlesztési politikák hatékonyságát, és, hogy a régióközi együttműködésen keresztül hozzájáruljon az innováció, a tudás alapú gazdaság, a környezetvédelem és kockázat-megelőzés területén Európa gazdasági modernizációjához és növekvő versenyképességéhez.

Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns.

1. Intézkedés megnevezése:

13. Térségek közötti LEADER együttműködések támogatása

2. Specifikus cél (ok):

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

5. Regionális és határon átnyúló együttműködések kiépítése

3. Indoklás, alátámasztás:

A szomszédos vidékfejlesztési közösségek területén, közös adottságokra épülve, párhuzamosan zajlanak olyan helyi termékeket, szolgáltatásokat szervező, menedzselő tevékenységek, melyek

összehangolása minden résztvevőnek pozitív hozadékot jelentene. Kapcsolható, térségeken átívelő célterületek lehetnek

- a turisztikai útvonalakban (kerékpáros, lovas, zarándok, túra) való egységes megjelenés és részvétel,
- a turisztikai magterületeken a helyi termékek, szolgáltatások piacra vitele segítése, ismeretbővítés, szakmai hálózatosodás segítése
- a centrum – periféria közötti életminőség csökkentése a helyi jövedelemszerzési lehetőségek bővítésével.

Az intézkedés célja a fenti közvetlen együttműködési lehetőségek partner térségekkel való kibővítésének előmozdítása, az érintettek számára hasznos gazdálkodási, szervezési vagy egyéb együttműködési modellek megismerése, meghonosítása és elterjesztése. Az összehangolt térségek közötti folyamatok egyrészt javítják a beavatkozások hatékonyságát, másrészt léptékükönél fogva hozzájárulnak az érdekérvényesítő képesség erősítéséhez. Például a magas minőséget képviselő helyi termékek közösségi fogyasztásban való nagyobb részesedéséhez szükség van egy kritikus tömeg eléréséhez, továbbá elengedhetetlen a folyamatos ellátás biztosítása. A térségek közötti együttműködéssel új megoldások ösztönzését érhetjük el a vidéki térségek problémái és fejlesztési lehetőségei összefüggésében. Az intézkedés hozzájárul a helyi szereplők térségen kívüli kapcsolatrendszerének és a tudásmegosztásban megszerezhető kompetenciáinak fejlesztéséhez. Új, innovatív tudásanyag jelenik meg az együttműködésben résztvevő vidéki térségekben. Az intézkedés olyan együttműködések támogat, melyek nem csak elvi, hanem gyakorlati tevékenységek megvalósításával járulnak hozzá a közösen megfogalmazott területi célok megvalósulásához és fenntartható, valamint mérhető kimeneti indikátorokat produkálnak. A projektek eredményeiből minden résztvevő partnernek részesülnie kell.

Az intézkedés a Vidékfejlesztési Program 19.3 alintézkedése - a helyi akciócsoporthoz együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása – keretéből támogatható.

Az intézkedés nem HFS forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns.

1. Intézkedés megnevezése:

14. Helyi termékek és szolgáltatások számára védjegy kialakítása

2. Specifikus cél (ok):

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás:

A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete LEADER HACS illetékességi területén fellelhető helyi termékeket előállító személyek és szervezetek szerveződése alacsony színvonalon áll, termékeik értékesítését nehezíti a szükséges marketing arculat, az egyes produktumokhoz kapcsolódó, eredetvédett minőséget biztosító feltételrendszer hiánya. Az egységes marketing arculatot és minőségi feltételrendszert megtestesítő területi védjegy kialakítására igény mutatkozik, ugyanakkor annak megvalósítására az érintett térségi partnerek által még nem került sor. A turisztikai magterület térségi brand kialakítására törekszik.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A területi védjegy által lefedett termékkör garancia a minőségi produktumokra, amely az értékesítési csatornákat, lehetőségeket is szélesíteni fogja, ezáltal hozzájárul a helyi gazdaságfejlesztéshez, munkahelyteremtéshez és megtartáshoz. Az egységes arculati forma segíti a térség termékeinek népszerűsítését, amely a nagyobb volumenű előállítással vegyítve a külső, térségen kívüli piacok felé is nyitást eredményezhet. A védjegy a lakosság számára is könnyen azonosíthatóvá teszi a helyi értékeket megtestesítő termékeket.

4. A támogatható tevékenység területének meghatározása:

Az intézkedés az akciócsoport területén elérhető helyi termékek és szolgáltatások vonatkozó helyi védjegy rendszer kidolgozását kívánja támogatni. Támogatás igényelhető a térség egésze vagy jelentős területi kiterjedésére érvényes behatárolt terület helyi, kézműves termékei és szolgáltatásai piaci értékesítési lehetőségeit segítő - piaci vetélytársaktól a térségre jellemző megkülönböztetést biztosító - védjegy kialakításához szükséges megalapozó tanulmány készítéséhez. Az ebben megfogalmazott sajátosságok objektív meghatározását szolgáló kritériumrendszer és ezt alkalmazó vizsgálati eljárás és értékelési szempontrendszer kidolgozásához (minősítő rendszer eljárásrendi dokumentuma elkészítése), a védjegy jogi levédetéséhez, működtetéséhez, a nyilvánosságot biztosító marketing költségekhez. Támogatható továbbá a projekt-előkészítés, valamint a projekt megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenység, szolgáltatás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy az egységes arculatú minőségi termékek támogatásával segíti az élelmiszerlánc vagy rövid ellátási lánc (REL) szervezését, ösztönzi az együttműködések, piaci kapcsolatok bővítését és a helyi termékek, szolgáltatások iránt megnövekvő kereslet révén munkahelyek teremtésére is ösztönöz. A védjegy elsősorban kistermelők, kézművesek produktumaihoz kapcsolódik, így kiegészíti a hasonló jellegű, nagyüzemi előállítású termékek támogatását elérni kívánó projekteket. A lehatárolás más intézkedésektől biztosított, mivel a védjegy kizárólag az akciócsoport illetékességi területein elérhető termékekre, szolgáltatásokra vonatkozik. „Leader szerű elemként” további lehatároló tényező a kötelezően előírt Információs Hálózati tagság. Az intézkedés erősíti a helyi termékek előállítását, valamint a piacra juttatását támogató HFS intézkedések hatását az eredetvédelem megerősítésével.

6. Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a civil szervezetek.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

A kialakításra kerülő minősítési rendszernek tükröznie kell a térség természeti adottságait és hagyományait, amelynek kidolgozásához, a megfelelő információk begyűjtéséhez az akciócsoport is segítséget nyújt. Biztosítani kell a területi védjeggyel megtámogatott helyi termékek és szolgáltatások promotálását. A védjegyet létrehozó projektgazda a fizikai megvalósítást követően együttműködik az akciócsoporttal azáltal, hogy elősegíti a védjeggyel ellátott termékeket előállítók csatlakozását az egyesületünk által megszervezett Információs Hálózathoz. A termékek és szolgáltatások elérhetővé válnak az akciócsoport által üzemeltetett, külön a helyi termékek, szolgáltatások számára létrehozott honlapon (www.videkunkkincsei.hu), megkönnyítve azok értékesítését, népszerűsítését. Együttműködik az akciócsoporttal annak érdekében, hogy a helyi termelők, szolgáltatók produktumaikkal megjelenjenek a térségben megszervezésre kerülő rendezvényeken, turisztikai fesztiválokon.

További alapjogosultsági kritériumok

- Pályázó ügyfél a HACS illetékességi területén székhellyel, telephellyel vagy fiókteleppel rendelkezik
- A támogatást igénylo köteles évenkénti adatszolgáltatást nyújtani az illetékes LEADER HACS monitoring feltételeinek megfelelően.
- Projektgazda vállalja, hogy a fizikai befejezésig csatlakozik az akciócsoport által létrehozott Információs Hálózathoz és fenntartja tagságát az üzemeltetési időszakban.
- A kidolgozásra kerülő minősítési rendszer a vonatkozó jogszabályoknak megfelel és figyelembe veszi a térség adottságait, termelési hagyományait.
- Elvárás a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényben foglaltaknak megfelelés, valamint a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által minősített védjegy oltalom megszerzése legalább 1 áruosztályra, melyet a HACS működési területén kell működtetni.
- Biztosítani kell a területi védjeggyel megtámogatott helyi termékek és szolgáltatások promotálását.

- Projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban működteti a védjegy nyilvántartási rendszerét, legalább évente egy alkalommal a védjegyjogosultak jogosultságát ellenőrzi, évente legalább egy alkalommal új nyilvántartásba vételi lehetőséget biztosít. A védjegy rendszer fizikai befejezését követő évben gyakorlati alkalmazását megkezdi
- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely célnak

Minősítési szempontok:

- Előnyben részesül a fenntartási és üzemeltetési terv minősége
- A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (VI.23.) Korm. rendelet alapján
- A pályázó szervezet által tervezett projekt illeszkedik a HFS-hez
- pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett, részt fog venni a HFS megvalósításával kapcsolatos HACS által szervezett konzultációkon
- Előnyben részesül az intézkedés szempontjából releváns gyakorlati tapasztalattal rendelkező, a térség adottságait ismerő, vidékfejlesztési referenciát felmutató projektgazda.
- Előnyben részesülnek a fenntarthatósági szempontok az arculati megjelenésben és a marketingben.
- Előnyben részesül a magasabb eredetvédelmi oltalom mérték, a teljes akcióterületre való kiterjesztési spektrum.

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

5 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

Megvalósulási hely szerinti település 290/2014 Korm. rendelet és a 105/2015. Korm rendelet szerinti komplex programmal fejlesztendő járásbeli településeken 95%, fejlesztendő járásbeli településeken 85%, kedvezményezett járásbeli településeken 85%, nem besorolt településeken 85%.

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint

8/d. Támogatás módja:

Hagyományos költségelszámolás

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. II. félév-2018. II. félév

10. Kimeneti indikátorok:

10/a. Támogatott projektek száma:

2 db

10/b. Támogatott kedvezményezettek száma:

2 db civil szervezet

8.2 Együttműködések

1. számú együttműködés

Együttműködés leírása:

Horvátország uniós csatlakozásával déli szomszédunknál is kezdetét vette a LEADER program, megalakultak a helyi akciócsoportok. A kezdeti stádiumban lévő tervezésből adódóan a horvát partnereknek szükségük van a gyakorlati tapasztalatokra, így a területileg hozzánk legközelebb található „Baranja LAG”-al (LAG – Local Action Group) együttműködést kezdtünk kiépíteni. Általunk szervezett nemzetközi rendezvény keretei között mutatkozott be partnereinknek a horvát akciócsoport, illetve egyfajta közös fejlesztési stratégia is készülöben van, ahol a két szomszédos régió esetleg összehangolhatja, ésszerűen egymásra építheti fejlesztési elképzeléseit.

A HACS szakmai partnerként részt vett külső partnerek megbízásából a horvátországi Baranja LAG-gal közös stratégia kimunkálásában, több partnertárgyalást folytattunk le a következő időszakban megnyitható projektszintű együttműködés érdekében mind térségi turisztikai, mind pedig kulturális-hagyományőrző területen. A jövőbeni együttműködést folytatva a cél, hogy a két akciócsoport a közös pontokat tekintve összhangba hozza fejlesztési elképzeléseit, nemzetközi rendezvény keretein belül tapasztalatcserét folytasson le, a két szomszédos régió mintaprojektjeit, helyi termékeit és szolgáltatásait, illetve hagyományőrző szervezeteit bemutassa.

Specifikus cél:

Az együttműködés szempontjából releváns specifikus cél:

2. Helyi termékekre és a turizmusra építő, újszerű megoldásokat preferáló gazdaságfejlesztés

Indoklás, alátámasztás:

A horvátországi akciócsoporttal való együttműködést a területi közelség, a két régió azonos gazdasági adottságai, lehetőségei és történelmi hagyományai indokolják. Mindkét fél részéről komoly igény mutatkozik arra, hogy elsősorban a turisztikai tevékenységek tekintetében összehangolják fejlesztéseiket, egymás attrakcióit kölcsönösen népszerűsítsék, megkeressék a közös gazdasági kapcsolódási pontokat és az ezeken alapuló projektek generálásában a következő uniós ciklust átívelően együttműködjenek. A két térség amúgy is élénk gazdasági kapcsolatai –ésszerűen és összehangoltan zajló fejlesztések révén- tovább bővíthetőek, hozzájárulva ezzel az idegenforgalom növekedéséhez, a térségi munkamegosztáshoz és az egységes arculati forma kialakításához.

Nem kedvezményezettként, hanem együttműködő partnerként határon átnyúló pályázatban vett részt az egyesület, mely az IPA Program keretében a horvát – magyar kapcsolatok erősítését támogatta. A főkezdményezett a LAG Baranja volt, amely szervezet a határ túloldalán lévő LEADER Helyi Akciócsoportnak felel meg. Az együttes munka eredményeként kidolgozásra került a két térség közös Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája. A Dél-Baranya HACS célja ezekkel a saját projektekkal a térséget átfogó, szervező jellegű kezdeményezések generálása, melyek a sok pontszerű, egyéni fejlesztést összefogják és hálózatba szervezik annak érdekében, hogy dinamikusabbak legyenek a belső társadalmi – gazdasági kapcsolatok, megvalósuljon a HVS-ben felvázolt szolidaritás.

Horvátország uniós csatlakozásával déli szomszédunknál is kezdetét vette a LEADER program, megalakultak a helyi akciócsoportok. A kezdeti stádiumban lévő tervezésből adódóan a horvát partnereknek szükségük van a gyakorlati tapasztalatokra, így a területileg hozzánk legközelebb található „Baranja LAG”-al (LAG – Local Action Group) együttműködést kezdtünk kiépíteni. Általunk szervezett nemzetközi rendezvény keretei között mutatkozott be partnereinknek a horvát akciócsoport, illetve egyfajta közös fejlesztési stratégia is készülöben van, ahol a két szomszédos régió esetleg összehangolhatja, ésszerűen egymásra építheti fejlesztési elképzeléseit.

A HACS szakmai partnerként részt vett külső partnerek megbízásából a horvátországi Baranja LAG-gal közös stratégia kimunkálásában, több partnertárgyalást folytattunk le a következő időszakban megnyitható projektszintű együttműködés érdekében mind térségi turisztikai, mind pedig kulturális-hagyományőrző területen.

2. számú együttműködés

Együttműködés leírása:

A Dél Baranya HTE akcióterülete Baranya megye dél-nyugati részét fedi le. Az ország belsejétől szervezett turisztikai vagy általános rekreációs érdekeket szolgáló, különféle jármódokkal járható útvonalak gerincszakaszai térségünket javarészt elkerülik. Ez alól a Dráva határfolyó mentés kijelölt Eurovelo13 kerékpáros, illetőleg a drávai kenu érint bennünket. Akciócsoportunk ugyanakkor bővelkedik olyan látnivalókban, melyeknek érdemi helye van a tervezett útvonalak kialakításában. Területi kapcsolódási lehetőségünk mind a gyalogos, a lovas és a kerékpáros és zárándok gerincútvonalakhoz is lehetséges.

Specifikus cél:

Az együttműködés szempontjából releváns specifikus cél:

2. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése

Indoklás, alátámasztás:

A lovas útvonal-fejlesztés érinti a Mecseket, a kerékpáros nemzetközi útvonal (Eurovelo 13) nyomvonalán valósult meg a „3 folyó” kerékpáros túraútvonal kijelölése, ehhez kapcsolódóan épült ki több lépcsőben a Kémes-Drávaszabolcs-Harkány-Siklós-Villány kerékpárút. Megyei törekvés és a TOP támogatást nyújt a Pécs-Sellye és a Pécs-Vokány-Siklós bekötéshez. A Mecseket a Dráva-síkkal összekötő „másodrendű” kerékpáros, zárándok és lovas útvonalak kiépítése és az útvonalakhoz szükséges szerviz-szolgáltatási helyszínek és vendégirányítási infrastruktúra kialakítása az útvonalban érintett Akciócsoport térségi együttműködésben valósítható meg leg hatékonyabban. A kialakításra kerülő útvonalak mentén az út- és vendégirányítási infrastruktúra kialakítása szükséges együttműködési projektek keretében. A térség korábbi szállás-szolgáltatói fejlesztései rendelkezésre állnak az útvonalakon beérkező vendégek számára, azok elérése, rajtuk keresztül történő vendég-ellátás az útvonalakról szervezhető hurkok hálózatát hozza létre.

3. számú együttműködés

Együttműködés leírása:

A Dél Baranya HTE akcióterületén elhelyezkedő villányi borvidéken az elsők közt jött létre a termelőket a borturisztikai tevékenység érdekében összefogó Borút Egyesület. Az ágazati szabályozás a piaci és turisztikai trendek meghatározta fejlődésben marketing-startégia segíti fejlődését. A trendekhez való igazodás és a piaci kihívások szükségessé teszik a tervezett desztinációs fejlődést, melynek lehetősége a szomszédos (mecseki és vörösmarti) borvidékekkel adott.

Specifikus cél:

Az együttműködés szempontjából releváns specifikus cél:

2. A térség értékeinek népszerűsítése, a helyi identitástudat erősítése

Indoklás, alátámasztás:

A regionális bor-desztináció kialakítása stratégiailag céljaiban együttműködő, sajátosságait megtartó tudatos fejlesztéssel történhet. Az önfejlődésükben elért eredmények kiemelik és ismertté tették a pincészetek egy részét, az egymás felé és a kevésbé ismert vagy feltörekvő vállalkozások számára átadott ismeretek képesek hozzájárulni a desztináció összeteljestményének növeléséhez.

Az ágazat kifejezetten érzékeny a fogyasztói trendek változására, amihez elengedhetetlen az állandóságot adó brand- vezérbor – fejlesztés és az új termék egyránt. A marketing eszközök alkalmazásában a megcélzott fogyasztói réteg sajátosságaihoz kell igazodni és szükséges az ennek megfelelő innovatív termékfejlesztés

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A helyi akciócsoport a Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete keretei közt működik, mely 1996-ban alakult a térség település-, illetve területfejlesztési kezdeményezéseinek összefogására és közös projektek megvalósítására az élhetőbb vidékért. Alapvető céljai kiterjednek a vidéki területeken történő változások támogatására, a gazdálkodási tevékenységek nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálására és a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztésére. Tevékenységével hozzájárul a foglalkoztatás elősegítéséhez, a gazdasági és társadalmi visszaesés és a vidék elnéptelenedése felé mutató tendenciák visszafordításához.

68

Az egyesület megfelel a közösségvezérelt helyi fejlesztés Európai Uniók kritériumainak. Tagsága a működési területe 88 településének képviselőjét ellátja, az alapszabály betartása, aktív közreműködés, és a tagdíj rendszeres fizetésének vállalásával bárki korlátozásmentesen beléphet. Elnökségében, egyben helyi bírálói bizottságában egyetlen érdekcsoport sem rendelkezik a szavazati jogok 49 %-ot meghaladó hányadával, az önkormányzati képviselőket 38%. Az elnökségben megfelelő súllyal képviseltetik magukat az egyes érdekcsoportok: társadalmi-gazdasági elmaradottság színterét jelentő, komplex fejlesztési besorolású járás székhelyének polgármestere (Nagy Attila) egyben a HACS alelnöke, de tovább polgármester is képviseli a járást (Bónis Imre), Bónis Gyuláné a nagy számban jelen lévő kistelepülések egyikét vezeti. A civil szférát 3 tag, közülük 2 nemzetiségi kötődéssel képviseli. Ide tartozóan Orsókics István elnök horvát nemzetiségű, egyúttal Interreg és IPA pályázatokon keresztül valamint korábbi polgármesteri kapcsolati tőkéje alapján a határon túli szervezetekkel élő kapcsolattartó. A vállalkozói szférát mezőgazdasági termelőüzemi (Bogdán Gábor) és szőlészeti ágazati kötődéssel (Ruppert Annamária) képviseli. Mindketten hátrányos helyzetű térségben gazdálkodó munkaadók. A hátrányos helyzetű cigány népesség elnökségen belüli képviselőjét Bogdán Gábor látja el, aki cigány származású, e mellett településén és járási szinten is aktív roma civil szervezeti kötődésű elismert közszereplő.

Szervezeti ábra - működés és projektkiválasztás

Szervezeti egység	Összetétel	Feladat	Működés
Közyűlés	A HACS akcióterületén működő szervezetek és egyének számára nyitott egyesület tagjai.	SZMSZ elfogadása Tisztviselők megválasztása HFS elfogadása Éves költségvetés és beszámoló elfogadása Stratégiai irányítás	SZMSZ és alapító okirat alapján. Évente minimum egy űlés Rendkívűli közgyűlés lehetősége.
Elnökség (Döntéshozó testület)	A HACS egyesület tagságából a közgyűlés választja. Sem a közszféra, sem egyetlen más érdekcsoport nem rendelkezhet a szavazati jogok 49%-át meghaladó hányadával. Tanácskozási joggal tanácsadókat, szakértőket igénybe vehet.	Stratégiai irányítás Jogilag és pénzügyileg felel az egyesület működéséért. Figyelemmel kíséri a HFS megvalósulását, és ha kell, módosítja azt. Tervezést koordináló csoport.	Alapszabály/SZMSZ alapján
Felügyelő bizottság	Célszerűen tükrözi a HACS összetételét közgyűlés válsztja.	Az egyesület gazdálkodásának és szabályszerű működésének ellenőrzése.	Alapszabály/SZMSZ alapján
Helyi Bíráló Bizottság	Megegyezik az elnökséggel, tagok személyes kompetenciái alapján a szférák érdekképviselőjét is ellátja	A HFS keretében támogatható projektek kiválasztása (a felterjesztés alapján értékeli, prioritizál és javasol). A projektek támogatásával kapcsolatos	Alapszabály/SZMSZ és EU /hazai jogszabályok alapján hozható létre és működtethető.

		javaslattétel az Irányító Hatóság számára (döntés-előkészítő dokumentum elkészítése)	Titoktartás és összeférhetetlenség szabályozása, IH által elfogadott eljárásrend
Munkaszer vezető	Egy fő, megfelelő szakmai képességekkel és tudással a munkaszervezet animációs, projektgenerálási, gazdaság- és társadalomszervezési feladatainak koordinálásához és a HACS operatív működésének irányításához. Kiválasztásánál fontos szempont, hogy a térségben széles körben elfogadott, tapasztalt vezető legyen.	Irányítja a munkaszervezet tevékenységét. Felelős a HFS tervezési folyamat menedzseléséért, a HFS hatékony megvalósításáért, a munkaszervezet napi működtetéséért. Részt vesz a döntés-előkészítésben, támogatva az értékelő bizottság munkáját. Felterjeszti a pályázatokat döntésre, részt vesz a munkaszervezet feladatainak ellátásában. Beszámolási kötelezettsége van az Elnökség/elnök felé Az egyesület szakmai képviselője (más szervezetek, média felé)	Alapszabály/SZMSZ/munkaköri leírás alapján Nincs döntési jogköre a projektek kiválasztásával kapcsolatban.
Munkaszer vezető	Az egyesület alkalmazott munkavállalói. Az adminisztratív és pénzügyi feladatok ellátásához szükséges szakértelem mellett a térség közössége és gazdasága fejlesztéséhez használható szakmai háttér és a térség ismerete fontos tényező a munkatársak kiválasztásánál. Létszáma a HACS finanszírozási kapacitásától függ, amelyet kiegészíthetnek más programokból/projektekbe bevont források, saját projektek stb.).	Térségi animáció, projektgenerálás, a munkaszervezethez beérkező projektötletek pályáztatá érlelésének segítése, a potenciális pályázók segítése a pályázatok összeállításában és az elszámolásokban. Monitoring, értékelés, kommunikáció. A HACS adminisztrációs és dokumentálási feladatainak ellátása. Beszámolási kötelezettséggel a munkaszervezet-vezetőnek tartoznak.	Alapszabály/SZMSZ/munkaköri leírás alapján. A munkaszervezet munkatársainak nincs döntési jogkörük a projektek kiválasztásával kapcsolatban.

Munkaszervezet, munkaszervezet vezető- folyamatos tanácsadással segíti a pályázók szakmai felkészítését és a projektgenerálást; elvégzi a pályázati felhívások elkészítését, közzétételét, kérelmek befogadását, elvégzési a döntéshozatal előkészítését, felterjeszt a döntéshozatali eljárásrendek szerint a HBB, Kifizető ügynökség és IH felé; megvalósítási és fenntartási időszakban monitoring adatgyűjtést végez.

Elnökség (TKCS)- irányadó a HFS tervezési munkában a projektekre vonatkozó kiválasztási és értékelési kritériumrendszer kidolgozása

Elnökség (HBB)- objektív döntéshozatal, stratégiai és fejlesztési összhang, forrásgazdálkodás

A TKCS meghatározása alapján a munkaszervezet kidolgozza a helyi stratégia cél- és beavatkozási rendszerét, melyet a TKCS folyamatos kontrollját követően a közgyűlés fogad el. Az intézkedések alapján benyújtásra kerülő projektek előkészítése során folyamatos tanácsadással történik a közösség érdekében leginkább hasznosuló projektötletek fejlesztése. A beadott projektek a hasznosságukat is kifejező rangsorba kerülnek, mely az IH-val egyeztetett eljárásrend szerint a HBB biztosít. A kérelemkezelésben a Kifizető Ügynökséggel egyeztetett közreműködő rend szerint a munkaszervezet részt vehet. A fejlesztési forrásfelhasználás a közgyűlés által jóváhagyott célrendszerben, a HBB döntési kompetenciája mellett az MVH és az IH közreműködésével történik.

Elnökség látja el a TKCS és HBB feladatokat egyaránt. Így egy személyben előkészítő és végrehajtó is a Közgyűlés által elfogadott program megvalósításában. A TKCS szerepén keresztül meghatározza és

irányítja a stratégia elkészítésének folyamatát, ellenőrzi a munkaszervezet adminisztratív feladatellátását a pályázók felkészítése, a pályázatokkal kapcsolatos előkészítő munkákban, a döntéshozatal előkészítésében és a monitoring feladatokban. Felelős döntéseket hoz a stratégia megvalósító folyamatában és a forrásgazdálkodásban.

A pályázatok kiválasztása során összeférhetetlenség áll elő azok esetében, akik részt vettek a projektek kidolgozásában vagy érintettek egy adott projektben. A releváns személyek nem vehetnek részt az érintett pályázatokkal kapcsolatos döntés előkészítésben és döntésben. A pályázatok meghirdetése folyamatos, benyújtása és értékelése szakaszos. Elbírálásuk standard kiválasztási eljárásrend keretében történik. A HBB tervezett értékelési időszakai 2016., 2017. és 2018. év november-december időszaka. A projektek kiválasztásának szempontrendszere a támogatáshatékonysági, foglalkoztatási, a szegénység elleni és környezetvédelmi hatásokat, valamint az innovatív jelleget veszi figyelembe. Előnyben részesülnek az előbbi szempontok közül minél többet felvállaló projektgazdák.

A HFS megvalósítását szolgáló humánerőforrást alapvetően a munkaszervezet biztosítja. Összetétele és kompetenciái megegyeznek a 2007-2013-as programban dolgozókkal megvalósító csoporttal. Minden alkalmazottja felsőfokú végzettségű. 1 fő munkaszervezet vezető, tapasztalatok: a HVS tervezésében TKCS vezető, a HVS időszaki felülvizsgálatainak vezetője, önkormányzati területfejlesztési programok tervezése (kistérségi stratégiai tervezés, Pécs Pólus Program). Társadalmi feladatvállalásban kistérségi polgármester, gyakorlott önkormányzati projektek megvalósításában. Feladatai: munkaszervezés, irányítás és vezetői kontroll; kapcsolattartás a kifizető ügynökséggel, az irányítóhatósággal és a szervezet tagságával, partnereivel. Pályázati tanácsadás, menedzselés. A programkoordináció biztosítása, területi összefüggések vizsgálata, nyomon követés. 1 fő adminisztratív pénzügyi vezető, tapasztalatok: személyügyi szervezés, adminisztrációs feladatok, pénzügyi elszámolás, kommunikáció, marketing feladatok ellátása, valamint kiadványok szerkesztése. 1 fő pályázati referens, tapasztalatok: munka-erőpiaci menedzser, vidékfejlesztési menedzser, foglalkoztatási paktum projektmenedzser, HACS munkatárs. 1 fő pályázati referens, tapasztalatok: HACS pályázati ügykezelés, animáció, támogatási és kifizetési kérelmek összeállítása, monitoring koordinálása, általános pályázati tanácsadás, adminisztratív tevékenység, külső kommunikáció.

A HFS megvalósítás fizikai feltételeinek a munkaszervezet adminisztrációs kapacitásai megfelelnek. Összesen 61 m², akkreditációs követelményeknek megfelelő irodában fenntartott technikai eszközállomány

- (3 db asztali személyi számítógép monitorral
- 4 db ACER laptop
- 1 db Epson M2000D fekete-fehér lézer - nyomtató
- 2 db Deskjet 2050 HP színes nyomtató
- 2 db Samsung SCX 4521 F fekete-fehér többfunkciós fénymásoló
- 1 db Epson EMPX6 Projector, + ADEO 180*180m állvány
- 1 db A3-as Scanner MUSTER
- 1 db Zebra TLP 2844 etikett nyomtató
- 1 db vezetékes telefonkészülék
- 1 db fax
- 4 db mobil telefonkészülék)

továbbá www.dbhte.hu és www.videkunkincsei.hu honlapok állnak rendelkezésre. A munkaszervezet archívumot tart fenn a 2007-2013 program dokumentumaiból.

Az Irányító Hatóság 22/2015. (V. 18.) számú közlemény módosítása alapján a HACS 2014-2020 között felhasználható fejlesztési forráskerete 817.700.000 FT, a működési é animációs forráskerete 144.300.000 FT. A fejlesztési forráskeret lekötésére 2018 év végéig, a forások felhasználására 2020 végéig kerül sor. Ennek megfelelően a HACS működési és animációs tevékenységet 2020 végéig lát el az indikatív forráskeret terhére.

Az ennek keretében végzett iroda fenntartási és működtetési tevékenységeket (HFS népszerűsítés, projektek előkészítése, döntés előkészítési feladatok, időszaki HFS felülvizsgálatok, monitoring és nyomon-követési feladatok), nyilvánosság érdekében végzett feladatok, önkéntes feladatellátást, kapcsolat- és hálózatépítési feladatokat, együttműködési és más OP-ból finanszírozott projekt-végrehajtásokat folyamatosan 4 fő alkalmazásával kívánjuk ellátni. A 2020 végéig tartó időszak 53 havi munkabér és általános költségek, a program értékeinek népszerűsítését szolgáló évente 1-1 helyi promóciós rendezvény és a program fejlesztéseinek bemutatását biztosító kiadványok finanszírozását tervezzük. Az időszakban havi 2,5 M Ft bér, járulék, általános költségtömeggel és 14 Mft promóciós-marketing költséggel számolva 2016-ban. Az időszakban havi 2,5 millió forint bér, járulék, általános költségtömeggel és 14 millió forint promóciós-marketing költséggel számolunk. Saját bevételt jelent az egyesület tagságának tagdíjbefizetése évi 1,4 millió forint összegben.

8.4. Kommunikációs terv

A Kommunikációs terv alapvető célja, hogy a Helyi Akciócsoport kommunikációs tevékenységéhez megadja a szükséges általános szabályokat és kereteket. A kommunikációs terv feladata továbbá, hogy kijelölje a kommunikációs rendszer kiépítésének irányát, továbbá meghatározza a kommunikációs tevékenység összehangolt működtetésének és folyamatos fejlesztésének kereteit.

Ennek érdekében a Kommunikációs terv rögzíti a kommunikációs célokat és a kapcsolódó alapelveket, leírja a célok eléréséhez szükséges kommunikációs rendszer meglévő elemeit, továbbá rámutat a fejlesztendő pontokra. A kommunikáció célja a Helyi Akciócsoport és a Helyi Fejlesztési Stratégia megismertetése. A célcsoport (érintettek) számára nyújtott előnyök, kapcsolódási lehetőségek feltárása. A megvalósítás során keletkező kockázatok, veszélyek és hátrányok bemutatása. A jó kommunikáció (jól megszerkesztett anyagok, informatív rendezvények) segítik a potenciális kedvezményezetteket, hogy átlássák és megértsék a HFS-t, a pályázati folyamatot és a kiválasztás szempontrendszerét, amely hozzájárul ahhoz, hogy jó minőségű pályázatok szülessenek.

A HACS külső kommunikációjának elsődleges célcsoportját az Akcióterületen lakhellyel, székhellyel vagy telephellyel rendelkező potenciális pályázók (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, őstermelők és kézművesek) jelentik. Közvetett célcsoportot képeznek azok, akik részesülhetnek a megvalósuló projektek eredményeiből, vagy éppen a keresleti oldalt jelentik egy újonnan létrejött kínálati termék, szolgáltatás esetén (a helyi és térségen kívüli lakosság minden korcsoportból, a turizmus lánc szolgáltatói - éttermek, szállásadók, stb.)

A HFS közösségi tervezés és megvalósítás egy olyan nyitott folyamat, amelybe a térségben élő és működő személyek és intézmények szabadon becsatlakozhatnak. Mindennek elengedhetetlen feltétele a **jó kommunikáció**, amely egyrészt világossá teszi a folyamat kereteit és céljait, másrészt mindig naprakészen mutatja a tervezési folyamat éppen aktuális állását, az eddigiekben elért eredményeit valamint a következő várható lépéseket.

Az egyes kommunikációs eszközök más és más célcsoport, érintetti kör számára jelentenek hatékony formát. A potenciális projektgazdák esetében elengedhetetlen a személyes kontaktus, míg a szélesebb nyilvánosság eléréséhez vagy figyelemfelkeltéshez személytelenebb formák is alkalmazhatók. Kommunikációs eszközök.

Internet: folyamatos, naprakész online kommunikáció a www.dbhte.hu és a www.videkunkincsei.hu honlapon, valamint a dbhte@gmail.com címen keresztül.

Hirdetőtábla és kiállítótér működtetése a szervezet irodájánál az aktuális írott információk, valamint

a helyi élelmiszer - kézműves termékek és szolgáltatások részére.

Helyi média: helyi lapok, helyi TV, rádió.

Képzés és együttműködés: workshopok, tanulmányutak, képzések.

Rendezvények, események helyben és decentralizált helyszíneken.

Prospektusok, brossurák, naptárak, jegyzettömbök az akcióterületről, a HFS-ről és a HACS-ról.

HACS találkozók: elnökségi ülések, közgyűlések, tematikus megbeszélések.

A külső kommunikáció minimum feltétele a potenciális kedvezményezettek hozzáférése a pályázatokkal kapcsolatos dokumentumokhoz és információkhoz, a HFS megvalósításának helyzetével és az elért eredményekkel kapcsolatos tájékoztatáshoz és a HACS-csal kapcsolatos hírekhez. A HACS dokumentumainak őrzési helye 7800 Siklós, Köztársaság tér 8. Személyes kontaktusra az elérhetőségeken meghirdetett munkaidőn belül mód van. A HACS-ot működtető Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete internetes honlapján is eleget tesz beszámolási, nyilvánossági kötelezettségének. A helyi közösségnek visszacsatolási lehetősége van a HACS elérhetőségein keresztül. Az írott formában tett észrevételek iktatásra kerülnek és döntéshozói szint elé kerülnek.

A kommunikáció megszervezésének felelőse a HACS munkaszervezete, irányítási és felügyeleti jogkörrel a szervezet döntéshozói köre él. A rendelkezésre álló humán erőforrást elsősorban a munkaszervezet alkalmazottai jelentik, de a HACS külső szakértőket és önkénteseket is bevonhat a tevékenységbe a feladat nagyságától és jellegétől függően. A kiválasztott projektgazdák kötelesek lesznek kommunikálni projektjükhöz kötődő arculati elemeket, mellyel hozzájárulnak a HACS és a HFS nyilvánosságához.

A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve három fő egységre tagolódik. Az első rész a HFS előkészítését és kidolgozását foglalja magába. A kommunikáció célja ebben az esetben a lehető legszélesebb társadalmi kör elérése, megszólítása és véleményre bírása. A közösségi alkotó aktivitás életre hívása és szinten tartása folyamatos oda-vissza információáramlásra alapul. A kommunikáció második ütemét a HFS megvalósításának időszaka adja. Ekkor a legfontosabb a pályázati kritériumok és kiválasztási szempontrendszer információinak eljuttatása a potenciális pályázókhoz, illetve tisztázni a nehezen érthető szakmai követelményeket. A harmadik ütemben az elért eredmények, a megvalósult projektek és a HFS indikátorok kifelé történő kommunikálása szükséges annak érdekében, hogy a jó példák elterjedjenek, a keresleti oldal találkozhatson a piacra belépő új termékekkel, szolgáltatásokkal.

A kommunikációs tevékenység pénzügyi terve a HFS költségvetésén alapul. Ezen belül a HACS működési költségei a teljes forrás 25%-át teszik ki. Az első év speciális, mivel az induló programozási időszak miatt ebben az évben van szükség a legtöbb szervezési jellegű költségfelhasználására, valamint ekkor az animációs tevékenység is intenzívebb. A támogatási időszak lezárása szintén nagyobb kommunikációs kiadással jár, mivel ekkor készülhetnek el olyan nyomdai dokumentumok, amelyek hosszú távon szolgálják az Akcióterület eredményeinek hirdetését. A HACS a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósítása során szerzett tapasztalatai alapján nem maximalizálja a működési forrásain belül a kommunikációra fordítható költségeket.

8.5. Monitoring és értékelési terv

A HFS sikeressége a térségi kiegyenlítődés növekedésében és a belső leszakadás mérséklésében fejeződik ki. Alkalmazott hatásmutató a HACS által szervezett hálózati partnerség bővülése. Az eredmények legfőbb mutatói a programhoz köthető foglalkoztatás változása illetőleg a közösségi fejlesztésekkel elérték száma. Az indikátorok definiálása a célok meghatározásánál és az intézkedés leírásoknál megtörtént.

A programmal kapcsolatos fő mutatószámok a

- kifizetett állami támogatás mértéke (F)
- program során megvalósult foglalkoztatás bővülés (új fő- és részmunkaidős foglalkoztatás)(E)

- program során a helyi értékekkel megismertettek száma. (E)

Intézkedési szinten gyűjtött fő adatok:

- projektek száma és a kifizetett támogatás mértéke (F)
- foglalkoztatási hozzájárulás (E)
- a HACS által szervezett rendezvényeken résztvevő partnerek száma (E)
- Információs Hálózati tagság bővülése (H)

Projekt szinten gyűjtött fő adatok:

- kifizetett állami támogatás (F)
- foglalkoztatási hozzájárulás, ezen belül hátrányos helyzetűek foglalkoztatásához hozzájárulás (E)
- elért résztvevők, ebből hátrányos helyzetű lakosok száma (E)
- megjelenés a HACS promóciós honlapján (www.videkunkkincsei.hu); (H)

A monitoring figyelembe veszi az esélyegyenlőségi, környezeti fenntarthatósági és innovációs szempontokat is. Az adatgyűjtés a pályázatok értékelésekor elkezdődik, a következő ütem a fizikai megvalósítás, utána évente egyszer a fenntartási időszak alatt.

Az adatok a projektdokumentációkból, a projektgazdáknak előírt adatszolgáltatásokból és lekérdezésekből folyamatosan kerülnek begyűjtésre. A feldolgozást a HACS munkaszervezete végzi. Az értékelés éves rendszerességgel a TKCS-vel közösen történik, mely a HFS felülvizsgálatát, így a nyomon követést és a korrekciót is szolgálja.

A HACS saját teljesítményét önértékelés keretében értékeli a működési források felhasználása, és az animációs tevékenység vizsgálatára, az elért ügyfelek száma, szervezett rendezvények és események száma, generált és benyújtott projektek száma, valamint a térségi partnerkapcsolatok bővülése érdekében kifejtett tevékenység alapján. Az önértékelés évente egyszer történik.

Az időszaki felülvizsgálatok és értékelések előterjesztésre kerülnek az Elnökség részére, mely iránymutatást ad a további munkához. Az eredményeket az éves beszámoló keretében a Közgyűlés tárgyalja, kommunikálása a HACS honlapján történik.

9. Indikatív pénzügyi terv

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés						
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1	Helyi értékeket, termékeket, szolgáltatásokat bemutató fesztiválok támogatása			55	74		55	7,95
2	kulturális, hagyományőrző és sporttevékenységet végző civil szervezetek támogatása			80			80	11,56
3	Értéktárak kialakítása és animálása			90			90	13,01
4	Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása			222			222	32,08
5	Helyi termékek piacra jutásának támogatása			40			40	5,8
6	Térségi üzleti típusú együttműködések			50			50	7,2
7	Bemutató gazdaság létrehozása, fejlesztése		-	40			40	5,8
8	Megújuló energiahordozók előállításának és piaci		-				0	0

	értékesítésének támogatása							
9	A szegénységgel sújtott közösségek motiválása		-				0	0
10	Rászorulóknak életkörülményeinek javítása			10			10	1,45
11	helyi gazdaságot kiegészítő szolgáltatások kapcsolódó támogatása			100		75	100	14,45
12	Horvát – magyar határon átnyúló együttműködések erősítése		-				0	0
13	Térségek közötti LEADER együttműködések támogatása		-				0	0
14	Helyi termékek és szolgáltatások számára védjegy kialakítása			5			5	0,7
	Összesen			692			692	100

A forrásfelhasználás ütemezésében fenntartjuk annak lehetőségét, hogy a lekötött, de fel nem használt források újra felhasználásra kerüljenek.

	Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés
--	---------------------------------------

	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
Működési költségek	13,2	22,95	25,8	25,8	25,8	113,55
Animációs költségek	0	3	2	6	4	19
Egyéb tervezett bevételek ²	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	7
Összesen	14,6	27,35	33,2	33,2	31,2	139,55

76

Kiegészítő információk

Nem releváns

Mellékletek

Nem releváns

² Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.